

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
katedra geografie**

Jan Vlášek

**Přímé zahraniční investice a jejich vliv na rozvoj
regionů - jihočeské příhraničí Rakouska.**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Michal Vančura, Ph.D.

České Budějovice, 2007

*Práci věnuji mému otci, jenž by si jistě přál, dožít se její úspěšné obhajoby a samozřejmě
mojí přítelkyni, matce a vůbec všem blízkým za jejich obětavou podporu a porozumění.*

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu diplomové práce panu Mgr. Michalu Vančurovi, Ph.D. za jeho rady, připomínky a trpělivost, kterou projevil při zpracování této práce. Dále bych chtěl srdečně poděkovat všem členům katedry geografie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Datum: 2.5.2007

Podpis studenta

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se věnuje problematice přímých zahraničních investic ve vztahu k regionálnímu rozvoji. Tento fenomén je v dnešní době vnímán jako významný katalyzátor především ekonomického rozvoje hospodářství. Počáteční kapitoly se věnují tématům, cílům práce a výčtu základní literatury. V kapitole metodické poznámky jsou popsány základní metody postupu práce (metodika vymezení specifického regionu, postup práce s datovými soubory a jednotlivá východiska). Následující kapitoly jsou věnovány jednak fenoménu zahraničních investic ve světovém a zejména pak českém měřítku, jednak pak definováním pojmu regionální rozvoj a region. Předposlední kapitola se pak zaměřuje na vybrané fyzickogeografické a zejména pak sociogeografické charakteristiky Jihočeského kraje s důrazem na vymezený region. Poslední část je souvislým hodnocením nejprve všech ekonomických subjektů, poté však se zaměřením na zahraniční subjekty podnikající v daném území.

Abstract

This submitted graduation theses puts brain to questions of foreign direct investment in relations to regional development. This phenomenon is nowadays noticed firstly like an important catalyzer of the economical develop of economy. The opening chapters put brain to themes, objectives of the works and primary scientific literature. In the chapter methodial notes are defined the basical methods of work (Method of definition of specifical region, progres of work with statistical data and several solution). Following chaptures are turned partly to a phenomenon of foreign direct investment on a world and especially on a czech wide scale, partly to a construct of the region and regional develope. The last but one chapture presents chosen characteristics of physiography and social geography. The last part converts continuous evaluation at first of the all economical subjects and then with a view to the international subjects carrying business in the surveyed region.

Obsah:

- 1. Úvod**
- 2. Téma a cíle práce**
  - 2.1. Hypotézy**
- 3. Literatura**
- 4. Metodické poznámky**
  - 4.1. Vymezení území**
  - 4.2. Analýza RES**
- 5. Přímé zahraniční investice**
  - 5.1. Obecná charakteristika přímých zahraničních investic**
  - 5.2. Důsledky pohybu přímých zahraničních investic**
  - 5.3. Celosvětový pohyb PZI**
  - 5.4. Přímé zahraniční investice v ČR**
- 6. Regionální rozvoj**
  - 6.1. Definice regionálního rozvoje**
  - 6.2. Region**
  - 6.3. Nerovnoměrnost regionálního (ekonomického) rozvoje**
- 7. Průmyslové zóny**
  - 7.1. Předpoklady vzniku průmyslových zón**
  - 7.2. Obecná charakteristika průmyslových zón**
  - 7.3. Typy rozvojových nemovitosti pro PZI**
- 8. Vybrané charakteristiky území**
  - 8.1. Fyzicko-geografická charakteristika území**
  - 8.2. Socioekonomická charakteristika území**
  - 8.3. Sídlní struktura Jihočeského kraje**
  - 8.4. Dojížděka do zaměstnání**
- 9. Analýza změn v hromadné dopravě na Dačicku v kontextu PZI v regionu**
- 10. Hodnocení zahraničních ekonomických subjektů**
  - 10.1. Stav ekonomických subjektů Jihočeského kraje**
  - 10.2. Zahraniční ekonomické subjekty v příhraničí jižních Čech**
  - 10.3. Průmyslové zóny a ostatní významné zahraniční investice ve zkoumaném území**
- 11. Závěr**
- 12. Prameny a literatura**
- 13. Přílohy**

1. Úvod

Přímé zahraniční investice jsou fenoménem současného hospodářství, jako je například mobilní telefon fenoménem moderní komunikace. Tato forma pohybu a alokace kapitálu se čím dál více stává v očích nejen ekonomů, ale také politiků a tím zprostředkovaně i obyčejných občanů, bernou mincí úspěšnosti či neúspěšnosti domácího hospodářství. Tento prvek se mění v katalyzátor rozsáhlejších změn a to nejen ekonomických. S tím je samozřejmě spojeno mnoho mýtů a omylů, které často nejsou na první pohled vidět. Zájem o různé aspekty hospodářského života jsem měl již od mládí, ať už v historickém kontextu, či v kontextu společenském. Vždy jsem se snažil nahlížet na věc ze všech možných úhlů pohledu a tak by to doufám mělo být i v této práci.

Vzhledem k tématu práce bylo kromě kapitoly týkající se metodiky vypracováno několik teoretických kapitol, jež jsou cíleně zaměřeny na následující témata. První dvě se zabývají přímými zahraničními investicemi a regionálním rozvojem, resp. regionem, jako společnými determinanty této diplomové práce. Dále je v textu věnována pozornost průmyslovým zónám jako významnému gravitačnímu fenoménu lokalizace investic v českém prostředí, zejména pak investic zahraničních. V tomto světle se jeví také dojíždka do práce jako důležitý faktor dopadu PZI v rámci regionu. Z tohoto důvodu je i tomuto jevu poskytnut určitý prostor. Nejedná se však o komplexní studii dojíždky v regionu, nýbrž pouze jeho části, tedy regionu Dačicka, který je specifický svým periferním postavením v rámci Jihočeského kraje i postavením vůči krajům ostatním. Vlastní studie je však samostatnou součástí této práce společně s ostatními analýzami ekonomických subjektů v území, zvláště pak zahraničních, kde je postupováno hierarchicky od krajské úrovně přes dotčené okresy po vymezený region.

2. Téma a cíle práce

Jak název této práce napovídá, oblastí mého výzkumu je problematika přímých zahraničních investic. Nejedná se však o práci dotýkající se celorepublikové, tedy makroekonomické úrovně, nýbrž o podchycení a zasazení této problematiky do regionálního, resp. subregionálního kontextu. V tomto ohledu je dle mého názoru poměrně velký dluh na vědecké práci, neboť většina prací se právě zabývá makroekonomickým pohledem na danou problematiku a pokud se již některého regionu v rámci investic dotýká, pak se vesměs jedná o oblasti s jejich větší koncentrací. Z tohoto důvodu jsem si vybral region, který je v hospodářském prizmatu regionem výrazně periferním, k němuž se neubírají pohledy státních orgánů, natož pak potenciálních zahraničních investorů. Jihočeské příhraničí Rakouska je právě tímto regionem, jež je charakterizováno velkým kontrastem oproti vlastnímu jihočeskému vnitrozemí, kde všechna regionální, tedy krajská měřítka a charakteristiky ztrácejí svou platnost, a jejichž výsledky a ukazatele ze subregionálního pohledu získávají zcela odlišný rozměr. Tato oblast je vskutku plná paradoxů. Na jednu stranu je zde zřetelná geografická blízkost k okolním hospodářsky vyspělejšími zemím, na druhou stranu obrovská socioekonomická i kulturní propast rozkládající se po obou stranách dnešní hranice.

Cílem této práce je nejprve se detailněji zabývat problematikou přímých zahraničních investic ve vztahu k regionálnímu rozvoji obecně. Seznámit se s teoretickými přístupy k dané problematice, zanalyzovat stav přímých zahraničních investic ve vybraném regionu, jejich strukturu a alokaci. Pouhé konstatování stavu věci by však bylo velmi ploché, proto se dále zaměřím na odhalení příčin a důsledků, které s tímto fenoménem souvisí. Zajímavá se mi zdá být i otázka, zda tyto investice mají širší nadregionální rámec. Zcela jistě mě také zajímá odpověď na otázku, zda investice do tohoto regionu mají nějaký multiplikační efekt, třeba takový, jaký můžeme například sledovat v automobilovém průmyslu a jeho příbuzných odvětvích v České republice, tedy zda dochází např. na základě jedné zahraniční investice k investicím dalším. Nemusí se však jednat pouze o investice zahraničních firem, nýbrž také firem tuzemských, či o tzv. mezinárodní „joint ventures“. Do zorného úhlu by se měl dostat nejen aspekt vlivu na regionální rozvoj, ale také přímé působení na život daného regionu, tedy zda dochází ke

změnám zejména ve struktuře zaměstnanosti, dopravní obslužnosti, pohybu pracovních sil uvnitř i vně regionu, případně k rozsáhlejší bytové výstavbě apod..

Závěr mé diplomové práce by se měl věnovat jakémusi syntetickému pohledu a hierarchickému srovnání v rámci vyšších regionálních celků, ať už bývalých okresů, či kraje.

2.1. Hypotézy

Dle mých hypotéz by se stávající i potenciální investoři měli etablovat z řad menších podnikatelských subjektů či dokonce jednotlivců, jelikož se vcelku jedná o oblast značně periferní. Svou geografickou polohou, sociálním složením i počtem obyvatel nebude právě tato oblast v přímém hledáčku jakéhokoli zahraničního investora, natož pak velkých zahraničních firem. Z celorepublikového hlediska tato oblast také nebude prioritním územím, přestože některé obce se vyrovnají či dokonce předčí svou nezaměstnaností mnohé obce severních Čechách či na severní Moravě. Právě tak relativně nízká nezaměstnanost větších obcí bude pravděpodobně brzdícím faktorem pro vstup zahraničního investora do tohoto regionu a ani pro tamní velké obce tento jev nebude motivací pro výraznější aktivitu v tomto směru. Ve zkoumaném území se navíc vyskytuje velké množství obcí, jež vykazují nízký počet obyvatel, tedy i nízký počet potenciálních pracovníků.

3. Literatura

Nepočítáme-li období před rokem 1948 jsou přímé zahraniční investice poměrně novým elementem v domácím prostředí. Tomu odpovídá i skladba relevantní literatury, která se začala touto tematikou zabývat až počátkem devadesátých let. Použitá literatura týkající se PZI však byla vždy v kontextu s regionálním rozvojem, neboť klasické ekonomické práce nebyly vůči tématu relevantní (vesměs tyto práce reflektují čistě ekonomická, makroekonomická hlediska). Světová literatura měla samozřejmě mnohaletý náskok, přesto se mnohé zásadnější práce datují do devadesátých let (Dunning 1993), či do let minulých (Turnock 2005).

Zahraněními investicemi se z českých autorů zabývají jednak ekonomové, ale i geografové a to zejména ve vztahu k regionálnímu rozvoji (Srholec 2004; Toušek, Tonev 2003). Jejich hodnocení se jednak týká geografické lokalizace PZI na všech regionálních úrovních, jednak je sledován aspekt atraktivity jednotlivých území pro vstup zahraničního investora. Tyto aspekty jsou doménou prací M. Víturky (1998, 2002), jenž na základě mj. dotazníkových šetření hodnotí právě míru atraktivity, či obecně analyzuje kvalitu podnikatelského prostředí jako faktor efektivnosti regionálního rozvoje (Toušek, Víturka 2001).

Dalším tématem spjatým s touto prací je problematika regionálního rozvoje. Z geografického hlediska se tomuto problému ve své práci věnují pracoviště geografických ústavů několika českých univerzit (PřF UK Praha, MU Brno, ZČU Plzeň, aj.). Z jejich vědecké činnosti vychází mnohé komplexní práce. Teoretický nástin problematiky regionálního rozvoje se pak věnuje vcelku přínosná práce Teorie regionálního rozvoje (Blažek, Uhlíř 2002) zachycující jednotlivé teoretické přístupy ať už ekonomické, geografické, či sociologické. Geografické organizace společnosti a procesů transformace společnosti i hospodářství v domácích podmínkách se ve své práci dotýká M. Hampl (Hampl 1996), kdy navazuje na své dřívější teoretické práce z minulého období.

4. Metodické poznámky

4.1. Vymezení území

Zkoumané území se nachází v jižních Čechách. Jak již název této práce napovídá, vybrané území se nalézá při státní hranici s Rakouskem. Jsem si vědom toho, že pojem „Rakouské příhraničí jižních Čech“ je termín poměrně vágní, není nijak administrativně stanoven a je třeba jej poněkud úžeji specifikovat. Dle současných definic pojmu region můžeme rozlišovat na *přirozený region*, determinovaný jako fyzickogeografický vymezený na základě fyzickogeografických znaků (reliéfu, klimatu, půd, vodstva apod.), jenž se vyznačuje se vysokou mírou homogenity, nebo na *region sociálněgeografický* (též nodální), vymezený na základě relativně uzavřených prostorových vztahů, zejména dojížděky. Tento se pak vyznačuje vztahem středisko – zázemí. Jak je z výše uvedených definic patrné, nejedná se v tomto ohledu ani o jeden případ.

Administrativně se zkoumaný region rozkládá na území 3 okresů, resp. okresu České Budějovice, český Krumlov a Jindřichův Hradec, tedy okresů Jihočeského kraje, jež bezprostředně sousedí s Rakouskem. Hlavním hlediskem pro zařazení jednotlivých obcí do vybraného regionu byla vzdálenost centra územního obvodu obce od státní hranice. Tato vzdálenost byla stanovena na 15 km. Tato specifikace vychází z několika parametrů, jež bylo třeba pro dané území zohlednit, je však nutné poznamenat, že se jedná o účelové spojení obcí a oblastí do umělého celku, jež však v mnohém nesou společné socioekonomické atributy. Jedním z hlavních atributů daného území je jeho příslušnost k bývalému pohraničnímu pásu v dobách „železné opony“ kdy bylo celé příhraničí cíleným periferním územím na jednu stranu ostře sledovaným, na stranu druhou oblastí z hlediska hospodářského i kulturního života země záměrně opomíjenou. Hospodářský život se vyjma větších center omezil povětšinou na zemědělskou a lesnickou výrobu s minimem investic. Jedním z cílů této práce je právě tematika transformace periferního řízeného hospodářství ve světle nových poměrů a v kontextu ekonomických změn celé České republiky.

Sledovaná oblast je úzkým pruhem území při státní hranici České republiky s Rakouskem. Výše zmíněné exaktnější vymezení dané oblasti, popírající většinu administrativních i geografických členění, je jistým ústupkem systematickosti a přehlednosti, neboť jsem si zcela vědom, že například některé obce v okrese Český Krumlov zasahující dále do vnitrozemí by mohly výše zmíněným charakteristikám také vyhovět, avšak na druhou stranu sem zasahují větší centra jako Kaplice, Třeboň, či

Jindřichův Hradec, z nichž právě dvě poslední za periferii ani v období před rokem 1989 zcela jistě považovat nemůžeme. Poslední z nich je bývalé okresní město, jež je plnohodnotným regionálním centrem s takřka plnou škálou služeb a průmyslu, navíc s poměrně výrazným počtem obyvatel. To nepřímo souvisí i s další charakteristikou zkoumaného území, jíž je poměrně nízký počet obyvatel v sídlech, vyjma právě posledně jmenovaného Jindřichova Hradce, jež sice přesahuje hranici 20 ti tisíc obyvatel, ale je ve zkoumaném území jevem zcela ojedinělým, ostatní města jsou, co do počtu, maximálně třetinová a to i v případě, kdybychom se podívali dále do vnitrozemí za hranici zkoumaného území.

Vymezený region je součástí tří okresů, Český Krumlov, České Budějovice a Jindřichův Hradec. V této oblasti se také nachází nejjižnější bod republiky a nejjižnější obec, kterou je Horní Dvořiště. Rozloha kraje je 10 056 km², z čehož téměř jednu ¼ tvoří vybrané území. Většina plochy zkoumaného regionu se také nachází na území Jindřichohradeckého okresu, jenž je největším v celé ČR (cca. 2000 tis. km²). V rámci vybraného území se nachází 5 obcí s rozšířenou působností (Kaplice, Trhové Sviny, Třeboň, Jindřichův Hradec a Dačice) a dohromady sedm pověřených obecních úřadů (Horní Planá, Vyšší Brod, České Velenice, Nová Bystřice, Slavonice, Suchdol nad Lužnicí a Nové Hrady, Stráž nad Nežárkou, Kunžak).

4.2. Metodika práce s RES

Analýza přímých zahraničních investic vychází z informací obsažených v Registru ekonomických subjektů (dále jen RES) a sjednocených k 31.12.2004. V tomto registru jsou zahrnuty jak akvizice zahraničních firem, tak investice na zelené louce. Informace jsou součástí číselníku *druh vlastnictví*¹. Takto získané údaje jsou nositelem jisté míry nepřesnosti, resp. obsahují nedostatky, na něž je třeba při výsledném hodnocení brát zřetel. Tyto nedostatky zmiňují i jiní autoři (Viturka 2000), ovšem jako základní zdroj dat je RES nezastupitelný má pro výsledné hodnocení zásadní význam.

Hlavním nedostatkem registru je užitá podniková metoda, jež zakrývá územní strukturu dceřiných závodů, což do jisté míry omezuje vypovídací schopnost zvláště u průmyslových podniků, kdy jejich pobočky v některých případech dosahují výrazného počtu pracovníků. Nejinak je tomu v případě produktivních služeb, zejména v bankovníctví a pojišťovnictví.²

Dalším nedostatkem je neexistence rozlišení zahraničních investic na akvizice, fúze, point ventures, či investice na zelené louce. Dále též registr neuvádí přesné počty pracovníků subjektu, nýbrž pouze kódy dle stanovených velikostních kategorií, kde navíc zařazení některých podniků bývá nepřesné.

Tyto uvedené nedostatky bylo třeba do jisté míry odstranit na základě dalších informací, jež bylo nutné pro korekci shromáždit. Jedná se zejména o různá terénní šetření, či s různými studiemi týkajícími se významných podniků v daném regionu.³ Problémem však zůstává validace dat menších ekonomických subjektů, u nichž je třeba do jisté míry připustit jistou míru chybovosti, přestože její míra není nikterak zásadní.

---

¹ tj. položky 7 – zahraniční vlastnictví a 8 – mezinárodní vlastnictví tj. domácí + zahraniční

² Například v sektoru bankovníctví byl ve zkoumaném území pouze jeden bankovní ústav (Mühlviertel sparkasse)

³ Příkladem je výčet podniků, který je součástí *Analýzy jihočeského kraje* vytvořený firmou Euroanalysis.

5. Přímé zahraniční investice

Přímé zahraniční investice lze v současném kontextu chápat jako fenomén, jenž s důrazem na rychlejší restrukturalizaci ekonomik bývalých postkomunistických zemí stal významným katalyzátorem změn ve smyslu vyšší efektivity a produktivity (Srholec 2004, Turnock 2005). Na druhou stranu je třeba zmínit fakt, že jejich role (PZI) byla a je často vnímána zcela nekriticky. Někteří dokonce poukazují na to, že zahraniční investice vůbec nejsou iniciátorem reforem, nýbrž pouze výsledkem pozitivních ekonomických reforem společně s určitou kvalitou lokálního prostředí (Turnock). Navíc mohou PZI vést k vytvoření duální ekonomiky, kdy jejich pozitivní efekt se promítá pouze do některých oblastí ekonomiky (Pavlínek 2004).

5.1. Obecná charakteristika přímých zahraničních investic

Definice přímých zahraničních investic

Přímé zahraniční investice (PZI) jsou hlavní formou pohybu dlouhodobého kapitálu. Hlavním kritériem při vymezení přímé zahraniční investice je zejména rozsah pravomocí investora při rozhodovacích procesech ve společnosti, do které vložil vlastní kapitál. Obecně lze přímé zahraniční investice charakterizovat jako investice takového rozsahu, kdy je investor schopen aktivně se podílet na řízení podniku. Charakteristika PZI však není ve všech zemích jednotná.

V České republice je vymezení přímých zahraničních investic obsaženo v devizovém zákonu (Zákon číslo 219/1995 Sb.): „Přímou zahraniční investicí je vynaložení peněžních prostředků nebo penězi ocenitelných práv za účelem založení, získání nebo rozšíření trvalých ekonomických vztahů investujícího tuzemce na podnikání v zahraničí nebo investujícího cizozemce na podnikání v tuzemsku a to některou z těchto forem:

- 1) Vznik nebo získání výlučného podílu včetně jeho rozšíření.
- 2) Účast na nově vzniklém nebo existujícím podniku, jestliže investor vlastní nebo získá nejméně 10% podílu na základním jmění společnosti nebo nejméně 10 % na obchodním jmění nebo nejméně 10 % hlasovacích práv.
- 3) Finanční úvěr na pět nebo více let, poskytnutý investorem na podnikání, na němž má investor účast podle bodů 1.a 2. nebo úvěr spojený s dohodou o podílu na rozdělení zisku.
- 4) Užití zisku ze stávající přímé investice do této investice (reinvestice).

Formy přímých zahraničních investic

- a) Založení samostatného podniku či dceřinných společností bez účasti domácího kapitálu. (tzv. Investice na zelené louce, greenfield investment)⁴
- b) Koupí podstatných podílů na kapitálovém trhu či formou privatizace.⁵
- c) Kapitálovou účastí ve společných podnicích (Joint - Ventures)⁶
- d) Reinvesticí zisku
- e) Vnitropodnikovými úvěry

Porovnání fúzí, akvizic a investic na zelené louce

Vzhledem k odlišným formám vstupu zahraničních společností na trh hostitelské země je možno si položit otázku, zda příliv přímých zahraničních investic ve formě fúzí a akvizic ovlivňuje ekonomiku stejným způsobem jako příliv přímých zahraničních investic v podobě investic na zelené louce. V případě fúze či akvizice se jedná pouze o

---

⁴ Investice na zelené louce představují založení nového podniku. Tyto investice bývají zpravidla nositelem nejmodernějších technologií a know-how. Rozsáhlé investiční projekty zvyšují úroveň celých regionů, neboť vytvářejí velké množství pracovních příležitostí a využívají služeb místních subdodavatelů. Přispívají také k exportní výkonnosti země. Často se jedná o investice, které jsou umístěny v průmyslových zónách, které jsou vybudovány za pomoci státní podpory.

⁵ Fúze je označení pro splynutí společností. Splynutím buď všechny podniky zaniknou, čímž vznikne nový podnik, nebo jeden podnik existuje dále a ostatní do něj vplynou. Akvizice (převzetí, take - over) představuje převzetí podniku na základě koupě, ať už se jedná o převzetí přátelské či nepřátelské. Fúze a akvizice mohou mít horizontální nebo vertikální podobu. Zatímco při horizontální formě podniky produkuje stejné (případně konkurenční) výrobky či služby, při vertikální formě je jeden podnik potenciálním nebo skutečným dodavatelem výrobků nebo služeb pro podnik druhý. Jeho činnost se tak rozšiřuje ke zdroji (zpětná integrace) nebo k zákazníkovi (dopředná integrace). V případě privatizace je partnerem podniku stát. Prostřednictvím takovéto akvizice je investorovi nabízena možnost vstoupit do již existujícího podniku. Většinou se jedná o strategické podniky-energetické, strojírenské či telekomunikační.

⁶ Důvodem pro spolupráci mezi podniky je především dosažení úspor ve výdajové stránce. Dalšími důvody může být zlepšení pozice na trhu či rozložení rizika mezi více podniky. Častá je spolupráce podniků při provádění výzkumu či vývoje nového produktu. A to zejména ve finančně náročných oborech jako je automobilový průmysl. Posledním příkladem společného podniku v České republice je [projekt TPCA](#) - spolupráce automobilky Toyota a PSA (Citroen, Peugeot) v Kolíně. Strategické aliance umožňují urychlit inovační proces, uspořit náklady na obětované procesy a snadněji proniknout na nové trhy. Faktem, že tak často omezují hospodářskou soutěž a přenášejí ji do globální roviny.

Ve strategických aliancích jsou slabé stránky jednoho partnera kompenzovány silnými stránkami partnera druhého. představuje způsob, jak využívat trhy, podílet se na riziku a zabránit případnému nepřátelskému převzetí. Strategická aliance je novou podnikatelskou jednotkou, ve které spolupracují dvě nebo více firem (přitom se však nemusí jednat o firmy ve stejném oboru), představuje způsob, jak využívat trhy a podílet se na riziku.

změnu vlastníka. Tato forma přímých zahraničních investic v počáteční fázi nemá vliv na zvýšení produkční kapacity země. Toto tvrzení platí zejména v krátkém období, neboť účinky fúzí a akvizic se projevují zejména v delším časovém horizontu. Rozdíly mezi účinky jednotlivých forem přílivu přímých zahraničních investic mohou být shrnuty následovně:

Investice na zelené louce přináší oproti akvizicím více kapitálu. Akvizice mají význam především tehdy, pokud by jinak mělo dojít k ukončení výroby (konkurz, bankrot apod.).

Investice na zelené louce vytvářejí nová pracovní místa (i když toto tvrzení nemusí být vždy pravdivé- viz. problematika maloobchodních řetězců). U akvizic tomu může být i naopak, neboť v případě restrukturalizace může docházet ke snižování počtu zaměstnanců, jako například v případě privatizace bankovního sektoru v České republice, či průmyslových podniků.

Akvizice většinou přináší méně nových technologií. V určitých případech mohou akvizice vést až k přeměně získané firmy na pouhý montážní závod a ke ztrátě místního výzkumu a vývoje, či jiných specializovaných aktivit. Naproti tomu u investic na zelené louce lze předpokládat, že při stavbě nového podniku bude investor využívat nejefektivnějších, tedy nejmodernějších technologií.

Akvizice může podpořit koncentraci aktivit do rukou jedné firmy a potlačit tak konkurenci na trhu hostitelské země a může následně vést až monopolním praktikám. Investice na zelené louce většinou naopak posilují konkurenci na trhu. V nově vzniklých podnicích nacházejí další uplatnění místní malé a střední podniky, neboť se mohou podílet na subdodavatelských procesech.

Nelze jednoznačně prohlásit, že investice na zelené louce přináší více pozitiv než fúze a akvizice. Většina výše uvedených negativ, které jsou spojené s přílivem přímých zahraničních investic ve formě fúzí a akvizic, se vztahuje většinou k časovému období těsně po vstupu tohoto kapitálu. Příliv přímých zahraničních investic podobě fúzí a akvizic je však většinou následován dalšími investicemi, které mohou ve skutečnosti výrazně převýšit původní investice. Původní investice v podobě fúze či akvizice může být v delším časovém horizontu následována transferem nových technologií, zejména v případech, kdy nový vlastník provádí modernizaci výroby. Díky dodatečným investicím a úspěšné restrukturalizaci mohou investice ve formě fúzí a akvizic vytvářet rovněž nové pracovní příležitosti.

5.2. Důsledky pohybu přímých zahraničních investic

Zahraniční investice jsou považovány za dodatečné vnější zdroje, které doplňují nedostatek domácích úspor a mohou se tak výrazně podílet na ekonomickém růstu. Odborná ekonomická literatura rozlišuje mezi přímými a nepřímými efekty, které jsou s přílivem přímých zahraničních investic do hostitelské země spojené.

Mezi hlavní přímé pozitivní efekty doprovázející příliv zahraničního kapitálu patří zejména stimulace hospodářského růstu, dostupnost moderních technologií a manažerských dovedností.

Mezi vedlejší efekty (externality) spojené s přílivem přímých zahraničních investic lze zahrnout přelévání pozitivních efektů z firem se zahraniční účastí do domácích podniků a vytvoření vazeb domácích společností na zahraničí.

Efektivnost PZI prizmatem časového hlediska

V počáteční fázi:

- Vliv na hospodářský výsledek není přímý
- Prohloubení deficitu zahraničního obchodu
- Restrukturalizace může zvýšit nezaměstnanost
- Urychlení strukturálních změn

V delším časovém horizontu:

- Vyšší tempo hospodářského růstu
- Zvýšení exportní výkonnosti a zlepšení bilance zahraničního obchodu
- Repatriace zisků

Pozitivní důsledky přímých zahraničních investic

Příliv zahraničních investic přináší celou řadu pozitiv, která lze jen velmi těžko substituovat. Dle zprávy World Investment Report z roku 1999 jsou nejvíce ceněny tyto faktory:

Kapitál- Přímé zahraniční investice jsou jednou z forem finančních zdrojů pro rozvoj ekonomiky. Na rozdíl od ostatních zdrojů zahraničního kapitálu jsou investovány dlouhodobě a doplňují v hostitelské zemi nedostatečně generované úspory.

Technologie - Nadnárodní společnosti většinou přinášejí nové technologie, které zvyšují efektivitu výrobních procesů. Mohou přinést inovace, které ovlivní chování spotřebitelů, okolních firem, subdodavatelů, odběratelů a konkurentů. Stimulují tak

technologické změny, které zavádějí při výrobě vlastní produkce, ale jsou také příkladem pro ostatní společnosti, mohou posléze zakládat výzkumná a vývojová centra, kde mohou působit špičkoví domácí odborníci.⁷

Přístup na trhy - Zahraniční společnosti mají díky své široké působnosti lepší přístup na trhy a domácí firmy mohou exportovat svoji produkci na trhy, na které by se samy nikdy nedostaly. Dochází tak k vývozu nejen nových, ale i původně vyráběných produktů, které by jinak nenašly na světových trzích uplatnění.

Manažerské dovednosti a znalosti - U nadnárodních společností pracují vysoce kvalifikovaní odborníci. Společnosti vysílají tyto odborníky, kteří díky svým manažerským technikám a organizačním schopnostem pozitivně působí na situaci v zahraničních pobočkách nadnárodních společností. Urychlují tak proces celkových ekonomických a technologických změn.

Životní prostředí - je tomu tak pouze v případě použití vyspělých technologií, které obvykle splňují ekologická kritéria. Tento aspekt však vždy koresponduje s platnou legislativou v dané zemi, tj. stejná společnost se přizpůsobuje místnímu právnímu prostředí.

Vliv na domácí společnosti - Zvýšená investiční aktivita zahraničních společností umožňuje uplatnit se domácím společnostem, které se mohou podílet na dodávkách materiálu či výrobě meziproductů (subdodavatelský prvek). Předchozí investice navíc mohou vyvolat další investice včetně reinvestice zisků (tzv. multiplikační efekt).

Zjednodušeně lze tvrdit, že všechny výše uvedené přínosy PZI pro místní/regionální ekonomiku závisí na míře provázanosti dané pobočky nadnárodní korporace (dále jen NNK) s místní ekonomikou. Jak míra provázanosti s místní ekonomikou, tak rozhodovací autonomie pobočky NNK se odvíjí od toho, co je místní ekonomika schopna dané NNK nabídnout. Proto by se tzv. after-care programy měly zaměřovat především na rozvoj místního prostředí (fyzického i sociálního, s vědomím

---

⁷ Česká republika je nadnárodními firmami zařazována do druhé a třetí desítky zemí nejatraktivnějších pro výzkum a vývoj - až za země jako Čína, Indie, Rusko, Malajsie, Korea nebo Thajsko, ale na stejnou úroveň jako Austrálie, Irsko, Izrael, Norsko, Polsko, Španělsko nebo Švédsko. Česko má v oblasti vědy a výzkumu značný potenciál. Ten ale bohužel není ani zdaleka využíván, protože nemá vytvořené dostatečné provázání mezi inovačním potenciálem firem, univerzitami, výzkumnými pracovišti, financováním a vzděláváním,

významu administrativních a legislativních podmínek pro podnikání).⁸ Programy after-care mají povahu nepřímých podpůrných nástrojů. V delším časovém horizontu u nich však lze očekávat vyšší přínosy k místnímu / regionálnímu ekonomickému rozvoji než v případě nástrojů zaměřených přímo na samotné nositele PZI. Prostředky věnované napřímo podporu jsou při odchodu investora v podstatě ztraceny. V případě investic do místního prostředí však tyto prostředky ztraceny nejsou a kvalitní podnikatelské prostředí může jednak přilákat jiné NNK, ale hlavně často slouží i domácím místním a regionálně významným firmám.

Negativní důsledky přímých zahraničních investic

Při posuzování zahraničních investic je nezbytné si uvědomit, že zahraniční investoři přicházejí do určité země především proto, aby zde vytvořili zisk. Nelze tedy vždy předpokládat, že zájem investorů se kryje s ekonomickými zájmy hostitelské země. Investor vždy zhodnotí všechny aspekty a investici uskuteční jen tehdy, bude-li vykazovat zisky. Vstup zahraničního investora tak může mít tyto negativní důsledky:

Vznik duální ekonomiky – tj. existence na jedné straně prosperujících a rostoucích podniků napojených na zahraniční kapitál a na druhé straně skomírajících domácích podniků. V některých případech je domácí průmysl natolik slabý, že se inovace a kapitál z podniků se zahraničním kapitálem nemohou ve většině případů přelévat do domácích podniků, které se pak zaměřují na výrobky nižší kvality. V případě ČR však dochází k restrukturalizaci a adaptování jednotlivých firem s ohledem na stav a strukturu ekonomiky.

Repatriace zisků - V případě, že zisk společnosti není zpět reinvestován, transferují pobočky do země mateřské společnosti.⁹ V zemích s vysokým přílivem přímých zahraničních investic v podobě privatizace státního majetku tento faktor nehraje příliš významnou roli, avšak v průběhu času, kdy se příliv přímých zahraničních investic z privatizace snižuje a začínají převažovat investice na zelené louce, zvyšuje se odliv kapitálu formou repatriace zisků, což může převýšit i celkový příliv zahraničních investic.

---

⁸ Programy after-care mají povahu nepřímých podpůrných nástrojů rozvoje lidských zdrojů dané ekonomiky.

⁹ Většinou se jedná o vyplacení mimořádné dividendy. Tato dividenda pak z větší části (pokud ne vcelku) připadne mateřské firmě, která je vesměs většinovým vlastníkem dceřinné tuzemské společnosti.

Zvýšení mezd - V podnicích se zahraniční účastí většinou odpovídá růst mezd růstu produktivity práce. Toto zvýšení se následně projevuje i u domácích podniků, potažmo i ve statním sektoru, ve kterých ovšem tempo růstu produktivity práce zaostává za růstem mezd. Nastává tak situace, že domácí podniky, aby udržely své pracovníky, jsou nuceny zvýšit mzdy, což vede ke zdražení jejich produkce.

Růst peněžní zásoby - Dalším výrobním faktorem, jehož cena v důsledku přílivu přímých zahraničních investic může růst je kapitál. Růst peněžní zásoby související s přílivem kapitálu může způsobit inflační tlaky. Následná restriktivní monetární politika vede k vysokým úrokovým sazbám a tím ke zdražení úvěrů v dané ekonomice.

Daňové problémy - Nadnárodní společnosti mohou manipulovat s cenami mezi jednotlivými zahraničními pobočkami a mohou tak snížit svůj daňový základ v zemi s vysokou daňovou zátěží. Tuto možnost domácí podniky nemají a snižuje se tak jejich konkurenceschopnost.

Uzavření výroby - Nepřátelské převzetí (viz výše) s úmyslem utlumit výrobu patří k nejhorším způsobům pohybu kapitálu. Zahraniční investor tak činí s úmyslem utlumit výrobu konkurenta a obsadit trh vlastními výrobky.

Tab.1. Potenciální pozitivní a negativní důsledky přímých zahraničních investic

	Potenciální pozitivní důsledky PZI	Potenciální negativní důsledky PZI
Úroveň podniku	<ul style="list-style-type: none"> - pokračování a rozšíření produkce - zvýšení produktivity práce - přístup k investičnímu kapitálu - přístup na světový trh a distribučních sítí - přenos vyspělých technologií a knowhow - zvýšení konkurenceschopnosti - rozvoj vědy a výzkumu 	<ul style="list-style-type: none"> - propouštění pracovních sil - snížení míry investic a produkce - přesun vědy a výzkumu do zahraničí
Místní a regionální ekonomika	<ul style="list-style-type: none"> - zachování existujících pracovních míst a tvorba nových - zvýšení mezd - nárůst reálného příjmu - nárůst exportu - školení pracovních sil - poskytnutí služeb místnímu obyvatelstvu - vedlejší důsledky na místní a regionální ekonomiku - subdodavatelské příležitosti pro místní firmy 	<ul style="list-style-type: none"> - místní závislost na zahraničním kapitálu - externí kontrola místní ekonomiky - lákání kvalifikovaných pracovníků z místních firem - potlačení a zánik místních podniků neschopných konkurovat zvýhodněnému podniku pod zahraniční kontrolou - potlačení vývoje nových domácích firem - snižování kvalifikační úrovně (deskilling) - specializace regionu na nekvalifikovanou, pracovníě náročnou výrobu - vznik duální ekonomiky

Zdroj: Kousalová (2005)

5.3. Celosvětový pohyb PZI

Rok 1997 přinesl velmi pozitivní výsledky v globálních kapitálových tocích. Celosvětový příliv zaznamenal již sedmým rokem nepřetržitý meziroční nárůst (19 %) na novou rekordní úroveň ve výši 400 mld. USD (světový odliv kapitálových toků dosáhl ve stejném roce 424 mld. USD). V globálním měřítku dominovaly vyspělé země, které se podílely asi dvěma třetinami na světovém kumulovaném objemu přijatých a 90 % na poskytnutých přímých zahraničních investic. I když je stále jejich postavení mimořádně silné, v posledních letech však roste váha i rozvíjejících se zemí, které v oblasti toků přímých zahraničních investic zaznamenaly v 90. letech největší úspěch. Hodnota přímých zahraničních investic, které v 90. letech přijaly, i jejich podíl na celosvětovém objemu se zvýšila z 34 mld. USD v r. 1990 (17 % světového přílivu přímých

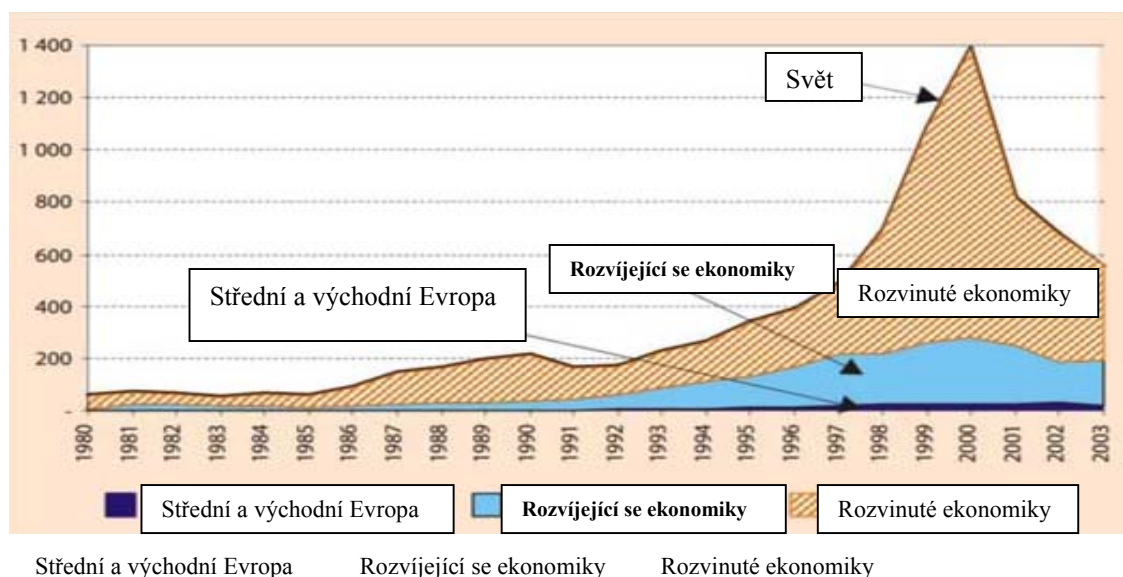
zahraničních investic) na 149 mld. USD v r. 1997 (37 %). V roce 1990 se podílely pouze jednou pětinou na celosvětovém objemu přijatých investic.

V roce 2003 poklesl příliv PZI o 18% (na 560 mld. USD), který následoval po masivním poklesu o 41% v roce 2001 (z 1 400 mld. USD v roce 2000 na 818 mld. USD) a o 17% v roce 2002 (na 679 mld. USD) (viz graf 1). Avšak globální odliv PZI vzrostl v roce 2003 o 3% na 612 mld. USD a vývoj vypadá dobře i pro rok 2004. Za rok 2003 vzrostly toky do rozvíjejících se ekonomik už o 9%. Čína se stává hostitelskou zemí s největším přílivem PZI před Francií a USA. Akvizice a spojování nadnárodních společností, jakožto hnacího motoru globálních PZI od pozdních 80. let, stagnují, ale rokem 2004 začínají opět nabírat na intenzitě.

Světová politika PZI se stává více liberálnější, zvyšuje se stupeň transnacionality mezi podniky a hostitelskými zeměmi.

Od roku 2000 klesá globální příliv PZI. Je to dáno stagnujícím výkonem EU a nepřesvědčivými ekonomickými výkony Japonska. Svůj podíl na menším toku PZI ve světě má i zářijový útok v New Yorku roku 2001 a obavy z dalších teroristických útoků. Nicméně od roku 2003 naopak roste odliv společně s lepším se ekonomickým klimatem, rok 2004 naznačuje zotavení.

Obr.1. Světový příliv PZI za období 1980 – 2003 (mld. USD)

www.unctad.org/fdistatistics (02/2005)

Regionální srovnání přílivu PZI

Podle UNCTAD (2004) příliv PZI do rozvinutých zemí klesl v roce 2003 oproti předchozímu roku o 25% z 490 mld. USD na 367 mld. USD. Na grafu 1 je tato hodnota pouze třetinová oproti hodnotě 1 100 mld. USD dosažená v roce 2000. Toky do USA poklesly na nejnižší úroveň od roku 1992, tvoří pouze desetinu hodnoty období 2000-2001. Evropská unie (hlavně Německo a Velká Británie) zaznamenala mnohem menší toky PZI než za rok 2002.

Na druhé straně toky do rozvíjejících se zemí vzrostly v roce 2003 o 9% na 172 mld. USD ze 158 mld. USD roku 2002, ale samozřejmě se liší dle konkrétních regionů. Afrika zaznamenala nárůst přílivu investic o 28% (15 mld. USD z 12 mld. USD v roce 2002), které směřovaly především do projektů těžby a zpracování přírodních zdrojů. Příliv PZI do asijsko pacifického regionu dosáhl 107 mld. USD oproti 95 mld. USD roku 2002. Latinská Amerika a Karibik zaznamenává čtvrtým rokem po sobě slabý pokles (z 51 mld. USD v roce 2002 na 50 mld. USD). Podíl rozvíjejících se ekonomik na globálním přílivu PZI vzrostl o 8% na celkových 31% v roce 2003.

Střední a východní Evropa zaznamenala v roce 2002 rekordní příliv 31 mld. USD, avšak v roce 2003 následoval prudký propad na 21 mld. USD. Příliv PZI do desítky kandidátských zemí (vstup do EU květen 2004) se scvrkl z 23 mld. USD na 11 mld. USD. Pokles za období 2002-2003 zaznamenala taktéž Ruská federace, a to z 3,5 mld. USD na 1,1 mld. USD. Tento stav byl způsoben celkovou recesí na světovém poli PZI.

Příliv PZI do tzv. *emerging markets* (pro tyto trhy je obecně charakteristická relativně vysoká ziskovost, která je ovšem spojena s vysokou rizikovostí) bývá považován za jeden z klíčových faktorů dynamiky a kvality růstu jejich ekonomické výkonnosti. Následující řádky poukazují na hlavní fakta související s přílivem PZI do České republiky a s možným vlivem PZI na tempo ekonomického růstu v posledních deseti letech.

Česká republika spolu s ostatními zeměmi střední a východní Evropy (SVE) nehrála v posledních deseti letech příliš významnou roli z hlediska celosvětových toků PZI. Například v roce 1997 byly rozvinuté tržní ekonomiky zodpovědné za dvě třetiny kumulovaného přílivu PZI a za 95 % kumulovaného odlivu PZI. Naproti tomu ve stejném roce dosáhl podíl zemí SVE na celosvětovém ročním přílivu PZI 4-5 %. Z pohledu ČR a dalších zemí SVE mohl příliv PZI sloužit vedle všech obecně identifikovaných pozitivních efektů jako signál důvěryhodnosti procesu ekonomické transformace. PZI

rovněž sloužily velmi dobře a velmi často jako zdroj financování pro země SVE a ve formě zahraničních úspor tak přispívaly k profinancování často se vyskytujících hlubokých deficitů běžného účtu platební bilance v těchto zemích.

5.4. Přímé zahraniční investice v ČR

Tento příspěvek má za cíl zhodnotit dlouhodobý vývoj PZI v České republice, jejich změnu a odvětvovou a regionální strukturu. Jak již bylo zmíněno výše, staly se PZI v širším pojetí výrazným ekonomickým, ale v užším kontextu i silným rozvojovým faktorem hospodářství, neboť objem alokovaných investic v roce 2005 činil zhruba ¼ výdajů státního rozpočtu.

PZI v ČR do roku 2004

Celkový stav přímých zahraničních investic v České republice ke konci roku 2003 dosáhl 1 161,8 mld. Kč. Tento výsledek představuje meziroční pokles o cca 3,7 mld. Kč, v němž se projevil především zpětný odkup akcií Eurotelu od zahraničního investora a prodej zahraničního podílu v Českém Telecomu portfoliovým investorům převážně z USA a Velké Británie. Tyto transakce významně ovlivnily všechny složky přímých zahraničních investic a způsobily pokles podílu odvětví dopravy a telekomunikací na celkovém stavu PZI v České republice na necelých 6 % oproti 11 % v předchozím roce.

Největší podíl zahraničních investic dosahující téměř 17 % zaujímá odvětví peněžnictví a pojišťovnictví. Oproti loňskému roku poklesl podíl odvětví obchodu a oprav, které bylo v předchozím roce největším příjemcem zahraničních investic. Tento vývoj reflektuje situaci, kdy po období rychlého rozvoje, především obchodních řetězců, začalo v této oblasti docházet k zánikům a slučování společností a optimalizaci výše vloženého kapitálu. Nadále platí, že největší objemy přímých investic přicházejí do České republiky z Nizozemí a Německa, odkud pochází více než 50 % investovaného kapitálu. Třetím největším investorem je stejně jako v předchozím roce Rakousko s 12% podílem. Mezi osmi nejvýznamnějšími investorskými zeměmi zůstávají ještě Francie, USA, Velká Británie, Belgie a Švýcarsko. Země Evropské unie se na přílivu investic do ČR podílejí 88 procenty, přičemž celých 85 % připadá na původní členské země EU.

Z hlediska sektorů ekonomiky došlo k navýšení investic do zpracovatelského průmyslu, který se na celkovém přílivu investic podílel 42 %. Nejrychlejší rozvoj v rámci zpracovatelského průmyslu zaznamenala výroba motorových vozidel. Podíl sektoru služeb naproti tomu poklesl, především vlivem zmíněného prodeje podílu Českého

Telecomu a Eurotelu, na 47 %. Vybrané ukazatele charakterizující výkony domácích podniků se zahraniční účastí zahrnují tržby, počet zaměstnanců, přidanou hodnotu, export a import zboží a služeb. V roce 2003 došlo k nárůstu hodnot všech ukazatelů s výjimkou přidané hodnoty, jejíž objem poklesl o 14 mld. Kč oproti roku 2002. Tento výsledek, stejně jako hodnotu tržeb, které vykázaly jen mírný meziroční nárůst 8 mld. Kč, významně ovlivnilo vyvedení telekomunikačních společností z přímých investic. Nárůst tržeb zpracovatelského průmyslu tak byl kompenzován poklesem v sektoru služeb.

Celkový přebytek obchodní bilance generovaný podniky se zahraniční účastí však výrazně vzrostl na téměř 45 mld. Kč, což je podstatný nárůst oproti přebytku 4 mld. Kč vykázanému v roce 2002. Na tomto výsledku se projevil především dynamický růst exportu v roce 2004, generovaný sektorem zpracovatelského průmyslu a v jeho rámci především výrobou elektroniky, motorových vozidel, plastů a potravinářských výrobků.

Analýza atraktivity tuzemských společností pro zahraniční investory z hlediska velikosti podniku dokládá, že největší objem přímých investic, cca 62 % objemu investovaného kapitálu, je soustředěno do velkých podniků s více než 250 zaměstnanci. Do středně velkých podniků s 51 – 250 zaměstnanci je alokováno 15 % objemu zahraničního kapitálu a na zbývajících 23 % se podílejí podniky do 50 zaměstnanců a společnosti nevykazující vlastní zaměstnance. Pokud vezmeme v úvahu celkový stav přímých investic v tuzemsku, tedy nejen prostředky investované do základního kapitálu, ale též reinvestovaný zisk a úvěry poskytnuté zahraničním investorem, vzroste podíl podniků nad 250 zaměstnanců na 67 % celkového objemu investičního kapitálu.

Zahraníční investoři vykazují ve většině podniků rozhodující vliv. Z celkového počtu cca 3900 společností se zahraniční majetkovou účastí je více než 70 % společností vlastněno stoprocentně a dalších 21 % vykazuje více než padesátiprocentní zahraniční podíl na základním kapitálu tuzemské společnosti.

Regionální struktura PZI v Česku

Objem zahraničních investic v ČR začal dramaticky stoupat po roce 1997, kdy svého maxima dosáhl v roce 2002 s hodnotou téměř 280 mld. Kč a poté se vrátil po výraznější korekci v následujících dvou letech téměř na stejnou úroveň. Jejich rozmístění však bylo a je do značné míry nerovnoměrné. Vliv na rozmístění PZI nesou zejména rozdíly v rozvojovém potenciálu jednotlivých regionů, ekonomická struktura a její úroveň (Žížalová 2005). Hlavním faktorem ovlivňujícím lokalizaci PZI jsou především

kvalita dostupnost lidských zdrojů, existující kvalitní infrastruktura a také možnost využití aglomeračních výhod (Pavlínek 2004).

PZI byly v letech 1998 a 2004 mnohem více koncentrovány v metropolitních a průmyslovějších regionech v čele s Prahou. Na druhém místě se umístila Mladá Boleslav, kde však hodnota investic přepočtená na 1 obyvatele nedosáhla ani poloviční hodnoty oproti Praze. Tato koncentrace je samozřejmě spojena s investicemi do automobilového průmyslu v kontextu s investicemi ve Škoda Auto. Zajímavou se zdá být poměrně výrazná lokalizace PZI do severních a severozápadních Čech, ale i některých severovýchodních okresů Česka, které je do značné míry dáno jednak investicemi do již existujících průmyslových podniků (akvizice) a zejména pak i význam lokalizací tzv. pobídkových investorů díky systému investičních pobídek, jenž je zaměřen na okresy s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti (Toušek, Tonev 2003)¹⁰. Jednoznačně nelze ani potvrdit geografickou blízkost při hranicích s Bavorskem a rozmístění na kartogramech má spíše mozaikovitý charakter.

Budeme-li sledovat lokalizaci zahraničních subjektů podle hlavních ekonomických činností, objeví se při pohledu na delší časové období zajímavé skutečnosti. Například lokalizace zahraničních společností podnikajících v sektoru průmyslu byla počátkem devadesátých let v jihozápadním pohraničí, kde jejich relativní intenzita dosahovala vyšších hodnot než v Praze (Žížalová 2005).¹¹ O deset let později již situace dostala jinou směrovou orientaci, přičemž je patrná rozvojová osa od německé státní hranice přes Bor, Plzeň, Prahu, Mladou Boleslav k polské hranici. V pásu od Prahy směrem na severovýchod se jedná zejména o odvětví související s automobilovým průmyslem a koncentrace podniků v okolí Plzně zahrnují především elektrotechnický průmysl, i když toto rozdělení není zcela jednoznačné.

Cílovým sektorem pro zahraniční investice jsou také služby. Zde je třeba zmínit dva hlavní faktory. Prvním je počáteční výrazná koncentrace do několika středisek

---

¹⁰ Systém investičních pobídek zpravovaný agenturou Czechinvest však byl cíleně zaměřen na velké investice, tudíž pokud se nějakého investora podařilo přilákat, pak se většinou jednalo o kapitálově výraznou investici.

¹¹ V tomto ohledu však byl hodnocen prostý počet společností, nikoli jejich velikost či hodnota samotné investice.

počátkem devadesátých let, která se v průběhu let přenesla do příhraničních regionů s Německem a Rakouskem.¹²

PZI jsou v České republice lokalizovány především do ekonomicky významnějších regionů, v jejichž čele stojí hlavní město a dále pak ostatní metropolitní oblasti. Z hlediska regionálního rozvoje jsou významné také regionální disparity v lokalizaci PZI. Tyto disparity jsou z většiny dány rozdílem mezi Prahou a ostatními regiony. Během období působení PZI na domácí ekonomiku se regionální disparity také zvýšily, a to jak v případě všech regionů, tak i všech regionů vyjma Prahy. Celkově je zejména pro oblast sekundéru a terciéru, které hrají dominantní roli, výrazná polarita Čechy vs. Morava. Z toho lze tedy soudit, že PZI sice vedou k rychlejší restrukturalizaci a vyšší produktivitě, avšak na druhou stranu působí jako faktor prohlubování regionálních rozdílů (Kousalová 2005).

Závěrem lze tedy říci, že v průběhu druhé poloviny devadesátých let se příliv PZI značně zvýšil, přesto je patrné, že jejich lokalizace doznala značně nerovnoměrného charakteru, kdy téměř 60 % z nich bylo do roku 2004 umístěno do Prahy a takřka 80 % do metropolitních areálů (Žížalová 2005). Přesto v tomto zjištění nelze nalézt jednoznačný prostorový vzorec. Spojení PZI s vyšší produktivitou výroby tak vede k dalšímu prohlubování regionálních rozdílů, neboť tyto oblasti sice táhnou ekonomiku země, přesto jejich aktivita (restrukturalizace a transformace ekonomiky) se z větší části odráží zpět do vlastního regionu.

Pomineme-li vlastní tradiční centrální regiony nalezneme další atraktivní regiony s vyšší alokací PZI a těmi jsou příhraniční oblasti Německa a z části Rakouska. Pro zahraniční společnosti z odvětví průmyslu se jeví díky dopravní blízkosti a samozřejmě nižším nákladům na počátku devadesátých let příhraniční regiony s Bavorskem. Pro podniky investujících ve službách to pak byly ještě navíc regiony sousedící se Saskem s výraznější koncentrací v západočeských lázních a příhraniční oblasti Rakouska. Faktor geografické polohy zde hraje sice velkou roli, ale je třeba mít na paměti, že pouze co do počtu společností, nikoli objemu investic. Nerovnoměrné rozmístění PZI tak dále vede k vyšším regionálním rozdílům jak v rámci samotných regionů, tak ve zvyšující se polaritě Čech na jedné straně a Morava a Slezska na straně druhé.

---

¹² Zejména okresy Tachov, Cheb a Karlovy Vary přilákaly významný podíl zahraničních společností podnikajících v odvětví lázeňství. Okres Český Krumlov pak lokalita lipenské přehrady, která přilákala holandského investora s následným multiplikačním efektem.

6. Regionální rozvoj

Pojem regionální rozvoj je velmi široký. Je vcelku zbytečné pátrat po nějaké přesné definici tohoto pojmu, neboť žádná jednoznačná a obecně platná totiž neexistuje. V nejužším pojetí je možné si pod pojmem regionální rozvoj představit pouze ekonomický rozvoj nebo růst určitého územně definovaného celku, což by ovšem bylo poněkud krátkozraké. V současnosti se však pod tímto pojmem často obvykle rozumí celkový růst socioekonomického potenciálu a úrovně regionů, aktivace využití místního rozvojového potenciálu, zvyšování konkurenceschopnosti apod. Z úhlu pohledu regionální politiky lze tvrdit, že se jedná o zavedený pojem označující cílenou, strategicky zaměřenou a koordinovanou snahu místních aktérů (politiků, podnikatelů, organizací) orientovanou na zlepšení místní socioekonomické úrovně a celkové kvality života místních obyvatel. Na základě níže uvedeného je tedy možné uvést více definic, v nichž je možné nalézt i jistý průnik.

6.1. Definice regionálního rozvoje

Regionálním rozvojem se rozumí ekonomický růst a strukturální změna, která vede ke zvýšení životní úrovně a která zahrnuje přinejmenším tři dimenze –ekonomickou, sociálně-kulturní a politicko-administrativní. (Vázquez Barquero, A.)

Regionální rozvoj je holistický proces, při kterém jsou využity přírodní, ekonomické, sociální a kulturní zdroje regionu pro zlepšení kvality života jeho obyvatelstva, tak aby byla zvýrazněna komparativní výhoda a odlišnost/specifičnost regionu. (Institut regionálního rozvoje)

Pojmem regionální (ekonomický rozvoj) se rozumí proces partnerství veřejného a privátního sektoru za účelem realizace iniciativ, jejichž výsledkem jsou investice a vznik nových (při zachování stávajících) pracovních míst a postupný růst životní úrovně obyvatelstva v daném regionu. Tyto iniciativy musí být zaměřeny na vytváření podmínek pro podporu růstu produktivity a konkurenceschopnosti firem v soukromém sektoru. (Berman Group)

Společnými znaky těchto definic je důraz na prostorovou dimenzi socioekonomického rozvoje, komplexní charakter rozvoje, kdy se nejedná pouze o hospodářský růst, ale spíše o integrální proces rozvoje směřující ke zvyšování kvality života v daném regionu. Významná je též úloha veřejného sektoru – ačkoliv explicitně je vyjádřena pouze ve třetí definici, z předchozích implicitně vyplývá.

6.2. Region

Zabýváme-li se regionálním rozvojem, je třeba se věnovat i pojmu *region*. Jako *přirozený region* je označován vztahově uzavřený územní celek, kde dochází k územní dělbě funkcí mezi jádrem a zázemím. Vztahová uzavřenost územního celku je zde samozřejmě míněna vcelku relativně. Žádný územní celek (region) logicky není vztahově plně uzavřen (tzn. nedochází k vztahům mezi regiony). Základními funkčními vztahy v území mezi jádrem a zázemím jsou dojíždka za prací, do škol a za službami. Nejvýznamnějším funkčním vztahem v území je však dojíždka do zaměstnání, což je dáno především kvůli jejímu každodennímu charakteru a rozsahu jevu¹. Ekonomické aktivity se vyznačují výrazně vyšší mírou územní koncentrace oproti rozmístění obyvatel, což vede k tvorbě funkčního vztahu mezi jádrem a zázemím. Přirozené regiony uvnitř státu se tak mohou vyznačovat velmi odlišnou populační velikostí, což je dáno zejména odlišnou velikostí a významem jejich jader.

Dojíždka do práce je však v České republice prostorově poměrně omezená, kdy většina dojíždějících za prací dojíždí do center ne více než 30 – 50 km vzdálených z místa bydliště, přičemž denní dojíždky na delší vzdálenosti již totiž nelze z pohledu dojíždějícího efektivně realizovat. Dojíždka do zaměstnání je proto pouze funkčním vztahem integrujícím poměrně malé regiony. V realitě se však vyskytují i odlišné funkce integrující společnost v určitém území. V tomto kontextu hovoříme o *mikroregionu*, v případě regionů vymezených na základě pracovní dojíždky jako funkčního vztahu. Zjednodušeně lze v České republice za mikroregionální úroveň považovat úroveň 77 bývalých okresů.

Mezoregion lze charakterizovat funkčními vztahy jsou dojíždka do škol vyššího stupně, dojíždka za službami nadstandardního charakteru nebo veřejnými službami vyšší hierarchické úrovně (např. vysoká škola, divadla, vysoce specializované obchody a služby apod.), popř. dodavatelsko-odběratelské vztahy. V ČR této úrovni odpovídají zhruba VÚSC.

Pojmem makroregion se obecně jedná o region velkého rozsahu. V případě ČR je to celý stát. Ve velkých zemích však je aktuální i vnitřní členění na makroregiony. V případě makroregionů se jedná o velmi různorodé funkční vztahy resp. spíše společné charakteristiky (např. jazyk nebo jiné sociálně-kulturní charakteristiky). V případě problematiky regionální diferenciace a regionálního rozvoje tedy musíme vždy vycházet z toho, na jaké geografické úrovni se pohybujeme (mikroregionální, mezoregionální vs.

makroregionální). Přirozené regiony, které jsou definovány relativní uzavřeností funkčních vztahů (popř. podobností určitých charakteristik), je třeba odlišovat od administrativních regionů. Administrativní regiony jsou vymezovány za účelem výkonu veřejné správy, což vyžaduje jejich podobnou velikost. Díky tomu se však jedná o regiony umělé, mnohdy neodpovídající skutečným procesům a vztahům probíhajícím v území. Okresy, kraje, regiony soudržnosti – na všech těchto úrovních se jedná o administrativní (statisticky účelové) členění s různou mírou odlišnosti od přirozených regionů.

Ekonomické definice regionu zohledňují, na rozdíl od zeměpisných, společné výrobní vzorce, tržní vazby, směr ekonomické závislosti či povahu trhu práce. Funkcionální definice pak kladou důraz na sociální vztahy a interakce (včetně takových společenských zvyklostí jako způsoby rekreace, cestování či trávení volného času). Dle funkcionálního přístupu jsou regiony hodnoceny na základě kritérií kulturních nebo jazykových, či dle vzorců sociální komunikace.

Z institucionálního hlediska je možno regiony považovat za institucionální struktury, buď historicky konstituované, či vytvořené uměle s určitou rolí ve vztahu k administrativě vyššího celku. Některé studie vymezují regiony v rámci umístění na škále centrum-periferie, jiné zase dle vztahu politického systému regionu k politickému systému vyššího celku (Strmiska 2003). Obdobných definicí je možno nalézt nespočet, pro účely této práce je však uvedený výčet více než dostačující.

Dělení dle geografického hlediska

Dle geografického hlediska lze regiony dělit do čtyř skupin, a to od nejmenších po regiony velké geografické rozlohy. Jedná se o tyto typy (srov. Romancov 2002):

- mikroregion-
- subnárodní (makro)region- region
- stát-
- geografický (makro)region.

Tyto jednotlivé typy lze od sebe jednoduše kvantitativně odstupňovat. Zatímco rozloha mikroregionů (např. mikroregion Jizerské hory či Lednicko-Valtický areál) odpovídá svou velikostí obcím až okresům, subnárodní (makro)region (např. jižní Morava, Alsasko) pak krajům až zemím. Region stát (např. Česká republika, či

Německo) může mít podobu státu až soustátí, geografický (makro)region (např. Blízký východ) odpovídá velkým geografickým celkům, případně kontinentům.

Dělení dle hospodářského potenciálu

Na základě hospodářského potenciálu lze regiony dělit do následujících skupin (Harrop 1996)

- a) nedostatečně rozvinuté periferní regiony
- b) upadající a staré industriální regiony
- c) centrální regiony
- d) rychle se rozvíjející regiony

6.3. Nerovnoměrnost regionálního (ekonomického) rozvoje

Ať se podíváme na vnitrostátní, evropskou nebo světovou úroveň, všude zjistíme, že mezi jednotlivými regiony existují velmi významné rozdíly z hlediska dosažené úrovně socioekonomického rozvoje. Příkladem mohou být regionální rozdíly na úrovni NUTS II regionů v rámci EU-25. Z hlediska ekonomické produkce na obyvatele dosahuje Vnitřní Londýn 315 % průměru EU-25, zatímco Lublinské vojvodství v Polsku pouhých 32 % průměru EU-25. Ačkoliv existují velmi výrazné územní rozdíly v dosaženém stupni rozvoje, neexistuje shoda v odpovědi na otázku, zda-li je regionální rozvoj konvergentní nebo divergentní. Na jedné straně stojí zastánci předpokladu, že základní tendencí regionálního vývoje je vyrovnávání regionálních rozdílů. Podle druhé strany je základní tendencí prohlubování (popř. udržování) rozdílů mezi regiony. Obě strany uznávají, že existují mechanismy působící v obou směrech vývoje, nicméně zastánci jednotlivých teoretických „škol“ považují vždy jednu skupinu mechanismů za významnější. Zásadním rozdílem mezi těmito „školami“ je časové hledisko, ve kterém by mělo dojít k vyrovnání rozdílů. Zastánci rovnovážného regionálního rozvoje pracují s velmi dlouhými časovými horizonty (někdy i desítky let). Jednotlivé teorie regionálního rozvoje jsou různorodé a často protichůdné. Například v rámci EU dochází ke konvergenci na úrovni národních států, ale k divergenci na úrovni regionů NUTS II.

Některé teorie zdůrazňují cykličnost vývoje. Například dle Friedmannovy teorie polarizovaného vývoje (Friedmann, 1972) dochází nejprve k výrazné nerovnováze, která je posléze prostřednictvím difúzních efektů a růstu organičnosti vzájemného propojení mezi jádrem a periferií postupně nivelizována. Dle Hamplovy teorie hierarchie reality

vznikají neustále nové stimuly diferenciacie, zatímco u starších jevů dochází ke snižování regionálních rozdílů (Hampl, 1999). S vědomím problematického měření vývoje regionálních rozdílů (zejména v dlouhém období – neexistence a nesrovnatelnost dat jsou pouze jedním z problémů) lze konstatovat, že v krátkém a středním období (max. 10 let) je regionální rozvoj spíše nerovnoměrný. Důsledkem této skutečnosti jsou mimo jiné aktivní snahy jednotlivých společností (především států) tyto rozdíly korigovat. Korigování regionálních rozdílů však musí vycházet ze znalosti příčin a významu regionálních rozdílů a jejich potenciálních nepříznivých důsledků. Jednotlivé regiony disponují odlišným potenciálem ekonomického rozvoje, který představuje pilíř rozvoje i v ostatních oblastech kvality života.

Ekonomický rozvoj byl v dřívějších dobách podmíněn především přírodními podmínkami a dostupností přírodních surovin. Ačkoliv se závislost ekonomického rozvoje regionu na fyzických podmínkách (zejména materiálních zdrojích) snižuje, představují velké rozdíly ve fyzicko-geografickém prostředí jednotlivých regionů významný (iniciační) faktor nerovnoměrného regionálního rozvoje. V období, kdy byly suroviny a jiné přírodní zdroje klíčové pro rozvoj, se v příznivých oblastech rozvinuly na danou dobu vyspělé společnosti. Tyto společnosti se staly centry dalšího rozvoje – zde vznikaly nové technologie, zde se rozhodovalo o tom, kam bude směřovat ekonomický rozvoj apod. Počáteční rozvojová centra začala postupně sama o sobě představovat klíčový faktor dalšího růstu. Faktor přírodních podmínek navíc se zvyšující se schopností společnosti oprostít se od závislosti na přírodních podmínkách postupně ztratil na významu.

Úspěšná centra rozvoje přitahovala další činnosti a byla zejména místem vzniku a rozvoje nových činností. Tento proces se opakoval, čímž docházelo ke kumulativnímu efektu. Koncentrace obyvatel a činností umožňovala dosahovat vnitřních a vnějších úspor, což podněcovalo ekonomický rozvoj. Vnitřními úsporami jsou především úspory z rozsahu a ze specializace. Koncentrace umožnila zvýšit objem produkce, čímž se snižují jednotkové náklady na produkci a zvyšují výnosy. Zvýšený objem výroby dále umožňuje dosahovat inovace v oblasti organizace a procesu. Jinými slovy koncentrace je předpokladem k dosažení všech výhod pramenících ze standardizované velkovýroby (Reich, 1990). Kumulativní efekt a synergie pozitivních přínosů ekonomických aktivit ovšem platí nejen pro procesy výrobní, ale i pro nehmotné výrobky a aktivity duševního charakteru. Vnější úspory vyplývají z blízké existence jiných subjektů nebo z veřejné

disponibility některých zdrojů. Vnější úspory mohou mít mnoho podob – příkladem je veřejný systém vzdělávání (firmy mají přístup ke kvalifikovaným lidským zdrojům), kvalitní infrastruktura ad. Zásadní význam má přítomnost jiných firem. Ta umožňuje šíření know-how a technologií, umožňuje realizovat vzájemně výhodnou spolupráci, sdílení výhod z kvalifikovaného pracovního trhu. Blízkost firem také snižuje transakční náklady spojené se vzájemnými kontakty. Možnost dosahovat vnitřních i vnějších úspor spolu s kvalitou místních lidských zdrojů, vědeckovýzkumným potenciálem a velikostí místní poptávky patří mezi rozhodující lokalizační faktory v současné ekonomice. Jejich vzájemná podmíněnost vede k pozitivním zpětným vazbám kumulativního charakteru, což přispívá k nerovnoměrnému regionálnímu rozvoji. V souvislosti se snahou veřejného sektoru o korekci regionálních disparit je nutné zabývat se dilematem mezi principy solidarity a zásluhovosti. V kontextu tohoto dilematu musí být navíc zohledněna skutečnost, že přílišné přerozdělování ve prospěch zaostávajících regionů vede obvykle ke ztrátě konkurenceschopnosti celého státu. Reakcí na tuto skutečnost je změna charakteru korekcí. Obecně se ustupuje od pasivních dotací (a tudíž částečně i přerozdělování) k aktivizačním nástrojům. Ty jsou zaměřeny na vytváření podmínek pro endogenní rozvoj v zaostávajících oblastech. Jedná se o přístup ve smyslu „pomož si a bude ti pomoheno“. Praktickým příkladem jsou investice do vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů a vytváření podmínek pro podnikání namísto pasivních dotací.

7. Průmyslové zóny

Průmyslové zóny jsou významným fenoménem lokalizace PZI v České republice a ani Jihočeský kraj a zkoumaný příhraniční region není výjimkou, proto je tedy nutné se seznámit s teoretickými východisky týkajícími se tohoto problému.

7.1. Předpoklady vzniku průmyslových zón

Transformace domácí ekonomiky v 90. letech 20. století přinesla poměrně rozsáhlou transformaci průmyslové výroby. Restrukturalizace průmyslu byla v posledním desetiletí doprovázena celou řadou sociálně ekonomických a ekologických problémů¹³, které zpočátku díky transformaci „českou“ cestou působily zjevně chaoticky, však s přibývajícím zahraničním kapitálem a následnou selekcí dopadly vcelku pozitivně.

V důsledku této restrukturalizace bylo a je potřeba získat vnější investice, a to zejména zahraniční, protože tento extra-teritoriální kapitál hraje velice důležitou roli při urychlení procesu modernizace a restrukturalizace ekonomiky. Multiplikační efekty investic se většinou projeví v tvorbě nových pracovních míst, ve zvýšených příjmech regionu či ve zvýšení exportu. Hlavně pak noví investoři přinesou do regionu moderní technologie (know-how), zaměření na nové trhy a působí i na celkovou změnu podnikatelského klimatu. Stávající malé a střední podniky postupně navazují s příchozími investory nové obchodní kontakty. Jednou z možných aktivit podporujících zisk zahraničních investic je budování průmyslových zón.

Nové průmyslové zóny nemají jen vliv na socioekonomickou stránku území, ale výraznou měrou také působí na přetváření příměstské krajiny. Původní zemědělské využití území je často nahrazeno funkcí výrobní, obchodní, či dopravní. Suburbánní oblast se transformuje po vzoru západoevropských měst, i když transformace neprobíhá zcela stejným způsobem. Jednotlivé transformační procesy neprobíhají ve stejném sledu jako u zahraničních měst, ale projevují se mnohem rychlejší dynamikou vývoje, zejména jedná-li se o obchodně-komerční objekty. Vznik nových průmyslových parků tak zpětně působí na veřejnou sféru v oblastech dopravní obslužnosti, územních plánů obcí, ale i sektoru veřejných služeb (MF Dnes, 8.1.2004)¹⁴.

---

¹³ útlum průmyslové výroby, radikální vzestup nezaměstnanosti dříve průmyslových regionů, zhoršená sociální struktura obyvatel, nutnost vysokých investic do životního prostředí

¹⁴ Například v Českých Velenicích vznik Hospodářského parku zvýšil tlak na vznik neexistujícího zdravotnického zařízení, novou služebnu policie apod.

7.2. Obecná charakteristika průmyslových zón

Definice průmyslových zón

Podle základní definice World Investment Report (OSN) jsou průmyslové zóny „zóny nebo plochy připravené pro průmyslový rozvoj, rozdělené na jednotlivé podnikatelské plochy podle komplexního plánu.. Jsou obvykle lokalizovány blízko dopravních komunikací, zvláště v místech, kde se nachází dálnice, železnice, letiště nebo přístav a poskytují infrastrukturu pro v nich umístěné firmy“ (<http://www.unctad.org/>, 5.1.2007). Hladík (2004) znění doplnil, podle něj je průmyslová zóna „ucelené souvislé území přibližně obdélníkového tvaru, vymezené v závazné části schváleného územního plánu velkého územního celku či schváleného územního plánu obce jako území současně zastavěné převážně objekty pro průmyslovou výrobu, obchod, služby, nebo jako zastavitelné území vhodné převážně pro umístování průmyslové výroby, obchodu, služeb. Nejedná-li se o průmyslovou zónu připravovanou pro strategického, významného nebo vážného investora, musí její výměra činit alespoň 10 ha, jedná-li se o projekt realizovaný v nezastavěném území, nebo alespoň 5 ha, jedná-li se o projekt realizovaný v zastavěném ale nevyužívaném území.“

Klasifikace průmyslových zón

Agentura pro podporu zahraničních investic Czechinvest definuje pro ČR 6 základních typů průmyslových zón – podnikatelských parků.

- a) místní průmyslová zóna
- b) regionální průmyslová zóna
- c) strategický firemní průmyslový park¹⁵
- d) podnikatelský park regionálního významu
- e) podnikatelský park národního významu
- f) speciální rozvojové parky

---

¹⁵ Pojmy zóna a park nejsou přesně vymezeno a užívání těchto názvů je proto velice subjektivní. Obecně by rozdíl mezi zónou a parkem měl být zejména ve vyšší kvalitě prostředí, služeb a managementu v případě parků.

Pro stanovení strategií průmyslových zón je praktické rozdělit je na tři základní podle kritéria významu a velikosti zóny v rámci celé oblasti. Jednotlivé zóny by měly mít tyto optimální vlastnosti (Hladík, 2004):

místní průmyslová zóna

- a) nepřiliš velký a náročně zainvestovatelný pozemek s vhodnou dopravní dostupností
- b) předpokládá se napojení na adekvátní technickou infrastrukturu a komunikační technologie
- c) vhodně vytvořený dobrý propagační program a propagační materiály, obsahující základní data nejen o samotné zóně, ale také o ekonomických a sociálních podmínkách v okolí (úroveň bydlení, pracovní síly a vzdělání obyvatelstva)
- d) samozřejmostí u tohoto typu zóny by dále měly být nejen nízké náklady na stavbu a provoz ale i příznivé podnikatelské klima v komunitě

regionální průmyslová zóna

- e) větší připravená zóna v blízkosti obce s alespoň 40 000 ekonomicky aktivními obyvateli v dojížděkovém dosahu 45 minut
- f) vyžaduje velmi kvalitní dopravní napojení, technickou infrastrukturu a adekvátní terénní úpravy, optimální je blízkost dálnice nebo silnice I. třídy, napojení na železnici
- g) zóna by již měla mít části vyčleněné pro pomocné a neprůmyslové/komerční využití
- h) nutné jsou dobře zpracované marketingové materiály pro propagaci zóny, výhodou je vlastní manažerský tým zóny

zóna strategického významu

- i) kompletně připravená plocha s odpovídající rozlohou okolo 100 ha
- j) v majetku jediného (pokud možno veřejného) vlastníka, s vyřešenými majetkoprávními vztahy včetně restitučních nároků

- k) prezentovaná pro velké investiční projekty, v územním plánu je zdůrazněno její průmyslové využití někdy je zóna připravena pouze pro jednoho (strategického) investora
- l) bezprostřední blízkost dálnice a železnice, popřípadě i letiště. Podmínkou je minimálně 180 tisíc obyvatel v dojížděkovém dosahu 45 minut
- m) marketing je zajišťován specializovaným týmem, nezbytností jsou marketingové materiály, webové stránky a zvučný, zajímavý název

7.3. Typy rozvojových nemovitosti pro PZI

Greenfields a brownfields

Další možností jak dále rozšířit typologii průmyslových zón sledovat jejich lokalizaci ve vztahu k původní funkci dané lokality. Na tomto základě je možné je rozdělit do dvou kategorií. Průmyslové zóny je totiž možné realizovat na volné, dosud nezastavěné ploše, tedy na zelené louce (greenfield) nebo je lokalizovat v již užívaném, často zchátralém, nevyužívaném průmyslovém areálu (brownfield).

V počátečním období rozvoje restrukturalizace průmyslu v České republice (1. polovina 90. let 20. století) byla tendence využívat spíše lokality typu brownfield. Tento proces úzce souvisel s privatizací a vstupem investorů do stávajících podniků a nejednalo o vznik nové funkce areálu. V následujících letech, zejména po roce 1998, ale investoři začali upřednostňovat lokality greenfields před brownfields. Důvodů je několik. Předně ze strany státu přicházela mnohem větší finanční podpora na přípravu průmyslových zón. Dalším důvodem je volný prostor na „zelené louce“. Investor postaví objekty, které vyhovují rozměrům, kvalitám dle jeho požadavků, a nemusí se ohlížet na budovy již existující, aby se jim snažil přizpůsobit. Odpadá zde nutnost kompletního přebudování a vyčištění území. Může se pouze jednat o odstranění znečištění např. půdy používáním chemických hnojiv a ochranných látek. Technická a dopravní infrastruktura je vybudována nově, tak má zaručenou delší životnost a je hlavně vybudována podle potřeb, nejsou problémy s nevhodně položenou či zastaralou a dnešní kapacitě neodpovídající infrastrukturou. Jistou roli také hraje cena pozemků, která je nižší na okraji města než v atraktivních místech center měst. Finanční zdroje hrají velkou úlohu, neboť vystavět nové objekty bývá levnější než přestavovat staré, které bývají spojovány s řadou nepříznivých faktorů zvyšujících nutné vstupní náklady. Produkce v montážních linkách

vyžaduje jednopodlažní průmyslové haly s velkou plochou, které je možné snáze budovat na „zelené louce“. Proto se některé komerční aktivity soustřeďují na okraj města. Jedná se o příměstskou, suburbánní oblast, která se nachází za hranicí kompaktně zastavěného území. Dochází zde ke komerční suburbanizaci i přesto, že by urbanizačního hlediska bylo vhodnější revitalizovat staré objekty bývalé průmyslové či zemědělské výroby.

Na rozdíl od pozitivního vlivu na ekonomiku však budování nových průmyslových zón s sebou nese také jistá rizika v podobě nadměrného rozšiřování zastavěného území, v jehož důsledku se nenávratně snižuje podíl zemědělské půdy a zvyšuje se intenzita dopravy v důsledku dojížděky do zaměstnání i vlastní technologické přepravy výrobků a polotovarů a v případě obchodně administrativních budov doprava jako taková.

V současné době však vznikají nové programy podpory restrukturalizace starých průmyslových zón. Jedním z nich je například Regenerace průmyslových zón, jenž vznikl ve spolupráci agentury Czechinvest a Ministerstva průmyslu a obchodu. Díky této státní podpoře významně narůstá zájem místních samospráv upravit brownfields na fungující průmyslové zóny nebo obchodně-administrativní parky. V novém plánovacím období EU na léta 2007-2013 má být také část programových prostředků alokována do této oblasti a záleží jen na místních samosprávách, v jejichž vlastnictví většinou brownfields jsou¹⁶, zda se jim podaří evropské peníze využít.

Začíná být výhodnější efektivněji využívat již existující průmyslové areály než pokračovat v zabírání volné půdy. Z hlediska pracujících lidí se brownfields se také zpravidla nacházejí blíže k centru měst, kde je dobré pokrytí městskou hromadnou dopravou, zatímco do průmyslových zón „na zelené louce“ na okrajích měst je třeba dopravu pro zaměstnance zpětně zařídit.

Spekulativně postavené budovy

Jedná se o budovy postavené primárně pro nemovitost samotnou, není zde rozhodující vlastní funkce nebo přímo konkrétní záměr. Takto zbudované nemovitosti se nabízí k okamžitému nastěhování a tím umožňují společně s dobrými technickými podmínkami budov i služeb relativně nejrychlejší možné spuštění výroby. Využívání takovýchto prostor vede většinou k nižším investičním nákladům, neboť formou

---

¹⁶ Často se jedná o areály bývalých vojenských posádek, jež se většinou nachází v těsné blízkosti, nebo samém centru města.

poskytování je vesměs pronájem. Mezi další výhodu pro potenciálního investora je třeba zmínit případné snadnější stěhování.

Mezi nevýhodami zde vévodí vysoká pravděpodobnost omezeného výběru, neboť tato forma rozvojových nemovitostí pro velké investice není u nás příliš rozšířená. Jinak je tomu často u malých a částečně i středních podniků, které mnohdy využívají nabídky nemovitostí ve starých průmyslových areálech uvolněných po předchozí zredukované nebo zcela zastavené výrobě. Nejedná se však o čistou formu brownfieldu, neboť tyto areály většinou nejsou nijak restrukturalizovány, ale poskytují stávající, většinou pro zahraniční investory nevyhovující prostory.

8. Vybrané charakteristiky území

Na počátku této kapitoly je potřeba zdůraznit, že se zde jedná pouze o vybrané charakteristiky zkoumaného území, tudíž cílem tohoto příspěvku je pouze odhalit některé aspekty především socioekonomického života tohoto regionu a nejedná se o analýzy s nejvyšší mírou komplexity.

8.1. Fyzickogeografická charakteristika území

Vybraná oblast se nachází na jihu České republiky, při státní hranici s Rakouskem na území Jihočeského kraje. Tím, že se nejedná o přirozený region, ale účelově definovaný, bude se fyzickogeografická charakteristika částečně týkat celého kraje s přihlédnutím k pohraniční oblasti.

Geologická stavba: Celá jihočeská oblast je součástí strukturně složitého bloku Českého masívu jako součásti tzv. Mezevropy. Dnešní vzhled reliéfu „Jižních Čech“ je výsledkem dlouhého geomorfologického vývoje. Na konci prvohor bylo v oblasti Šumavy vyzdviženo vysoké pohoří, které pak povětrnostními vlivy větralo. Části tohoto povrchu jsou zachovány v podloží svrchnokřídových usazenin v jihočeských pánvích. Na konci druhohor a začátku třetihor zalilo zarovnaný povrch moře. V třetihorách vlivem alpinského vrásnění došlo k tektonickým pohybům v celých jižních Čechách. Vzniká Šumava a Novohradské hory i se svými podhůřími. Po ustoupení horotvorného tlaku došlo k poklesu ker mezi žulovými masivy na jihu (Šumavy) a středočeskými masivy. Tak vzniká rozsáhlá pánev, jejíž okraje tvořili zdvižené kry. Do pánve stékaly vody z okolí a vytvořilo se sladkovodní jezero s četnými zálivy. Jezero mělo značnou hloubku; mocnost nánosů dosahuje více než 300 m, místy až 500m. Jako pozůstatek těchto nánosů se zde vyskytují ložiska jílu, kaolínu, křemeliny, písků a místy lignitu.. Odtok jezera směřoval k jihu do mořského zálivu v místech dnešní dunajské kotliny.. Na konci třetihor došlo k tektonickým pohybům v jihočeské oblasti, ty způsobily úklon území k severu a vytvořily dnešní vltavsko-dunajské rozvodí. Vltava původně směřovala k jihovýchodu ve směru údolí řeky Feld Aist Bach . Říčním pirátstvím malého říčního toku došlo ke změně toku Vltavy, který začal téci do Českobudějovické pánve. Svědectvím tohoto jevu je náčepní loket u Rožmberka. Ve čtvrtohorách začal do vývoje povrchu zasahovat kromě přírodních činitelů i člověk těžbou zlata (pozůstatky dolů a sejpů) a těžbou štěrků, žuly... (lomy) a také rašeliny.

Geomorfologické členění: Na vymezení území zasahují dvě významné geomorfologické soustavy České vysočiny – Českomoravská a Šumavská soustava. Šumavskou soustavu můžeme v této oblasti rozdělit ještě na Šumavu, Šumavské podhůří, Novohradské hory a Novohradské podhůří. Nejvyšším vrcholem vůbec celého území je Plechý (1378 m n.m.). Novohradské hory jsou svým charakterem podobné Šumavě a jejich nejvyšším vrcholem na české straně hranice je Kamenec (1072 m n.m.). Z Českomoravské soustavy spadají do vybraného regionu Českomoravská vrchovina (Javořícká, Křemešnická a Křižanovská vrchovina a Jevišovická pahorkatina) a Jihočeské pánve (Třeboňská a Českobudějovická).

Podnebí: Převládá vliv podnebí přechodného středoevropského typu, v němž se střídavě uplatňují vlivy atlantského oceánu a pevniny. Počasí je tedy značně proměnlivé. Směr šumavských hřebenů je od jihovýchodu k severozápadu, tedy proti převládajícím západním větrům, takže česká strana Šumavy je méně deštivá a teplejší. Podnebí je dále ovlivňováno nadmořskou výškou, neboť výškové rozdíly jednotlivých oblastí jsou značné. Nejteplejší jsou nejnižše položená místa, zejména jihočeské pánve, kde průměrná roční teplota dosahuje 7,5 - 8,0 °C. Se stoupající nadmořskou výškou teplota klesá. Mezi relativně teplá místa patří i Šumavské podhůří, které je oteplováno suchými větry (fény) a rovněž oblasti rybníčnatých pánví, kde velké vodní plochy působí jako akumulátor tepla. Relativně chladnější jsou naopak inverzní polohy v údolí Vltavy, kotlina při Lužnici a celé Jindřichohradecko. Nejteplejším měsícem roku bývá zpravidla červenec – v pánvích dosahuje průměrná teplota 17,2 – 18,1°C, nejchladnější je leden s průměrnými teplotami -2°C až v nejvyšších polohách pod - 4°C. Nejmenší průměrné roční srážky se pohybují (570 –600 mm) v severních oblastech pánví a podél středního toku Vltavy. Nejvíce srážek naopak spadne na vrcholcích hor (nejvíce v oblasti Plechého okolo 1100mm).

Půdy: Ve vyšších polohách se vyskytují zejména podzoly, tyto chudé půdy jsou většinou podkladem jehličnatých lesů Šumavy a Novohradských hor. V šumavském podhůří se vyskytují zejména hnědé lesní půdy (vyšších poloh-vrchoviny a hornatiny), které bývají zalesněny nebo využívány jako pastviny. V nižších polohách se vyskytují bohatší hnědé lesní půdy (tzv. nižších poloh-pahorkatiny a vrchoviny). Velká část území kraje však zahrnuje zamokřené půdy (rašeliniště, slatiniště, podél řek a rybníků). V oblasti toku Lužnice se vyskytují také nivní půdy.

Vodstvo: Celým územím probíhá hlavní evropské rozvodí Labe-Dunaj, přičemž většina území je odvodňována do Severního moře, nejvýchodnější část pak Moravskou Dyjí do Černého. Nejvýznamnější řekou v jižních Čechách i v dané oblasti je Vltava. Dalšími řekami jsou např. její pravostranný přítok Lužnice s vlastním přítokem Nežárkou. V minulosti zde bylo vybudováno více než 7 000 rybníků, jejichž celková výměra dnes představuje více než 30 tis. hektarů. Největšími z nich je rybník Rožmberk s rozlohou 490 ha.

8.2. Socioekonomická charakteristika území

V rámci vybraného území se nachází 4 obce s rozšířenou působností (Kaplice, Třeboň, Jindřichův Hradec a Dačice) a dohromady sedm pověřených obecních úřadů (Horní Planá, Vyšší Brod, České Velenice, Nová Bystřice, Slavonice, Suchdol nad Lužnicí, Trhové Sviny a Nové Hrady). Celkem do vybraného území spadá obcí.

Celkem v tomto území žije přes 106 tis. obyvatel. Jindřichův Hradec je se svými 22 000 obyvateli nejpočetnější obcí daného regionu. Za ní se cca 3500 bydlícími se nachází České Velenice. Další obce již čítají menší počet obyvatel a jak je známo je českokrumlovsko okresem s nejřidším zalidněním v republice, což je sice do určité míry přítomností rozsáhlým vojenským újezdem Boletice, přesto je vskutku nízký počet obyvatel. Samotný počet obyvatel však vypovídá jen o stavu celé populace, nás však více zajímá samotné ekonomicky aktivní obyvatelstvo (dále jen EAO).

Podíváme-li se na situaci EAO ve sledovaném regionu zjistíme, že se jej zde nachází cca 76 000, což je zhruba stejný počet jako v Českých Budějovicích bez aglomerace ovšem zde všechny shodné rysy končí. Ve většině obcí nedochází v podílu EAO k větším odchylkám, které jsou vesměs způsobeny přirozenou měnou, avšak zajímavé jsou změny např. v obci Lipno nad Vltavou, kde ve sledovaném období došlo nárůstu EAO o 19% (resp. 45 obyv.).¹⁷ Naopak k poměrně výraznému (12%) úbytku došlo např. v obci Malonty, což je zřejmě dáno odlivem lidí blíže za zaměstnáním, zejména pak do Českých Budějovic.

---

¹⁷ Hlavním motivačním faktorem bylo výrazné rozšíření pracovních příležitostí v obci (viz. kap. Lipno nad Vltavou). K podobnému jevu došlo v sousední Přední Výtoni.

Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti je jedním ze socioekonomických ukazatelů území. Je také častým lokalizačním faktorem PZI, neboť dostatek potenciálních pracovníků je jedním z hlavních kritérií pro umístění nových výrobních kapacit. Naopak příliš nízká nezaměstnanost se může stát brzdou dalšího přílivu PZI, vzhledem k nedostatku ekonomicky aktivního obyvatelstva, neřkuli jejich kvalifikaci.

Jak je z tabulky č.5 (viz. příloha) patrné, je vybraný region, co se nezaměstnaností týče, značně nesourodý s extrémními výkyvy. Vyskytují se zde obce s extrémně vysokou nezaměstnaností, která vysoko překračuje celorepublikový průměr, kdy často dosahuje 20-30 % a v některých obcích dokonce 50%. Jedná se vesměs o obce buďto čítající velmi malý počet obyvatel, kde s několika nově nezaměstnanými zákonitě razantně stoupne nezaměstnanost, nebo jsou tyto obce lokalizovány extrémně na periferii, navíc se specifickým sociálním složením, či se tyto v dané obci navzájem střetávají.¹⁸ Na druhou stranu jsou zde obce, které svým podílem nezaměstnaných dosahují naopak výrazně nižších hodnot než je průměr ČR, příkladem jsou Trhové Sviny, které mají jednak slušnou nabídku pracovních příležitostí a jednak svou blízkostí Českých Budějovic do krajského města zákonitě gravitují (viz.kap. dojíždka). Dále do této skupiny patří většina měst v regionu, jejichž nezaměstnanost je opět pod republikovým průměrem (České Velenice, Třeboň, Nové Hrady) nebo jsou průměrné (Jindřichův Hradec, Dačice, Kaplice). Některá menší města vyskytující se opět ve více periferní poloze vůči regionálnímu centru, jakým je např. Staré město pod Landštejnem, v němž míra nezaměstnanosti činí 17%. Průměrná míra nezaměstnanosti pak činí cca. 11 % a to jak za celé území, tak za všechny obce v příslušných okresech.

Tyto charakteristiky však nemají v žádném případě obecnou platnost, neboť ani pokud se to týká nízké, nebo naopak vysoké nezaměstnanosti. Jsou zde malá města či velké obce opět v periferní poloze jako Nové Hrady, či Suchdol nad Lužnicí, v nichž je počet nezaměstnaných nižší, než je tomu například Jindřichově Hradci. Tudíž zde

---

¹⁸ V obci Pohorská Ves na Kaplicku, která leží v samotném srdci Novohradských hor, je výrazný podíl romského obyvatelstva (jejich počet nelze bohužel s jistotou určit, protože data ze sčítání 2001 nelze v tomto ohledu hodnotit za dostatečně relevantní), které svou takřka 100 % nezaměstnaností tento podíl v obci výrazně zvyšuje.

pozbývá platnost teorie, že čím blíže centru a čím větší koncentrace obyvatel, tím více pracovních příležitostí.

Podíváme-li se na trend vývoje počtu nezaměstnaných v jednotlivých obcích, pak zjistíme, že největší nárůst nezaměstnanosti lze obecně sledovat v druhé polovině devadesátých let, kdy v celém státě vrcholily transformační změny ekonomiky. U některých zejména pak menších obcí se trend poklesu pracovních míst dále snižoval. U většiny obcí však došlo k zastavení růstu nezaměstnanosti a s přílivem mj. i zahraničních investic¹⁹ do některých obcí se trend dokonce obrátil.

U sledování nezaměstnanosti je také zajímavý trend v sezónnosti (rozdíl mezi červnem a prosincem). Rozdíly jsou samozřejmě patrné u všech obcí, ale rozdíly jsou výrazné zejména u obcí opět v periferní poloze, nebo obcí se závislostí na cestovním ruchu. Ve všech těchto obcích je výrazný podíl sezónních prací, odehrávajících se v letní sezóně (lesnictví, zemědělství, cestovní ruch).

8.3. Sídlní struktura Jihočeského kraje

Vývoj sídelní struktury po 2.světové válce

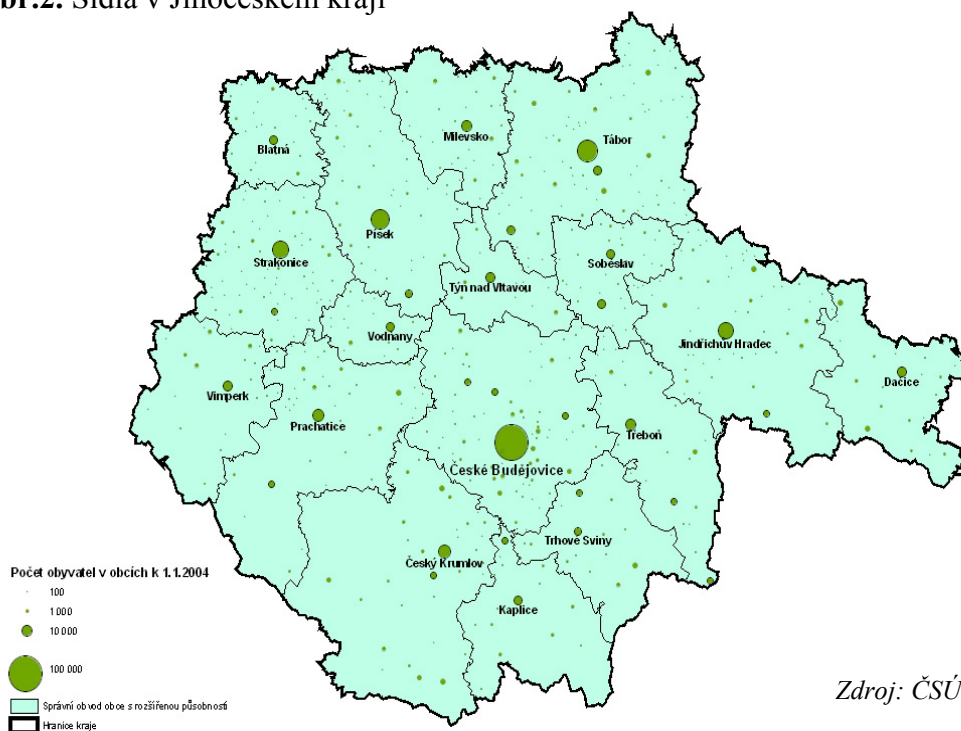
V novodobější historii kraje měly výraznější vliv na vývoj sídelní struktury procesy po ukončení 2. světové války. Přitom větší význam měl odsun Němců než následné dosídlování pohraničí. Úbytek počtu obyvatel v poválečném období zejména v malých sídlech byl v některých případech poměrně výrazný. V roce 2001 bylo v Jihočeském kraji 623 samostaných územně správních jednotek. Z hlediska počtu je tak kraj na 4 místě ze všech krajů republiky a čtvrté místo připadá na kraj rovněž v průměrné rozloze obce, která je 16,1 km² na jednu obec. Naproti tomu hustota obcí 6,2 obce na 100 km² řadí kraj až na 11. místo a hustota osídlení (63 obyvatel na km²) je vůbec nejmenší ze všech krajů republiky a je třeba mít na paměti, že pohraniční oblasti jsou na tom s hustotou osídlení ještě hůře.

Od roku 1961 se počet obcí kraje snížil zhruba na 60 %, přitom toto období je charakterizováno dvěma základními a současně protichůdnými etapami. Jednak je to proces centralizace obcí, který vrcholil v sedmdesátých letech minulého století, a v jehož důsledku zůstalo v roce 1980 v kraji 344 obcí. Protipólem je dezintegrace obcí, která byla nastartována politickými změnami v roce 1989 a ukončena rokem 1994, kdy v kraji

---

¹⁹ V Lipně nad Vltavou nastartovaly PZI nebyvalý ekonomický rozvoj této malé obce.

Obr.2. Sídla v Jihočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

nastaly poslední změny v územně správním vymezení obcí. V konečném součtu od roku 1970 převážil trend ve slučování obcí a jejich počet je v současnosti o 119 menší než před třiceti lety. Přitom ale v průběhu sledovaného období došlo k právnímu zániku 444 samosprávných jednotek, nejvíce v letech 1975, 1976 a 1980, kdy pokaždé právně zanikla téměř stovka obcí. Naproti tomu po roce 1989 získalo samostatnost 325 samosprávných jednotek, z toho v samotném roce 1990 to bylo 269 obcí.

Základních sídelních jednotek je v kraji 2 566 a jejich počet stejně jako částí obcí se dramaticky nemění. Zhruba 5 % z nich je však bez trvale bydlícího obyvatele a dalších 11 % ZSJ má jednoho až 5 obyvatel. Z hlediska struktury osídlení připadá v kraji 64,6 % na obyvatele měst a 35,4 % je soustředěno do venkovských obcí. Je však třeba podotknout, že rozdělení na městské a venkovské obyvatelstvo vychází zcela z administrativního rozdělení a do měst je započítáno i obyvatelstvo, které bydlí mimo vlastní město, ale z hlediska správního k městu přísluší. Stejně tak na druhé straně je za venkovské obyvatelstvo označena i ta část, která žije v samostatných obcích zejména v blízkosti velkých měst a jejíž sociální chování se svým charakterem spíše blíží městskému způsobu.

V posledním desetiletí se změnilы trendy ve vývoji obyvatelstva podle velikostních skupin obcí. Téměř po celé období se snižuje počet obyvatel nejmenších

obcí; do roku 1994 je pokles ovlivněn jak přirozenou měnou tak migrací. Od roku 1995 u do 500 obyvatel se na celkovém poklesu podílí pouze přirozená měna obyvatelstva a saldo stěhování je kladné. Ve skupině obcí 500 - 999 osob byl vývoj značně nerovnoměrný, ale spíše vlivem proměnlivosti stěhování, neboť ve všech sledovaných letech převýšil počet zemřelých počet narozených. Pro ostatní velikostní skupiny byl až do roku 1994 typický růst počtu obyvatel, přitom kladný vliv měly oba faktory. V roce 1995 poprvé dochází ke snížení počtu obyvatel v nejvyšší velikostní skupině, i když v absolutním vyjádření nejde o velmi výrazné počty (úbytek obyvatel přirozenou měnou 26 osob a stěhování o 59 osob). Ve všech dalších letech ale již tento trend přetrvává s tím, že úbytek obyvatelstva se prohlubuje a od roku 1997 se týká i druhé nejvyšší velikostní skupiny a od roku 1998 i skupiny obcí 5 000-19 999 osob. Přitom významnější vliv na pokles počtu obyvatel má již záporné saldo migrace.

Tendence úbytku obyvatelstva ve prospěch menších obcí není pouze specifikem města České Budějovice, ale je patrná zejména u velkých měst v celé České republice. Přitom migrace z těchto velkých měst je sice směřována do menších sídel, ale jejich infrastruktura je velice blízká městu a s městem je zajištěna snadná dopravní dostupnost. Nelze tedy říci, že tento trend znamená návrat k bydlení na vesnici, nebo dokonce návrat k vesnickému způsobu života.

8.4. Dojíždka do zaměstnání

Ekonomické aktivity se v důsledku potřeby využívání aglomeračních úspor vyznačují výrazně vyšší mírou územní koncentrace oproti rozmístění obyvatel, což vede k tvorbě funkčního vztahu mezi jádrem a zázemím. Přirozené regiony uvnitř státu se mohou vyznačovat velmi odlišnou populační velikostí, což je dáno zejména odlišnou velikostí a významem jejich jader. Dojíždka do práce je však prostorově poměrně omezená. Naprostá většina dojíždějících za prací v České republice dojíždí do center ne více než 30 – 50 km vzdálených z místa bydliště. Denní dojíždky na delší vzdálenosti již totiž nelze z pohledu dojíždějícího efektivně realizovat. Dojíždka do zaměstnání je proto pouze funkčním vztahem integrujícím poměrně malé regiony.

Státní statistika sleduje v ucelené podobě pracovní dojíždku prostřednictvím pravidelných populačních cenů již po čtyři desetiletí. Monitoring dojíždky měl velký význam v éře centrálního plánování. Po roce 1989 nastává volný pohyb pracovních sil bez vlivu dřívějších administrativně restriktivních opatření. Z určitého pohledu tak mohly

detailní informace o pracovní dojízděce ztratit část svého dřívějšího významu. Dílčí údaje o dojízděce za prací se zjišťují také v rámci pravidelných čtvrtletních výběrových šetřeních pracovních sil. Ty mohou naznačit některé významnější trendy (např. nárůst dojízděky do Prahy z okresů Středočeského kraje), vzhledem k výběrovému charakteru zjišťování je však možnost použití těchto údajů k podrobné regionální analýze značně omezena (detailní územní pohledy komplikují neúnosně velké výběrové chyby).

Vyjíždka dle odvětví

Vyjíždka za prací zasahuje všechna odvětví. Nejtypičtější je pro průmysl, což souvisí především s koncentrací výrobních kapacit do ekonomických center, jejichž prostorové rozmístění neodpovídá vždy historicky vzniklé struktuře osídlení. Typická je též vyjíždka pro stavebnictví a některé obory služeb. Postupně však zasáhla i zemědělství, pro něž dříve bývalo obecným jevem spojení místa bydliště a pracoviště. V roce 2001 pracovaly 34,2 % vyjíždějících v průmyslu, následovalo stavebnictví s 11,8 % a obchod s 8,7 %. V okresech je však velikost podílů jednotlivých odvětví rozdílná v závislosti na rozložení výrobních kapacit. Ve všech odvětvích směřuje vyjíždka především do jiných obcí vlastního okresu, nejvíce v odvětví zemědělství a lesnictví (84,1 %), nejméně ve stavebnictví (63 %). Nejvyšší podíl má vyjíždka do jiných krajů v odvětví doprava a telekomunikace (22,3 %) a stavebnictví (18,7 %). V odvětví stavebnictví se na vyjízděce celkem podílí vyjíždka do jiných krajů 15 % a do zahraničí 3,3 %. Rovněž v odvětví zdravotnictví a sociálních činností je vysoký podíl vyjížděky do jiných krajů (12 %) a do zahraničí (3,4 %). V jednotlivých okresech jsou tyto podíly značně rozdílné, neboť vedle rozložení pracovních příležitostí jsou ovlivněny i polohou okresu. Okresy Písek, Jindřichův Hradec, Tábor a Strakonice mají ve všech odvětvích vyšší vyjíždku do jiných krajů, nejvyšší vyjíždka do zahraničí je v okresech Prachatice a Český Krumlov, především do odvětví průmyslu, stavebnictví a zdravotnictví.

Změny ve struktuře ekonomicky aktivních podle odvětví roce 2001 proti roku 1991 se odrazily i ve změnách v počtu vyjíždějících. Výrazný byl zejména pokles počtu ekonomicky aktivních v zemědělství a lesnictví (v roce 2001 zde pracovalo 2,5krát méně osob), častější se však v tomto období stávala nutnost za prací vyjíždět. Proto se v tomto odvětví zvýšil podíl vyjíždějících z 31,2 % v roce 1991 na 36,8 % v roce 2001. Rovněž

Tab.2. Vyjíždějící za práci dle odvětví

Kraj, okres	Vyjíždějící z obce celkem	z toho odvětví (v %)						
		zemědělství, lesnictví	průmysl	stavebnictví	obchod	doprava a telekomun.	školství	zdravotnictví, soc. činnosti
Kraj celkem	118 994	7,4	34,2	11,8	8,7	7,4	4,0	4,9
České Budějovice	31 659	5,3	31,4	12,3	10,1	7,6	4,6	5,5
Český Krumlov	13 174	5,9	37,3	11,5	7,1	7,4	3,3	4,1
Jindřichův Hradec	16 583	10,0	34,3	12,8	7,3	7,4	3,4	4,9
Písek	12 204	9,6	31,3	11,3	10,0	7,9	4,0	5,0
Prachatice	10 505	7,5	36,4	11,2	6,7	6,7	3,6	4,6
Strakonice	13 612	9,3	37,1	10,5	8,2	7,0	4,3	5,2
Tábor	21 257	6,8	34,9	11,6	9,4	7,6	4,3	4,6

Zdroj: ČSÚ

tak v odvětví průmyslu, dopravy a telekomunikací, školství, zdravotnictví a sociálních činností se počet ekonomicky aktivních snížil, ale počet vyjíždějících zvýšil. Došlo proto v těchto odvětví ke zvýšení podílu vyjíždějících na počtu ekonomicky aktivních. Ve stavebnictví se počet ekonomicky aktivních zvýšil o 14,6 %, počet vyjíždějících se však snížil. Je to ovlivněno zejména zvýšením počtu subjektů podnikajících v tomto odvětví a jejich lokalizací, na druhou stranu je třeba vzít v úvahu, že bylo vyznačeno jako místo pracoviště sídlo firmy a ne konkrétní stavba, na niž se většinou musí dojíždět. Došlo proto k poklesu podílu těch, kteří musejí v tomto odvětví vyjíždět z obce svého bydliště, na počtu ekonomicky aktivních z 54,6 % na 44,2 %. V odvětví obchodu se počet ekonomicky aktivních rovněž zvýšil, zvýšil se však i počet těch, kteří musejí vyjíždět. A tak mimo obec bydliště pracuje v tomto odvětví 52,5 % ekonomicky aktivních, zatímco v roce 1991 to bylo 46,6 %.

Pokles počtu vyjíždějících v odvětví zemědělství a stavebnictví a nárůst v odvětvích průmyslu či ostatních nevýrobních činnostech se odrazily ve změně podílu jednotlivých odvětví na vyjíždějících celkem proti roku 1991. Nejvýraznější je tato změna v zemědělství a lesnictví. V roce 1991 představovali vyjíždějící v tomto odvětví téměř 17 % všech vyjíždějících, v roce 2001 již jen necelých 7,5 %. Výrazně se naproti tomu zvýšil podíl těch vyjíždějících, kteří uvedli jiná odvětví ekonomické činnosti než jsou zařazena do výčtu nebo u nichž nebylo odvětví zjištěno (Český statistický úřad).

Pracovní mikroregiony

Cílem následující podkapitoly je snaha o přesnější zachycení skutečného rozmístění a struktury pracovních příležitostí včetně stanovení územního rozsahu pracovních mikroregionů, tj. územních celků méně závislých na administrativním uspořádání. Hodnocení orientace, intenzity i struktury dojížděkových proudů pomocí mikroregionů odráží vazbu mezi organizací sídelního systému a přirozenou spádovostí územních jednotek.

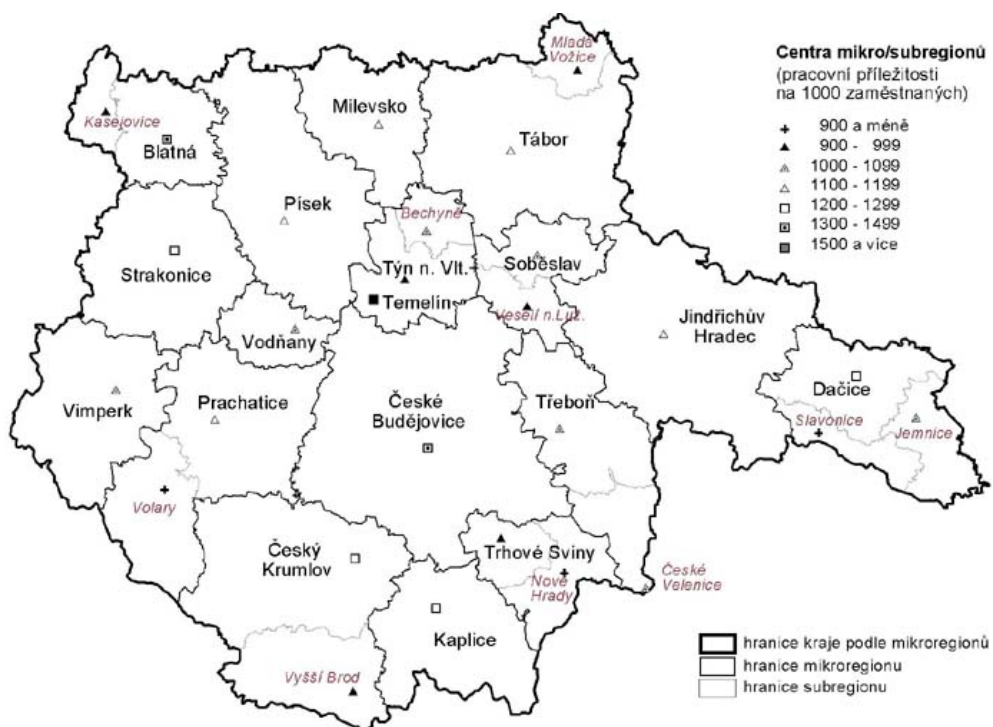
V Jihočeském kraji bylo podle stanovených kritérií vymezeno 17 pracovních mikroregionů. Jejich centra odpovídají sídlům správních obvodů obcí s rozšířenou působností ve zkoumaném území se pouze v případě Třeboně hranice pracovního mikroregionu shodovala s hranicemi správního obvodu. Pracovní mikroregion Kaplice se proti správnímu obvodu lišil zařazením obce Věžovatá Pláně ze správního obvodu Český Krumlov, na druhou stranu obec Velešín spadala do zázemí pracovního mikroregionu České Budějovice. V ostatních případech byl rozsah přesahů obcí mezi jednotlivými správními obvody v rámci kraje i se soudními kraji větší. Pracovní mikroregion České Budějovice zahrnoval proti správnímu obvodu navíc 6 obcí spadajících pod správní obvod Trhové Sviny mj. ty, jež spadají do zkoumaného regionu (Jílovice), Velešín z obvodu Kaplice. Ze správního obvodu Trhové Sviny 6 obcí přináleželo k zázemí regionu České Budějovice, z žádné obce jiného správního obvodu sem dojížděka ve větší míře nesměřovala. Region Jindřichův Hradec se oproti území správního obvodu rozšířil o obce Heřmaněč, Horní Meziříčko, Horní Němčice a Studená z obvodu Dačice a obec Panské Dubenky z obvodu Telč. Největší mezikrajový přesun obcí připadl na mikroregion Dačice, kam směřovala dojížděka z kraje Vysočina, a to 16 obcí ze správního obvodu Moravské Budějovice, 6 obcí z obvodu Znojmo a 1 obec z obvodu Telč. Na druhou stranu 4 obce tohoto správního obvodu tvořilo součást zázemí regionu Jindřichův Hradec.

Demografický vývoj v jednotlivých mikroregionech kraje v desetiletí od roku 1991 byl odlišný. Růst počtu obyvatel byl nejvýraznější v mikroregionu Týn nad Vltavou – Temelín (+3,5 %), Jindřichův Hradec (+3,4 %) a České Budějovice (+2,8 %). Naproti tomu v 8 mikroregionech došlo k poklesu počtu obyvatel, především v mikroregionu Blatná (-5,8 %) a Milevsko (-4 %).

Na území dotčených mikroregionů bylo vzhledem k existenci dalšího významnějšího cíle dojížděky za prací, které zároveň tvoří zázemí dojížděky do centra, vymezeno i území subregionu. V mikroregionu Trhové Sviny se jednalo o oblast Nových Hradů, kde spadaly do subregionu obce Hranice, Horní Stropnice, Nové Hradky a Petříkov. Počet pracovních míst vytvořených v tomto subregionu se na počtu pracovních

míst celého mikroregionu podílel více než 36 %. Vyšebrodsko s 18 % podílem na pracovních místech v rámci mikroregionu Český Krumlov zahrnuje 7 obcí (Frymburk, Lipno nad Vltavou, Loučovice, Malšín, Přední Výtoň, Rožmberk a Vyšší Brod). Pro mikroregion Dačice je významné Slavonicko se 4 obcemi (Cizkrajov, Dešná, Slavonice, Županovice) a zejména Jemnicko s 21 obcemi kraje Vysočina, které zahrnovaly přes 47 % obyvatel a přes 40 % pracovních příležitostí mikroregionu. Významnější roli v mikroregionu Třeboň hraje Českovalenicko (České Velenice, Dvory nad Lužnicí, Halámky, Nová Ves nad Lužnicí, Rapšach, Suchdol nad Lužnicí) s třetinovým podílem na počtu obyvatel i počtu pracovních příležitostí mikroregionu.

Obr.3. Pracovní mikroregiony a subregiony v Jihočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

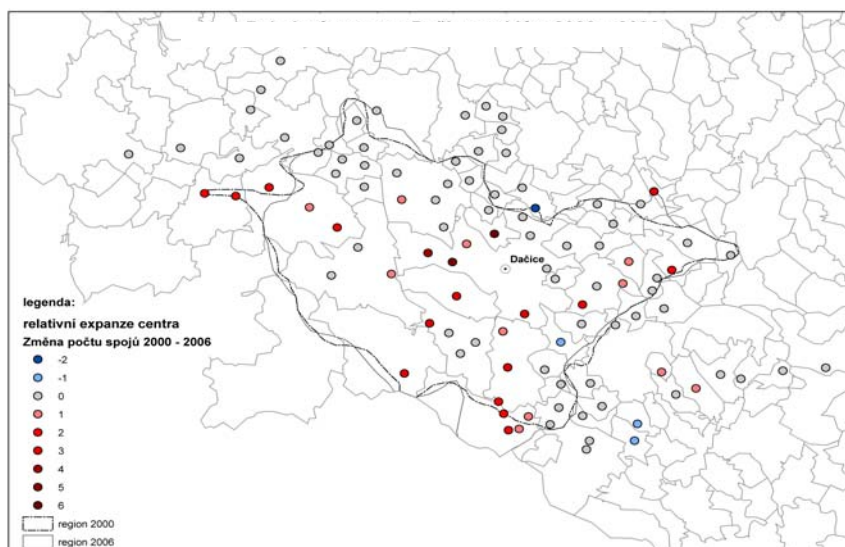
Vytvořené pracovní mikroregiony se odlišují nejen svou velikostí, ale i rozdílně silným jádrem z hlediska podílu na počtu obyvatel i podílu na pracovních příležitostech vytvořených v regionu. Nejvýznamnější postavení má město České Budějovice, do něž bylo soustředěno 77,4 % pracovních příležitostí, které mikroregion poskytoval a naopak nejnižší byl tento podíl v mikroregionech Třeboň (41,3 %), Dačice (44,7 %).

9. Analýza změn v hromadné dopravě na Dačicku v kontextu PZI v regionu

V rámci vymezeného regionu byla vypracována studie analyzující hromadnou dopravu na Dačicku, jejímž cílem bylo na základě údajů o počtech spojů směřujících z okolních obcí do přilehlých center. Tímto způsobem byl nakonec vymezen dopravně-geografický region Dačicka. Z dat obsažených v databázi IDOS tak byl jednak vymezen dopravně geografický region, jednak byly postiženy změny v určitém časovém rozpětí. Tento časový interval byl stanoven na rozdíl mezi lety 2000 a 2006. Byl zde hodnocen počet spojů v květnovou středu, tedy v pracovní den, kdy výsledek neovlivňují žádné školní prázdniny ani státní svátky, jež mají na počet spojů svůj negativní vliv. V příspěvku byla zohledněny pouze spoje veřejné autobusové dopravy, neboť železniční doprava na Dačicku nemá praktický význam.

Jak vyplývá z kartogramu *Relativní expanze Dačic*, došlo ve sledovaném území k jistým změnám v intenzitě počtu spojů. Zejména pak v jakémsi trojúhelníku vymezeným obcemi Kunžak, Písečné a Nová Říše. V tomto území vesměs došlo k nárůstu počtu spojů. Mimo tuto oblast však naopak počet spojů poklesl, i když jen o jeden až dva spoje. Z geografického hlediska počet spojů poklesl zejména v pásu severně a částečně východně od výše vymezeného trojúhelníku.

Obr. 4. Relativní expanze hromadné dopravy Dačicka mezi léty 2000-2006

Zdroj: Kraft, Vlášek, vlastní výpočty

Vymezený dopravně geografický region také příliš neodpovídá pracovním mikroregionům, které jsou zmíněny výše. Pod pracovní region spadá i subregion Jemnicko, jenž je ovšem dopravním spojením propojen s Dačicemi velmi špatně. Je to způsobeno zejména silnou vazbou dopravně geografických regionů na administrativní hranice. V tomto případě se jedná o hranici jednak mezi okresy (Jindřichův Hradec vs. Znojmo) a především hranici krajskou, kde se střetávají, resp. oddělují, 3 kraje (Jihočeský, Jihomoravský a Vysočina).

Celkově se region změnil jen minimálně. Zvětšení je patrné pouze v oblasti 3 obcí (Písečné, Nová Říše a Studená). Závěrem lze tedy soudit, že existence velkého ekonomického subjektu v území, jímž jistě podnik TRW-DAS je, neměla praktický žádný vliv na rozvoj hromadné dopravy v regionu²⁰.

---

²⁰ Dle vyjádření personálního oddělení firmy TRW-DAS neorganizuje podnik žádnou hromadnou dopravu (jak to u některých velkých firem v menších regionech s méně rozvinutou hromadnou dopravou bývá zavedeno), která by sloužila dopravě zaměstnanců na jednotlivé směny.

10. Hodnocení zahraničních ekonomických subjektů

10.1. Stav ekonomických subjektů Jihočeského kraje

Hodnocení dle odvětví

Nejprve je třeba se podívat na všechny ekonomické subjekty působící na území celého Jihočeského kraje. V Jihočeském kraji je evidováno cca. 210 tis. ekonomických subjektů zařazených do jednotlivých hospodářských odvětví. V nejpočetnějším zastoupení zde nalezneme subjekty zabývající se obchodem. Tyto podniky nabývají výrazného počtu zejména při malé velikosti, resp. do počtu deseti zaměstnaných osob, tedy do velikosti mikropodniku. Jedná se nejčastěji o osoby samostatně výdělečně činné bez jakýchkoli zaměstnanců. Tento jev, klesající počet ekonomických subjektů se stoupající velikostí podniku, lze samozřejmě vysledovat prakticky všech odvětví, leč v tomto je pokles oproti ostatním odvětvím poměrně výraznější. Ještě jsou zde některá odvětví, která jsou výrazně podílově zastoupena na hospodářském životě kraje. Těmi jsou subjekty podnikající v oblasti nemovitostí a pronájmu, resp. blíže nespecifikované podnikatelské činnosti. Zde bychom ovšem našli osoby, jejichž podnikatelská činnost často pouze vedlejší živností zejména v oblasti pronájmu, kam se řadí hlavně drobné ubytovací kapacity, kam se řadí především různé penziony, pronájmy rekreačních objektů apod.

K ještě markantnějšímu rozdílu dojdeme, zaměříme-li se na odvětví stavebnictví. Zde je obrovský propad počtu podnikajících subjektů se vzrůstajícím počtem zaměstnanců již na první pohled patrný. Je to dáno především obrovským počtem samostatně podnikajících řemeslníků. Dalším faktorem velkého počtu jednotlivých řemeslníků jako samostatných ekonomických jednotek je i existující a především stále fungující metoda outsourcingu, tzv. Švarcsystém²¹, jehož výhod využívají i velké firmy, které tím minimalizují své variabilní náklady. Stavebnictví v České republice je dnes postaveno na možná poněkud složitém, několikastupňovém systému subdodavatelů.

---

²¹ Pojmem *švarcsystém* se v českém právním prostředí běžně rozumí situace, kdy podnikatel „zaměstnává“ jiného podnikatele. Subjekt se tedy namísto zaměstnání zaměstnance v pracovněprávním vztahu (na základě pracovní smlouvy) snaží uzavřít obchodně-právní (či v praxi méně často rovněž občanskoprávní) smlouvu (smlouvu mandátní, smlouvu o spolupráci apod.).

V podobném, i když o něco menším, měřítku zde nalezneme i rozsáhlý sektor služeb, jenž je také postaven na výrazném zastoupení samostatných jednotek, kde jen výjimečně zaměstnává živnostník nějakého zaměstnance.

Také v některých odvětvích zpracovatelského průmyslu je tomu podobně a to zejména v těch odvětvích, kde se uplatňovala tradiční řemeslná výroba. Těmito odvětvími jsou zejména výroba textilních a oděvních výrobků, jež má v jihočeském regionu tradici, i když nesrovnatelnou se severními a východními Čechami, přesto však poměrně silnou (Jitka, Jitex, Otavan, Fezko aj.). Další průmyslovou činností je pak například výroba různých hutních a kovodělných výrobků, či dřevařská výroba spjatá s rozsáhlými zalesněnými horskými a podhorskými oblastmi. Podobný charakter v zaměstnanosti také vykazuje rybolov a chov ryb. V tomto případě se podobnost s předchozími odvětvími jeví spíše ve výrazném podílu samostatně výdělečných osob nad většími podniky, rozhodně se však nejedná o nijak významnou část ekonomiky. Přestože dle zkoumaných dat lze soudit na celkovou nevýznamnost rybolovu a chovu ryb, má tato ekonomická aktivita významný sekundární přínos zejména pro kultivaci a osobitý ráz jihočeské krajiny, která svým jedinečným charakterem podporuje cestovní ruch v této oblasti. Podobný efekt údržby krajiny má i zřejmě poslední významné odvětví, kterým je zemědělství a lesnictví. Jejich výrazný podíl, který se zřetelně blíží podílu ve stavebnictví a poněkud převyšuje význam podílu ubytovacích a stravovacích kapacit, a to i přesto, že se právě nenachází v nejproduktivnějších zemědělských oblastech. Významný podíl lesnictví je samozřejmě dán částečně podhorským a horským charakterem území s výrazným zastoupením lesních ploch. Na druhou stranu je třeba zmínit, že tyto dvě hospodářské aktivity negenerují adekvátní podíl na tvorbě HDP vůči jejich relativnímu významu. Naopak je tomu například v obchodu či u podniků ve zpracovatelském průmyslu, kde je obrat firem nepoměrně větší.

Velikostní struktura podniků

Dalším cílem práce s RES byla analýza ekonomických subjektů dle jejich velikosti²². Velikost podniku je charakterizována jednak počtem zaměstnanců a jednak velikostí aktiv. Nás vzhledem k dostupnosti dat i cílů této práce bude zajímat především počet zaměstnanců, neboť velikost aktiv všech dotčených ekonomických subjektů je údaj z celoplošného hlediska těžko přístupný a i kdyby byl, neměl kvůli velké zkreslenosti a časté neúplnosti dostatečnou vypovídací hodnotu.

Podniky tak můžeme dělit do čtyř kategorií dle jejich velikosti, k čemuž slouží následující tabulka:

Tab. 3. Velikostní kategorie podniku

Typ podniku	Počet zaměstnanců	Roční obrat (v mil eur)
Mikro	0-9	<2
Malý	10-49	<10
Střední	50-249	<50
Velký	250 +	50+

zdroj: <http://europa.eu.int>

Jak je z tabulky č. 4 patrné, pak dle velikosti podniku mají rozhodně největší zastoupení mikropodniky, malí živnostníci bez zaměstnanců, jichž je zdaleka nejvíce nebo podniky s maximálním počtem zaměstnanců 9. Jejich celkový průměrný podíl v kraji je necelých 94 %. Budeme-li však jejich dominantní pozici hodnotit na základě jednotlivých odvětví, dojdeme na jednu stranu ke zjištění, že většina z nich dokonce dosahuje téměř 100 procentního zastoupení, resp. hodnot mezi 97 a 98%, avšak na druhou stranu je několik odvětví, v nichž je podíl mikropodniků poněkud menší. Nejedná se však o nějakou výraznou odchylku od celkového trendu, přesto je pro nastínění dané situace tyto hodnoty blížeji analyzovat.

---

²² Velikost podniku je charakterizována jednak počtem zaměstnanců a jednak velikostí aktiv. Tato charakteristika vychází z doporučení Evropské komise ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků, malých a středních podniků.

Tab. 4. Podíly ZES dle velikosti

ODVĚTVÍ/VELIKOST PODNIKU	MIKRO	MALÝ	STŘEDNÍ	VELKÝ
ZEMĚDĚLSTVÍ, MYSLIVOST, LESNICTVÍ	97,8	1,3	0,8	0,1
RYBOLOV A CHOV RYB	90,0	4,0	6,0	0,0
TĚŽBA NEROSTNÝCH SUROVIN	83,6	8,2	6,6	1,6
ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL celkem	96,2	2,6	0,9	0,3
VÝROBA POTRAVIN A NÁPOJŮ	88,7	7,8	2,9	0,6
TEXTILNÍ A ODĚVNÍ	97,7	1,6	0,6	0,2
DŘEVAŘSKÝ, NÁBYTKÁŘSKÝ, PAP.	97,5	2,0	0,4	0,1
PLASTIKÁŘSKÝ, CHEMICKÝ	87,1	8,6	3,5	0,8
NEKOVOVÉ MINERÁLNÍ VÝROBKY	94,0	3,6	1,9	0,6
KOVODĚLNÝ	97,4	1,8	0,6	0,2
VÝROBA A OPRAVY STROJŮ, ELEKTRO	95,1	3,1	1,2	0,6
VÝROBA DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ	95,3	1,6	1,0	2,2
JINAK NEROZLIŠENÝ	96,4	2,5	0,8	0,3
VÝROBA A ROZVOD ENERGIÍ	79,9	10,4	6,7	3,0
STAVEBNICTVÍ	98,2	1,4	0,3	0,1
OBCHOD	98,6	1,2	0,1	0,0
UBYTOVÁNÍ A STRAVOVÁNÍ	98,6	1,3	0,1	0,0
DOPRAVA, SKLADOVÁNÍ A SPOJE	96,3	2,8	0,6	0,2
FINANČNÍ ZPROSTŘEDKOVÁNÍ	99,6	0,3	0,1	0,0
PRONÁJEM NEMOVITOSTÍ, PODNIKATELSKÉ ČINNOSTI	98,6	1,1	0,3	0,0
VEŘEJNÁ SPRÁVA A OBRANA	88,2	7,6	3,7	0,6
VZDĚLÁVÁNÍ	77,7	17,5	4,6	0,2
ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE	91,8	5,6	1,8	0,8
OSTATNÍ VEŘEJNÉ, SOCIÁLNÍ A OSOBNÍ SLUŽBY	98,4	1,3	0,2	0,0
ČINNOSTI DOMÁCNOSTÍ	100,0	0,0	0,0	0,0
CELKEM	93,4	4,1	1,9	0,5

zdroj: RES2004, vlastní výpočty

Pokud tedy v některých odvětvích lze vysledovat menší podíl v zastoupení mikropodniků, pak je jednoznačně ve prospěch podniků malé a střední velikosti. Jedná se zejména o následující odvětví. V primárním sektoru se průměru výrazně vymyká těžba nerostných surovin a rybolov (resp. jejich chov). Ve zpracovatelském průmyslu je to především výroba potravin a plastikářský průmysl. Z terciéru jde o odvětví vzdělávání a veřejné správy.

Bližší pohled na výše zmíněná tvrzení následně odhalí příčinu většího zastoupení malých a středních podniků v daných odvětvích. Jsou to právě ta odvětví hospodářství,

jež buď vyžadují větší kapitálovou základnu pro svůj provoz, nebo vyžadují větší počet zainteresovaných pracovníků a nebo obojí.

V priméru jasně dominuje těžba nerostných surovin, což je právě důsledkem enormně vysoké kapitálové náročnosti. V jihočeském kraji se nejedná o těžbu energetických surovin, nýbrž například o těžbu rašeliny lokalizovanou v podhorských oblastech, těžbu písků a šterkopísků v Třeboňské pánevní oblasti či cihlářských jílu, jejíž dolování je roztroušeno po celém kraji. V oblasti chovu ryb je důvod podobný a stejně jako u těžby vyplývá z historických souvislostí. Obě odvětví byla v minulosti výrazně centralizována do velkých podniků, jež byly vcelku nebo zčásti zprivatizovány nebo převedeny na obce.²³

Výroba potravinářských produktů je na jednu stranu značně prostorově rozptýlena, na druhou stranu, zde dochází k jisté koncentraci výroby do větších podniků, které postupně ovládají stále větší podíl na trhu. Zejména pokud se jedná o pekárenský, ale i mlékárenský průmysl, je zastoupení malých a středních podniků poměrně silnější. Přestože právě pekárenský průmysl byl v minulosti značně rozptýlen, neboť charakter produkce neumožňoval a samozřejmě ani dnes neumožňuje výrobu na sklad. V každém městě i větší vesnici bylo malé pekařství, které bylo schopné uspokojit poptávku v blízkém okolí. Dnešní trend je ovšem opačný, neboť fenomén dopravy způsobil, že i v tomto odvětví je možné přepravovat zboží krátkodobé spotřeby na větší, někdy i velké vzdálenosti²⁴.

---

²³ To je především případ podniků zabývajících se chovem a částečně i zpracováním ryb, jež v dnešní době ve velkém počtu vlastní větší obce Třeboň, Hluboká nad Vltavou aj.)

²⁴ Příkladem jsou například potravinářské výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Vesměs se jedná o cukrářské výrobky z nichž nejznámější je na českém trhu tzv. medovník, jenž se díky možnosti rychlé dopravy vyváží do celého světa.

10.2. Zahraniční ekonomické subjekty v příhraničí jižních Čech

Zahraniční ekonomické subjekty v jednotlivých obcích

Účelem této části mého příspěvku je poodhalit stav zahraničních ekonomických subjektů (dále jen ZES) v jednotlivých obcích zkoumaného regionu. Subjekty jsou hodnoceny na základě jejich lokaci v příslušné obci a dále je zohledněna jejich velikost, co do počtu zaměstnanců.²⁵ Podle počtu zaměstnanců v podnicích lze následně vyvozovat závěry týkající se postavení ZES v regionu a jejich vlivu na socioekonomickou situaci v rámci svého regionu, tedy i jeho případný rozvoj. V tomto příspěvku je dále zohledněna užší kategorizace velikosti ekonomických subjektů. ZES jsou tak opět rozděleny do čtyř skupin a to na mikro, malé, střední a velké podniky (viz tab.č.).

Co se velkých podniků týče, tedy subjektů nad 250 zaměstnanců, zjistíme jich pouze několik. Tyto podniky jsou zákonitě koncentrovány na území lokálních center, nebo v jejich blízké aglomeraci. Takové obce nalezneme celkem 4 a jedná se o Kaplici, Nové Hrady, České Velenice a Dačice. Další dvě obce, v nichž jsou velké podniky lokalizovány, jsou mnohem menší než ta předchozí a nejsou ani regionálními centry. Jedním z nich jsou Loučovice s necelými dvěma tisíci obyvatel a ještě menší Benešov nad Černou s necelým půldruhým tisícem obyvatel. V Loučovicích je velký papírenský podnik, jenž je zde již z dob socialismu, využívající dostatečných zásob dřevní hmoty i čisté vody z Vltavy. V druhém případě se jedná o podnik původně českého majitele, jenž jej před několika lety prodal zahraničnímu subjektu, podnikající v odvětví elektrosoučástek a jako subdodavatel automobilového průmyslu.²⁶ V Kaplici jsou to dvě firmy, jednou je firma Brawe, zabývající se strojírenstvím a druhou rakouská elektrotechnická firma D+G Elektrik. V Nových Hradech se jedná o pobočný závod Jihočeských lesů České Budějovice, které jsou mezinárodním podnikem s cizí účastí. Českovelenický Hospodářský park dokázal tak jako Kaplice přilákat větší počet zahraničních investorů, ale do skupiny velkých podniků lze zařadit pouze kanadskou společnost Magna Cartech s výrobou součástek pro automobilový průmysl. Zajímavým podnikem v tomto uskupení je Obal Rozkoš, což je firma s poměrně dlouhou tradicí v obci Střížovice nedaleko Kunžaku. Firma, jejíž hlavní činností je výroba drobných

---

²⁵ Nezajímá nás tedy jejich kapitálová aktiva, ale počet zaměstnanců, jenž je rozdělen do velikostních kategorií.

²⁶ Firma Bentex se dělí na dvě společnosti: Bentex Automotive a Bentex Elektro.

kovových obalů, zaměstnává v obci s pouhými 583 obyvateli cca 300 zaměstnanců, z čehož plyne, že většina zaměstnanců do zaměstnání dojíždí. Poslední lokalitou jsou Dačice, v nichž německá firma TRW koupila bývalé Dačické strojírny a provedla jejich úspěšnou restrukturalizaci.²⁷ Tento podnik se tak jako předchozí a většina velkých podniků v České republice zabývá subdodávkami pro automobilový průmysl. Počet velkých podniků je ve zkoumaném území poměrně malý, což se na první pohled může zdát překvapivé, leč zohledníme-li počet ekonomicky aktivních obyvatel v regionu, zjistíme, že tomu ani jinak být nemůže, neboť zde pro takto velký podnik prostě není dostatečně velký počet případných pracovníků. Některé z těchto firem jsou zároveň i největšími zaměstnavateli v daných lokalitách, příkladem je dačická TRW-DAS, kde pracuje téměř 900 zaměstnanců. Jak je tomu i u ostatních velkých podniků nacházejících se v oblasti s malým počtem potenciálních pracovníků, tak cca. 2/3 zaměstnanců dojíždí buď v rámci okresu, nebo z jiných okresů. Blíže se faktoru dojížděky věnuje samostatná kapitola.

Zahraničních firem střední velikosti je početně více, přesto jejich geografické rozmístění stále vykazuje jistou roztržitost. K předchozím čtyřem regionálním centrům se zastoupením zahraničních subjektů se přidaly ještě Trhové Sviny, Třeboň a zejména pak Jindřichův Hradec, který je jednoznačně největším městem ve zkoumaném území. Všechny obce s rozšířenou působností, které jsou centry jakýchsi subregionů tak mají zastoupení alespoň jednoho zahraničního podniku s více jak 50 zaměstnanci. Zajímavým jevem se zdá být téměř dvojnásobný počet ZES v této kategorii v Kaplici oproti Jindřichovu Hradci, jehož počet obyvatel dosahuje takřka trojnásobku. Lokalizační předpoklady pro umístění PZI v okolí Kaplice jsou popsány v samostatné kapitole. Středně velké podniky jsou samozřejmě zastoupeny i v menších obcích a dokonce i poměrně malých. Příkladem je obec Dolní Pěna, která sama čítá 136 obyvatel, ale geografická blízkost Jindřichova Hradce je dostatečně výmluvným faktorem. Zde lokalizovaná firma KTW se zabývá výrobou nástrojů. Podobným zjevem je obec Lásenice a Slavče, které jsou určitým způsobem širší aglomerací Jindřichova Hradce. Podobně je tomu u Hořic na Šumavě, které těží z blízkosti Českého Krumlova a stále se

---

²⁷ Úspěšná restrukturalizace Dačických strojíren ve firmu TRW-DAS vedla až k zisku 2. místa v kategorii Investice s největším inovačním potenciálem roku 2005, které uděluje agentura CzechInvest spolu se Sdružením pro zahraniční investice AFI.

lepší dopravní infrastruktury, stejně jako v obci Bujanov vzdálené cca 6 km od Kaplice v jejímž katastru se nachází dvě středně velké průmyslové firmy, avšak zaměstnávající obyvatele více z Kaplice než samotného Bujanova, kde samozřejmě není dostatek požadovaných kvalifikovaných i nekvalifikovaných pracovníků. Navíc tyto podniky se nachází v těsné blízkosti silnice E55, rychlé spojnice s Kaplicí. V Horní Plané je největším zahraničním zaměstnavatelem trochu překvapivě soukromý zemědělec z Rakouska Wilhelm Sitter, jenž na druhém břehu Lipenské přehrady, ale stále v katastru obce provozuje stejnojmennou firmu zabývající se jednak chovem masného skotu, jednak dřevařskou výrobou, k čemuž má v obou aspektech příhodné podmínky. Dalšími středně velkými investory se mohou pyšnit také Nové Hrady, Slavonie, či Nová Bystřice. Jedná se také o jiná odvětví, než v předchozích případech. V Nové Bystřici a Nových Hradech se nachází menší textilní fabriky, jejichž lokalizaci určovala určitá textilní tradice v regionu. Ve Slavonicích je situován zahraniční subjekt podnikající v hotelnictví a opět u Nových Hradu v obci Byňov je známý výrobce HBSW produkující balenou stolní vodu pod názvem Dobrá Voda. Tento podnik byl původně domácí provenience, ale také do něj částečně vstoupil zahraniční kapitál.

Proporcionální zastoupení malých podniků s 10-24 zaměstnanci ve větších centrech zůstává zachováno bez dominance Kaplice vs. Jindřichův Hradec a počet obcí se celkově zvýšil. Přestože jejich počet oproti středně velkým podnikům nijak výrazně nevzrostl. Tento jev se zdá být na první pohled zvláštní, neboť by se mohlo zdát, že prostý počet ekonomických subjektů s klesajícím počtem zaměstnanců geometricky poroste. Skutečnost je značně odlišná a rozdíly v počtech subjektů malých a velkých není nijak závratný.

U mikropodniků, tj. subjektů s max. 9 zaměstnanci, je rozmístění o poznání více rovnoměrnější než u větších firem. Tato skutečnost je dána především lokalizačními faktory a jejich významovými váhami v závislosti na typu investiční aktivity. Faktorovou analýzou lokalizačních závislostí se ve práci zabýval např. M. Víturka (2000).

Velkou skupinu tvoří osoby samostatně výdělečně činné, tedy živnostníci, jichž je i mezi zahraničními subjekty velké množství. Tito se z větší části etabloují zejména ze dvou světových regionů. Prvním jsou obyvatelé bývalého východního bloku, resp. Sovětského svazu a druhým regionem je JV Asie, především Vietnamci a v menší míře Číňané. Zatímco obyvatelé bývalého SSSR se zabývají především stavebnictvím, pak Asiaté se nejčastěji věnují obchodu a s tím spojenými aktivitami. Jejich koncentrace pak

tvoří výrazné komunity zejména v blízkosti hraničních přechodů (České Velenice, Dolní Dvořiště, Vyšší Brod aj.) a jejich podnikatelská činnost se odehrává na veřejných trzích, v lepším případě se přesouvají do „kamenných“ obchodů

Podíváme-li se na výše citovanou tabulku z opačného pohledu zjistíme, že v 11 obcích ze všech sledovaných (tj. 14%) není zahraniční subjekt v žádném podniku zastoupen. Jedná se o obce jednak s malým počtem obyvatel a jednak v extrémně periferní oblasti. Nemusí se však jednat o čistě geografickou periferii, ale též o nevýhodnou postavení především v rámci dopravně-geografické polohy. Celkově však lze tvrdit, že zahraniční kapitál si našel cestu i do takového periferního regionu jakým je jihočeské příhraničí.

ZES dle Okeč

V hodnocení celého území se opět budeme držet předchozího metodického postupu. Tedy opět začne sledováním největších podniků, co se zaměstnanosti týče, ale tentokrát s větším důrazem na jednotlivá odvětví.

Z celkového počtu 10 velkých podniků, tedy těch s více než 250 zaměstnanci, je celých 90% rozmístěno v jednotlivých odvětvích zpracovatelského průmyslu. Jeho dominance je pro region poměrně významná, ale ne zdaleka do té míry, jakou lze sledovat v průmyslovějších oblastech republiky. Jedná se především o odvětví spojených s automobilovým průmyslem, nebo součástí elektrozařízení. Jsou to také v menší míře kovodělné firmy a jeden podnik s plastikářskou výrobou. Jediným zástupcem jiného odvětví s velkým počtem zaměstnanců se skrývá v lesnickém a dřevozpracujícím průmyslu. Jsou jimi částečně zprivatizované Jihočeské Lesy se sídlem v Nových Hradech.

Subjektů o střední velikosti, tedy s počtem zaměstnanců mezi 50-249, je cca 2,5krát více než velkých podniků. Tato kategorie sice počítá s maximálním počtem pracovníků do 249, ale maximálního počtu nedosahuje v tomto regionu žádná firma a vesměs se jedná o podniky s maximálně dvěma sty zaměstnanci. Většina z těchto firem se etabluje opět ve zpracovatelském průmyslu (19 firem), dvě v zemědělství a lesnictví²⁸,

---

²⁸ Jednou z těchto firem je již zmiňovaný Sitter s r.o., jenž provozuje zemědělskou i lesnickou produkci na pravém břehu Lipenské přehrady.

jeden podnik patří do odvětví těžby nerostných surovin²⁹, jeden do stavebnictví a jeden do odvětví finančního zprostředkování.³⁰

Pokud jde o malé podniky, pak je jejich rozložení dle ekonomické činnosti nepoměrně rovnoměrnější než tomu bylo u předchozích kategorií. Vyjma veřejné zprávy a vzdělávání jsou zde zastoupena všechna odvětví včetně rybolovu a chovu ryb. Největší zastoupení má opět zpracovatelský průmysl, přesto jeho podíl na celkovém množství malých podniků je menší než u předchozích dvou kategorií. Zastoupení mezi malými podniky má i doprava a ubytování.

U mikropodniků má naopak nejsilnější postavení obchod, tedy pokud budeme do této skupiny počítat i osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Na druhém místě je obor stavebnictví. V prvním jsou doménou asijské (především vietnamské) obchodníci lokalizováni zejména v blízkosti hranic,³¹ v druhém případě jsou živnostníky v oboru stavebnictví mnozí obyvatelé bývalého východního bloku. Pokud bychom do skupiny mikropodniků nepočítali OSVČ, pak by jejich podíl na absolutních číslech poněkud klesl, jejich výrazné zastoupení by však přesto zůstalo zachováno. Významnými odvětvími jsou opět zpracovatelský průmysl a dále pak zemědělství, v němž se často etablují mnozí rakouští a částečně němečtí sedláci, jež na této straně hranice láká stejně kvalitní půda (přestože podhorská) za mnohem nižší cenu než v jejich vlastní zemi. Faktor rozdílných cen nemovitostí by v blízké budoucnosti mohl vést k jejich ještě většímu počtu.

---

²⁹ Firma Hanson ČR má svou centrálu v Praze, ale pobočný závod je též v Majdaleně a Suhdole nad Lužnicí, kde tato dánská firma provozuje dříve státní těžbu šterkopísků. Nad rámeček zkoumaného území ještě tato firma těží v oblasti pískoven východně od Veselí nad Lužnicí.

³⁰ Touto firmou je rakouská Mühlviertel Sparkasse, která je jedinou finanční institucí, jíž bylo lze v registru ekonomických subjektů vysledovat. V tomto území samozřejmě existuje více finančních ústavů, ale jedná se o pouhé pobočky, kdežto tato jediná má v Jindřichově Hradci svou centrálu.

³¹ Jejich největšími enklávami jsou Vyšší Brod, Kaplice, České Velenice a malé obce v blízkosti hraničních přechodů.

Srovnání regionu s vyššími územními celky

Tato kapitola se věnuje analýze zastoupení ZES v příhraničním regionu ve vztahu k jednotlivým vyšším územním celkům. V tomto směru byly zvláště sledován celý komplex subjektů a zvláště subjekty s min. jedním zaměstnancem. K tomuto metodickému kroku bylo přistoupeno z důvodu poměrně vysokého podílu subjektů bez zaměstnanců, který by jinak celkové hodnocení do jisté míry znehodnotil. Rozdíly mezi těmito dvěma metodickými přístupy jsou zobrazeny v následující tabulce.

V primárním sektoru se výrazně projevují geografické aspekty příhraničního regionu, ale i jindřichohradeckého okresu, jež z větší části mají výrazný venkovský charakter. Příhraniční region tak láká většinou menší zemědělské podnikatele ze zahraničí jednak do extenzivní výroby (většinou hovězího dobytka) na rozsáhlých pozemcích v pohraničí, jež byly v minulém režimu zanedbávány. Zahraniční subjekty se z větší části etablojí z řad rakouských, částečně pak německých zemědělců, jež do Českého pohraničí láká jednak geografická blízkost a jednak nižší náklady na nákup nemovitostí. Částečně se tyto subjekty zabývají lesnickou výrobou, i když v menším měřítku než zemědělstvím. Často bývají tyto aktivity navzájem (viz. Sitter s r.o.). Naopak nejmenšího podílu ZES v primárním sektoru lze vysledovat v česko-budějovickém okrese, jež je ze všech okresů Jihočeského kraje snad nejméně zemědělský.

Přestože jsou jižní Čechy známy jako kraj rybníků, přesto má rybářská produkce spíše lokální význam a příliš nedokázala přilákat významnějšího zahraničního investora. Chov ryb tak zůstává doménou domácích společností, zejména podniků spjatých s městskými samosprávami, pod něž vlastnictví rozsáhlých lokalit v dnešní době patří a tyto podniky se pak zabývají dalším zpracováním chovaných ryb.

Celý jihočeský region nebyl nikdy až na výjimky bohatý na nerostné suroviny. Ze současné těžby lze jmenovat snad pouze těžbu rašeliny, která sice zasahuje do všech dotčených oblastí, nicméně její charakter více skromný. Většího rozsahu s dopadem na krajinný ráz je těžba štěrkopísků, jež je částečně lokalizována na třeboňsku. Jak těžba rašeliny tak štěrkopísky dokázaly přilákat zahraniční investory. Menší subjekt těží rašelinu poblíž obce Žár na Trhosvinensku. Štěrkopísky jsou v jižních Čechách doménou dánské společnosti Hanson, jež má svou dceřinou pobočku ve Veselí nad Lužnicí, přičemž část těžby se odehrává v okolí Suchdola nad Lužnicí.

Poměrně výrazné rozdíly v podílu zahraničních ekonomických subjektů zjistíme ve zpracovatelském průmyslu. Diference nejsou tak patrné, pokud totiž budeme sledovat

všechny subjekty beze zbytku, dostaneme čísla v rozmezí 11 až 15 procent, přičemž nejméně je zpracovatelský průmysl zastoupen právě v příhraničí a celém Okrese Jindřichův Hradec. Pokud ovšem z celkového počtu vyřadíme subjekty bez zaměstnanců, okamžitě se podíl na celkovém počtu všech subjektů zdvojnásobí. Dojdeme však ještě k jednomu jevu a tím je dvojnásobný podíl zpracovatelského průmyslu v okrese České Budějovice než v ostatních sledovaných regionech.

Tab. 5. Podíl ZES na celkovém počtu ekonomických subjektů za jednotlivá odvětví

Odvětví	Všechny ZES					Subjekty s 1 ≤ zaměstnanci				
	Příhraničí	Kraj	ČB	ČK	JH	Příhraničí	Kraj	ČB	ČK	JH
ZEMĚDĚLSTVÍ, LESNICTVÍ	6,5	3,7	1,0	2,9	7,8	8,3	2,1	2,2	3,3	8,9
RYBOLOV A CHOV RYB	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
TĚŽBA NEROSTNÝCH SUROVIN	0,1	0,1	0,1	0,3	0,0	0,4	0,4	0,5	0,5	0,0
ZPRACOVATELSKÝ PRŮM.	11,1	15,7	13,2	12,6	11,1	26,8	27,9	42,5	23,8	24,0
VÝROBA POTRAVIN A NÁP.	0,7	1,2	0,9	0,5	0,9	1,2	2,0	2,2	1,4	0,7
TEXTILNÍ A ODĚVNÍ	1,7	1,7	1,4	1,4	1,9	3,9	3,2	4,3	2,8	3,4
DŘEVAŘSKÝ, NÁBYTKÁŘSKÝ, PAP.	1,5	3,0	2,1	2,3	1,7	3,1	4,5	6,5	3,7	4,1
PLASTIKÁŘSKÝ, CHEMICKÝ	0,6	1,0	0,7	0,9	0,5	0,4	2,2	3,2	1,4	0,7
NEKOVOVÉ MINERÁLNÍ VÝROBKY	1,6	0,7	0,7	0,6	0,5	3,1	1,8	2,7	1,4	0,7
KOVODĚLNÝ	1,9	4,7	4,5	3,0	3,3	3,9	5,2	6,5	3,7	8,2
VÝROBA A OPRAVY STROJŮ, ELEKTRO	2,3	2,0	1,6	2,6	1,6	8,7	5,7	11,3	7,0	4,1
VÝROBA DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ	0,3	0,3	0,1	0,6	0,3	1,6	1,1	1,1	1,4	1,4
JINAK NEROZLIŠENÝ	0,6	1,1	1,1	0,8	0,5	0,8	2,2	4,8	0,9	0,7
VÝROBA A ROZVOD ENERGIÍ	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6	2,2	0,0	0,0
STAVEBNICTVÍ	7,5	15,6	18,8	5,0	8,5	4,3	4,5	3,8	0,5	5,5
OBCHOD	51,1	38,1	35,8	47,7	50,5	31,5	35,8	25,3	17,8	37,0
UBYTOVÁNÍ A STRAVOVÁNÍ	4,9	3,2	2,8	8,5	2,7	10,2	5,9	3,2	12,6	4,8
DOPRAVA, SKLADOVÁNÍ A SPOJE	1,2	1,2	1,7	1,2	1,6	3,1	3,1	5,9	2,3	4,8
FINANČNÍ ZPROSTŘED.	0,2	0,2	0,3	0,0	0,3	0,8	0,5	2,2	0,0	1,4
PRONÁJEM NEMOVITOSTÍ, PODNIKATELSKÉ ČINNOSTI	15,5	20,6	24,3	20,9	15,8	11,8	17,5	10,8	15,0	12,3
VEŘEJNÁ SPRÁVA A OBRANA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
VZDĚLÁVÁNÍ	0,2	0,4	0,7	0,5	0,5	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
ZDRAVOTNÍ A SOCIÁL.PÉČE	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,4	0,3	0,0	0,0	0,0
OSTATNÍ VEŘ., SOCIÁLNÍ A OSOBNÍ SLUŽBY	1,6	0,8	0,8	0,5	1,3	2,0	1,0	1,6	0,5	1,4

Zdroj: RES-ČSÚ, vlastní výpočty

Ze zpracovatelského průmyslu v příhraničním regionu jednoznačně vede odvětví zabývající se výrobou strojů a elektrozařízení. Oblasti s průmyslovou výrobou lze nalézt především kolem větších center v území. Paradoxně není největší výrobní oblastí Jindřichův Hradec jako zdaleka největší sídlo v regionu, ale především Kaplice a okolí a České Velenice. Kromě samotného regionu vykazuje vysoká čísla také celý okres České Budějovice. V krajském srovnání pak příhraničí jednoznačně vede. Z dalších odvětví se jeví jako poměrně významný ještě kovodělný průmysl, textilní³² a dřevařský a papírenský, z nichž poslední dva mají v regionu dlouhodobou tradici.

Ve stavebnictví je u podniků s minimálně jedním zaměstnancem situace poměrně vyrovnaná s jedinou výjimkou, v okrese Český Krumlov je těchto subjektů cca. 8krát méně než v ostatních sledovaných regionech (pouze 0,5 %). U všech ES se pak rozdíly poněkud stírají. Zato celkový podíl vzrostl poměrně dramaticky. Nejvíce za okres České Budějovice a celý kraj, nejméně ZES ve stavebnictví je v okrese Český Krumlov. Je to do jisté míry dáno stavební aktivitou vdaném území. Jak již bylo uvedeno dříve ze samostatně výdělečně činných ve stavebnictví se většina cizinců etabluje z řad obyvatel bývalého východního bloku.

Největší zastoupení v příhraničním regionu mají různé obchodní společnosti, jejichž podíl ze všech ZES tvoří dokonce více jak 50 %. V ostatních regionech jsou podíly poněkud nižší, zejména v okrese České Budějovice a v celém kraji. Tyto vysoké hodnoty v příhraničním regionu jsou způsobeny velmi silnou komunitou asijských obchodníků. Ti v mnohých menších sídlech tvoří takřka většinu ZES. Přes veškeré negativní postoje majoritní většiny jim nelze upřít výraznou činnost, přesto jejich přínos pro rozvoj místního regionu není příliš velký.

Poměrně významný element, jenž stojí za zmínku je odvětvová skupina zahrnující ubytování a stravování. V něm jsou ZES poměrně silně zastoupeny a to jak v celém příhraničním regionu, tak na českokrumlovsku, jež celý příhraniční region zákonitě táhne. Český Krumlov je významnou turistickou destinací evropského významu a do oblasti Lipenska proudí již několik let několikamiliardový balík zahraničních investic. V tomto ohledu se přiřazuje pronájem nemovitostí, jenž je klasifikován samostatně.

---

³² Textilní průmysl se v poslední době orientuje na automobilový průmysl (výroba potahů, čalounění).

10.3. Průmyslové zóny a ostatní významné zahraniční investice ve zkoumaném území

Ve zkoumané příhraniční oblasti se vyskytují pouze dvě průmyslové zóny a v celém pásu od Českých Velenic po hranice s Jihomoravským krajem se nenalézá žádná.

Hospodářský park České Velenice

Hospodářský park, a.s. České Velenice je součástí Access Industrial Parku, druhým subjektem je Access Industrial Park Austria Gesellschaft m.b.H. Gmund. 100 % vlastníkem Hospodářského parku České Velenice je Centrum pro regionální rozvoj České republiky, Praha.

ACCESS Industrial (hospodářský) park je první průmyslovou zónou v Evropě, která se jak prostorově tak organizačně rozkládá po obou stranách státní hranice. Tato koncepce umožňuje poprvé propojení specifických výhod rozdílných ekonomických regionů v jedné lokalitě. Projekt mezinárodního a hranice překračujícího Hospodářského parku České Velenice-Gmund se zakládá na bilaterální česko-rakouské smlouvě ze dne 6. 3. 1990. Tento společný projekt měl a má sloužit k rozvoji a restrukturalizaci průmyslu a služeb severní části Waldviertlu a českého příhraničního regionu – jižní části jižních Čech.

Vybudování Hospodářského parku bylo rozčleněno do dvou etap. První etapa byla na české straně dokončena v roce 1995. Zahrnovala zejména výstavbu infrastruktury a náklady činili celkem 266 milionů Kč. Financovala ji z 65 % zemská správa Dolní Rakousy a z 35 %, (54,6 mil. Kč) Ministerstvo hospodářství a obchodu České republiky. Druhá etapa probíhala v letech 1999 – 2001. Byla zprovozněna železniční vlečka, která propojila českou část průmyslové zóny se stávající železniční sítí. V rámci výstavby byla položena výhybka a část kolejiště až po státní hranici s Rakouskem tak, aby bylo možné v případě zájmu a podle požadavku příštích investorů realizovat prodloužení kolejiště vlečky do rakouské části průmyslové zóny. Celkové náklady stavby ve výši 126,5 mil. Kč byly ze 75 % financovány z prostředků Evropské unie, a to z programu Phare Gross Border Cooperation. Zbytek poskytla země Dolní Rakousko a část peněz byla uvolněna i z rakouského rozpočtu. Projekční náklady a náklady na výkup pozemků byly financovány z vlastních zdrojů českého provozovatele, na kterých se podle svých majetkových podílů formou navýšení základního jmění o 13,5 mil. Kč podíleli oba akcionáři.

V roce 1999 bylo také dokončeno a otevřeno Zakladatelské a poradenské centrum se sídlem ve Gmündu, které nabízí komplexní servis a poradenské služby případným zájemcům o investování v parku.

Na české i rakouské straně hospodářského parku nyní podniká celkem 14 investorů, z toho 8 na české straně. Prvním investorem v Českých Velenicích se stala v roce 1994 španělská společnost Lipasa SA, producent tekutých pracích, čistících a kosmetických přípravků. Největší podnik se ale rozběhl až o tři roky později. Kanadská firma Magna Stamping vybuďovala nový závod na výrobu kovových výlisků a svařovaných dílů do automobilů. V současnosti je se 430 zaměstnanci největším zaměstnavatelem v parku. Roku 1998 vznikl první firemní přeshraniční projekt německého investora Kinshofer, který na české straně založil Strojírenský podnik MARS České Velenice s 95 pracovníky a na rakouské MARS Greiftechnik Gmund. Tato firma vlastní a provozuje funkční mimocelní přechod, který umožňuje kdykoliv realizovat pohyb zboží a oprávněných pracovníků přes státní hranici.

Rozvoj Hospodářského parku v Českých Velenicích byl v 90. letech úctyhodný a odpovídal vynaloženým prostředkům na jeho vznik. V posledních letech však nastala stagnace a závod v zóně postavilo jen několik menších firem zaměstnávajících do 10 lidí. Celkem v parku našlo práci 650 zaměstnanců, převážně mužů.

Z dalších velkolepých plánů ovšem sešlo a město České Velenice se muselo smířit s tím, že žádný výraznější rozvoj dané zóny zřejmě již nenastane. Velké ambice parku na získání dalších větších investorů zmařila jeho nevýhodná poloha v odlehlém česko – rakouském pohraničí a z toho vyplývající nedostatek pracovníků. České Velenice se svými téměř 3000 obyvateli, které v prosinci 2006 mělo nezaměstnanost jen 4,2 % prostě není schopno nabídnout dostatek kvalifikovaných pracovních sil, a tak se mu investoři vyhýbají.

V porovnání s píseckou průmyslovou zónou, která získala formou dotací (z rozpočtu ČR) třikrát méně peněz a již dnes zaměstnává dvakrát více lidí českovelenický park samozřejmě výrazně pokulhává. Českovelenická samospráva a občané jsou však většinou spokojeni, protože díky parku získali významné a úspěšné zaměstnavatele. (MF Dnes, 3.6.2003).

Výstavba parku také způsobila výraznější tlak právě na rozvoj socioekonomického prostředí, i když mnohdy zůstalo skutečně jen u tlaku. Ve městě, jež

je sice důležitým železničním uzlem³³, doposud například chybí větší zdravotnické zařízení a zejména stanice rychlé záchranné služby

Průmyslová zóna Kaplice

V porovnání s výše zmíněným českovelenickým Hospodářským parkem je průmyslová zóna v Kaplici zcela jiný příběh. Vlastně se v současnosti jedná o zóny dvě: Kaplice jih s rozlohou 20 ha a Kasárna Jih, která má o 5 ha méně. Tyto zóny vznikly tak jako předchozí na zelené louce (greenfield) při velmi frekventované a kapacitně nedostačující komunikaci E55. Je třeba podotknout, že tyto zóny neobdržely žádnou pomoc na celostátní úrovni a vznikly zejména díky iniciativě města. Jejich počátek je datován rokem 1993 a jejich nespornou výhodou je, že pozemky jsou ve vlastnictví města.³⁴ O obě lokality byl takový zájem, že jsou obě jinak zcela zaplněné, jednak město připravuje záměr dalších třech průmyslových zón. Zóna U jihostroje o rozloze 12,4 je právě v přípravě, Střítežl o velikosti 10 ha a Široké louky cca. 12 ha jsou momentálně v záměru.

V zóně se nachází většinou zahraniční investoři, kteří zároveň patří mezi největší zaměstnavatele. V dvou lokalitách se vyskytují následující firmy. Firma Brawe se zabývá výrobou nástrojů a kovoobráběním, Sias Bohemia je výrobcem příchutí do mlékárenských produktů, výrobce chladírenských zařízení Hauser³⁵, strojírenská firma Engel CZ³⁶, GMA Stanztechnik³⁷.

---

³³ Jeho důležitost v dopravní politice státu si uvědomovala i první československá vláda po roce 1918, když se jí podařilo prosadit začlenění části rakouského (tedy německého) Vitorazska do československého území.

³⁴ V jižních Čechách vlastní pozemky v průmyslové zóně ještě Prachatice. Ostatní zóny jsou většinou majetkem soukromých investorů.

³⁵ Rakouská firma Hauser byla založena v roce 1946 v Linci. V roce 1990 byla založena česká pobočka v Kaplici, kde byl postupně vybudován nový výrobní závod na ploše 2ha. Tato společnost se zaměřuje na produkci chladicího nábytku a chladicí techniky na klíč pro supermarkety, čerpací stanice a výrobní závody. V tomto případě nedošlo k přesunu výrobních kapacit z Rakouska do Česka, neboť v roce 2002 byla rozšířena výroba v domovském závodě v St. Martin in Mühlkreis.

³⁶ Engel CZ je dceřiná společnost rakouské Engel Austria, která zajišťuje výrobu a prodej vstřikovacích strojů, automatizace, a rozvodových skříní pro vstřikovací stroje.

Všechny tyto závody jsou pouze montážní podniky, které si díly buď dovažejí nebo vyrábějí samy, řídicí a výzkumná centra se nacházejí při centrálách společností v zahraničí. Není se však čemu divit, neboť nabídka vysoce kvalifikovaných a technicky zaměřených vysokoškoláků je v dané oblasti, ale kraji bez technické univerzity poskrovnu.

Lipno nad Vltavou

Lipno nad Vltavou je obec kterou většina obyvatel znala jen díky tomu, že její název dal jméno tamní přehradní nádrži, jež svou plochou zaujímá přední místo mezi vodními díly v ČR. Tato obec nikdy nepatřila mezi příliš vyhledávané lokality v regionu, byla přeci jen na okraji turistického zájmu, jenž se spíše soustředil do významnějších lokalit lipenského jezera, jimiž byla Horní Planá, Frymburk a zejména Černá v Pošumaví, jež byla jakousi branou do tamního světa rekreace.

Vše se změnilo v průběhu devadesátých let minulého století, kdy se z malého, ospalého a nevhledného socialistického trpaslíka stal energií nabitý obr, který dokázal nejen přilákat obrovské zahraniční investice, jež patří mezi jedny z nejvýznamnějších v jižních Čechách, a jsou také určujícím faktorem regionálního rozvoje v celé lipenské oblasti. Obecní zastupitelstvo systematicky řešilo problematiku vlastních roztříštěných pozemků v katastru obce, zcelovalo je a nebálo se ani skupovat další, aby je tak později mohlo nabídnout potenciálnímu investorovi. Celá tato investiční akce obce vrcholila právě v době, kdy Anton Schouten, holandský specialista na investice, vyhledal v roce 1994 vhodné lokality pro holandskou firmu Landal Greenparks podnikající v cestovním ruchu.³⁸ Kriteria pro výběr této lokality nebyly jen ucelené pozemky v majetku obce a klidná, na přírodní krásy bohatá lokalita, ale také skutečnost, že se pozemky nenacházejí v blízkém CHKO Šumava.³⁹

---

³⁷ GMA Stanztechnik spol. s r.o. je společnost zaměřená na výrobu lisovaných a přesně stříhaných dílců pro automobilový průmysl.

³⁸ Fa. Landal Greenparks dnes vlastní 50 podobných turistických parků v Holandsku, Belgii, Německu a Rakousku.

³⁹ Stavbu podobného parku v Rajchářově na Novobystřicku smetly protesty ekologických organizací.

Výstavba, jejíž projekt připravilo a zaštitilo holandské Ingeneurs Byro Arnhem, začala v roce 1998. na břehu přehradní nádrže tak vyrostlo apartmánové městečko s kotvištěm pro několik desítek lodí, tzv. Marína Lipno, za bezmála 600 mil. korun, což je v místních podmínkách investice nevídaná. To však nebyl všem investicím konec. Za dalších 60 mil.korun byl v blízkosti postaven krytý aquapark. Společně s několika českými investory byla založena správcovská společnost Lipno Servis, jež z větší části zajišťuje kompletní servis pro tamní hosty, ale která také investuje do dalších rozvojových aktivit, jakými jsou místní lyžařský areál Kramolín, celoroční bobová dráha, golfové hřiště a směrem k přehradní hrázi vznikají další objekty s luxusními apartmány. V poslední době se mj. chystá výstavba víceúčelové haly, která v širokém okolí chybí, a která by tak jako aquapark rozšířila volnočasové aktivity v případě špatného počasí. Obec má též vytvořit zcela nové multifunkční „náměstí“.

Samotná Marína Lipno zaměstnává něco kolem deseti zaměstnanců v závislosti na sezóně, ale multiplikační efekt je zde velmi patrný (několik desítek pracovních míst), neboť, jak jsem se zmínil výše, tato prvotní investice byla brzy následována dalšími nejen zahraničními a zaměstnavatelé se začínají potýkat s nedostatkem pracovních sil, neboť části EAO v oblasti se zkrátka nechce pracovat a raději využívá systému sociálních podpor. Přesto dokázala tato rozsáhlá investice, díky dlouhodobému naplňování koncepce vytvořené všemi zainteresovanými stranami svou životaschopnost a nastartovala rozvoj celého lipenska.

TRW-DAS Dačice

Závod TRW-DAS nemá příliš dlouhé dějiny. Firma OZAP Praha z pověření vlády zahájila v roce 1961 výstavbu provozu na chladírenskou techniku v místě dnešního závodu. Po dokončení výstavby byla zahájena výroba součástí pro osobní a nákladní automobily a traktory. Právě rok 1965 je považován za zahájení strojírenské výroby v našem závodě. V roce 1968 přebírá závod řízení pro osobní automobily Škoda a v roce 1972 výrobu řízení pro nákladní vozy AVIA. Ve stejném roce bylo zřízeno samostatné konstrukční oddělení, které vyvíjí nové hřebenové řízení pro osobní automobily Š 105 a 120, na něž navazují vozy Favorit a pozdější modely vozů Škoda. Na základě privatizačního projektu vznikla 1. 3. 1993 z Dačických strojíren akciová společnost

TRW-DAS. Firma TRW Inc. zastoupená svou dceřinou společností TRW GmbH für industrielle Beteiligungen získala k 31. 4. 1993 rozhodující podíl akcií.

TRW - DAS se skládá ze dvou závodů: závod Řízení je součástí skupiny Braking & Suspension Europe se sídlem v Koblenzi, SRN a závod Ventily je součástí skupiny Engine Components Europe se sídlem v Barsinghause, SRN. Obě skupiny pak podléhají vedení TRW Automotive Operations se sídlem v Livonia, Michigan, USA. Podnik je se svým obratem 1,5 mld. korun a počtem zaměstnanců přes 800 lidí největším zaměstnavatelem v dačickém regionu. Firma získala v roce 2005 2.místo v kategorii Investice s největším inovačním potenciálem za projekt nového technologického centra TSCD v Dačicích. Kritéria pro tuto kategorii byla počet VŠ zaměstnanců a celková investice do školení. Technologické centrum, jehož stavba začala v říjnu 2004, se bude rozprostírat na ploše 2600 m² a jeho součástí bude i současné Testové a Validační centrum. Celková investice do projektu činila 108 mil.Kč, z čehož investice do školení byla 13 mil. Kč. Velké uplatnění zde najdou absolventi vysokých škol, zejména s technickým zaměřením, pro které zde díky projektu vzniklo 22 nových pracovních míst. Předpokládá se, že do roku 2008 bude mít TSCD centrum 53 zaměstnanců. Problémem nejen tohoto podniku, ale vůbec celého regionu je nedostatek kvalifikovaných pracovníků, o vysokoškolsky vzdělaných inženýrech ani nemluvě. A tak není divu, že 2/3 zaměstnanců dojíždí do zaměstnání a dokonce cca 1/3 z jiných okresů i krajů, neboť poloha závodu je blízko dalších dvou krajů (Vysočiny a Jihomoravského) a někteří i z krajů vzdálenějších (Olomoucký)

TRW-DAS není jediným podnikem zastřešující americké společnosti. Další závody, které v České republice provozuje firma TRW Automotive, se nacházejí v Benešově, Frýdlantě v Čechách, Jablonci nad Nisou, Mladé Boleslavi, Horních Počernicích a Staré Boleslavi. Všechny tyto dceřiné závody se zabývají výrobou komponent pro automobilový průmysl, ať už sofistikovanější (ventily, brzdy), či obyčejné součásti vozidel jako např. bezpečnostní pásy.

11. Závěr

Přímé zahraniční investice jsou jedním z fenoménů utvářejících moderní makroekonomický pohled na světové hospodářství. Pro mnohé jsou dokonce alfou a omegou úspěšnosti či neúspěšnosti dané ekonomiky, či hospodářské politiky státu. Tento nekritický pohled je stejně všechny jednostranné soudy jednou stranou mince, kterou je třeba také obrátit. Doufám, že se to alespoň částečně podařilo i v této diplomové práci.

Samozřejmě, pozitivní vliv investic a zvláště pak těch zahraničních, je například ve vyšší intenzitě výroby, snížení nezaměstnanosti a dalším ekonomickém rozvoji. Hospodářská politika státu všech posledních vlád tak vždy směřovala k podpoře jejich přílivu zejména formou investičních pobídek. Tento způsob podpory však byl a je z větší části zaměřen pouze na velké investice v řádech miliard korun. Menší investor ať sebeúspěšnější, přestože vytvořil při desetinové investici více pracovních míst, na žádnou formu podpory většinou nedosáhl.

Ve vymezeném příhraničním regionu, jenž je jedním z nejméně osídlených oblastí v České republice, se nevyskytuje žádný významný počet velkých zahraničních investorů. Výjimkami jsou větší centra vesměs subregionálního charakteru, která svou kapacitou i nabídkovým potenciálem dokázaly větší investice přilákat. Zejména tak bylo v důsledku několika faktorů.

Jedním z primárních lokalizačních faktorů je dobrá (nikoli kvalitní) dopravní infrastruktura, která tak stojí za hospodářským vzestupem Kaplické aglomerace a převyšující tak Jindřichohradecký region, jenž je v komplexnosti regionem mnohem silnějším a významnějším. Podobně je tomu u Českých Velenic. Nepotvrzují se tak teoretické předpoklady přímé úměry mezi velikostí centra a počtem zahraničních investic. Na druhou stranu se nepotvrdila hypotéza, dle níž měla být tato oblast stranou zájmu zahraničních investorů. I v jižních Čechách jsou lokality mnohem zajímavější (Písek, České Budějovice, aj.) pro vstup významného zahraničního investora, přesto všechna subregionální centra víceméně potvrzují, že v tomto ohledu nestojí na periférii.

Ve zkoumaném území však lze skutečně odhalit ohromné disparity na všech vertikálních úrovních, jež je možné vysledovat v mnoha (i v této práci uvedených) sociogeografických charakteristik. Zatímco centrum mikroregionu je silně pozitivně ovlivňováno nejen přílivem investic, ale celým hospodářským rozvojem, v jeho výrazně periferním zázemí nedochází k těmuž rozvoji, čímž oproti centru relativně zaostává. Vstup PZI pak tyto disparity dále prohlubuje. Toto zjištění tak kopíruje dřívější vědecké

práce, které však na tyto negativní dopady poukazují ve větším geografickém měřítku. Výjimkou je pouze obec Lipno nad Vltavou, jež se tomuto trendu dokázalo postavit, přestože jeho výchozí pozice nebyla oproti jiným, z hlediska cestovního ruchu lépe postaveným obcím, počátkem devadesátých let nijak ideální, ba naopak. Práce tak ukázala platnost těchto zjištění i v menších sociogeografických strukturách, nejen na úrovni okresů, ale i současných ORP.

Celý region se také choval poněkud odlišně v kontextu k vyššímu územnímu celku, jehož je součástí. Ve zkoumaném se tak částečně projeví odchylky vyššího, či nižšího podílového zastoupení některých odvětví. U větších subjektů spíše v priméru a sekundéru, u mikrosubjektů pak zejména obchod a stavebnictví. Obecně zde však chybí sektor služeb s vyšší přidanou hodnotou, jenž je doménou spíše velkých center s mnohem větším potenciálem odbytu.

V některých případech se také potvrdil předpoklad vyššího podílu rakouských investorů. Ti se vesměs etablovaly z řad zpracovatelského průmyslu, jejichž produkční kapacity jsou po obou stranách hranice, přičemž v mateřském podniku je kladen důraz na kvalifikačně náročnější produkci a zejména pak vývoj a v provozech na české straně hranice pak finální zhotovení produktů. V tomto ohledu zajímavý se zdá být také sektor zemědělství, jenž láká podnikavější rakouské sedláky k investicím díky nižším nákladům na zemědělskou výrobu. Neodrazuje je ani skutečnost nižších dotací, jež se však v horizontu několika let budou přibližovat dotacím ve vyspělejších západních zemích.

Celkově se tedy region jeví jako vcelku konkurence schopný v boji o zahraniční investice, nicméně při bližším pohledu jsou zde jisté hranice. Jejich dosavadní příliv do vyspělejších částí regionu však zatím spíše multiplikuje neustálou extenzi regionálních disparit. Konečný vliv na regionální rozvoj také nelze paušalizovaným resumé hodnotit, neboť jsou zde na jednu stranu obce, jež do značné míry právě příliv PZI ovlivnil (Lipno nad Vltavou), na druhou stranu některé i větší obce (České Velenice) nedokázaly potenciálu zahraničních investorů lokalizovaných v jejich obvodu beze zbytku využít.

12. Literatura a prameny

- ADAMČÍK, S., 1997, Zdroje teorie regionální politiky a regionálního rozvoje, Vysoká škola báňská, Ostrava, 131 s.
- BALEJ, M., (ed.), 2002. Pohraničí, přeshraniční spolupráce a euroregiony : Sborník tematického okruhu PSE, Ústí nad Labem. 225 s.
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D., 2002. Teorie regionálního rozvoje. Univerzita Karlova, Praha, 145 s.
- BLAŽEK, J. 2001. Velké firmy subjekty terciéru jako aktéři regionálního rozvoje v České republice. In: M. Hampl a kol.: Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha, s. 227-249.
- DOKOUPIL, J., MATUŠKOVÁ, A. (eds.), 2005. Rozvojový potenciál Plzeňského kraje, katedra geografie FPE, Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň, 197 s.
- DRUCKER, P., F., 1994. Věk diskontinuity. Management Press, Praha, 181 s.
- DUNNING, J. H., 1996. Assessing the cost and benefits of foreign direct investment: Some theoretical considerations. In: P. Artisien-Maksimenko, M. Rojec (eds.). Foreign direct investment and privatization in Eastern Europe, Palgrave, Hampshire, s. 34-65.
- FRIEDMANN, J., 1972. A General theory of polarized development, in: Hansen, N.M.: Growth centres in regional economic development, Free Press, New York, str. 82-107.
- HARROP, J., 1996. Structural funding and employment in the European Union (Financing the path to integration), Cheltenham, 212 s.
- HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHNEL, K., 1987. Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. Univerzita Karlova, Praha, 255 s.
- HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., 1982. Základy teoretické geografie. Univerzita Karlova, Praha, 85 s.
- HAMPL, M. (ed.), 1996. Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha, 395 s.
- HAMPL, M., 2003. Diferenciace a zvraty regionálního vývoje Karlovarska: unikátní případ nebo obecný vzor?, Geografie – Sborník ČGS, 108,č. 3, Česká geografická společnost, Praha, s. 173 – 190.
- HAMPL, M., 2005. Geografická organizace společnosti v České republice: Transformační procesy a jejich obecný kontext. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha, 147 s.

- HAMPL, M. a kol (eds), 2001. Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie, Praha, 327 s.
- HLADÍK, J., 2004. Příručka pro místní samosprávu – přímé zahraniční investice, Brno. 85 s.
- JEŘÁBEK, M. (ed.), 1999. Geografická analýza pohraničí České republiky, Sociologický ústav AV ČR, 180 s.
- KINCL, M., 2002. Investiční pobídky v České republice, Praha, 115 s.
- KOUSALOVÁ, P. 2005: Lokalizace přímých zahraničních investic: potenciál a jeho realizace v regionech ČR. Diplomová práce. UK, Praha, 87 s.
- MATTLI, W. 1999. The logic of regional integration (Europe and Beyond), Cambridge, 164 s.
- PAULÍK, T. 2002. Regionální rozvoj v podmínkách sblížení a vstupu ČR do EU. Opava, 156 s.
- PAVLÍNEK, P. (2004). Regional development implications of foreign direct investment in Central Europe, European urban and regional studies, 11, č.1, str. 47-70.
- PEŠEK, P. 2001. Podpora rozvoje problémových regionů a předvstupní pomoc EU. Ústí nad Labem, 89 s.
- POMERY, CH. 1998. Zpráva o zahraničních investicích ve výrobním sektoru v České republice, CzechInvest, Praha, 64 s.
- ROMANCOV, M. Regionální politika EU - decentralizace shora, Politologický časopis, č. 3, str. 355-374.
- RUMPEL, P. 2003. Lokální a regionální rozvoj v kontextu přistoupení ČR k EU, Ostrava, 105 s.
- SKOKAN, K. 2003. Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie. Ostrava.
- SKOKAN, K. 2002. Industry clusters – odvětvová seskupení firem v rozvoji. In: V. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách, ESF MU, Brno.
- SPĚVÁČEK, V. a kol. 2002. Transformace české ekonomiky. VŠE, Praha.
- SRHOLEC, M. 2004. Přímé zahraniční investice v České republice, Praha. 171 s.
- STRMISKA, M., 2003. Katalánské politické strany : katalánské strany a regionální stranicko-politický systém v letech 1977-2002, Brno.
- ŠIMEČEK, M. 2006, Automobilový průmysl a zahraniční investice v ČR, Diplomová práce, PF JČU, České Budějovice,
- TOUŠEK, V., TONEV, P. 2002. Změny ve struktuře zaměstnanosti v regionech České republiky; vliv zahraničních investic. In: Vybrané aspekty kvality podnikatelského prostředí jako výchozího faktoru efektivnosti regionálních rozvojových projektů, ESF MU, Brno.

- TOUŠEK, V., TONEV, P. 2003. Foreign direct investment in the Czech republic (with emphasis on border regions). AUC, XXXVIII, č.1, s. 445-457, Praha.
- TOUŠEK, V., TONEV, P., VITURKA, M., 2003. Posouzení stavu, využitelnosti a možného dalšího rozvoje průmyslových zón kraje Vysočina. Brno.
- TURNOCK, D., 2005. FDI and regional development in Eastern Central Europe and the formel Soviet union. Ashgate.
- VITURKA, M. a kol., 1998. Investiční atraktivita vybraných měst České republiky. ESF MU, Brno.
- VITURKA, M. a kol., 2002. Vybrané aspekty kvality podnikatelského prostředí jako výchozího faktoru efektivnosti regionálních rozvojových projektů. ESF MU, Brno.
- VITURKA, M. a kol., 2003. Regionální vyhodnocení kvality podnikatelského prostředí v České republice. ESF MU, Brno.
- VITURKA, M., 2002. „Regionálně ekonomické souvislosti procesu integrace České republiky do Evropské unie.“ Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hálky č. 4, Praha.
- VITURKA, M.(ed.), 2001. The case study, Případová studie k problémům regionálního rozvoje ČR. Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Brno, 123 s.
- VITURKA, M., MARYÁŠ, J., 2000. Zahraniční investice a strategie regionálního rozvoje. Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Brno, 81 s.
- WOKOUN, R., 2003. Česká regionální politika v období vstupu do EU. VŠE, Fakulta ekonomicko- správní, Praha.
- ŽÍŽALOVÁ, P., 2005. Regionální analýza přímých zahraničních investic v zemích střední Evropy. Diplomová práce. Přírodovědecká fakulta, UK, Praha. 85 s.

Ostatní prameny:

www stránky:

Český statistický úřad

Česká národní banka

Přílohy

Pohorská Ves	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Polště	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rapšach	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Roseč	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rožmberk nad Vlt.	6	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Rožmitál na Šumavě	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Slavče	2	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Slavonice	24	7	0	0	0	1	0	0	0	0
Soběnov	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Staňkov	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Staré Hobzí	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Staré Město pod Landštejnem	5	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Stráž nad Nežárkou	4	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Stříbřec	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Střížovice	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Suchdol nad Lužnicí	14	2	0	0	0	1	0	0	0	0
Světlík	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Trhové Sviny	22	2	0	2	0	2	1	0	2	0
Třebětice	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Třeboň	48	7	4	3	0	0	1	0	0	0
Volfířov	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Vydří	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vyšší Brod	102	6	0	0	0	0	1	1	0	0
Žár	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Županovice	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: RES-ČSÚ, vlastní výpočty

Příl. č. 2. Nezaměstnanost ve vybraných obcích (v %, 6-červen, 12-prosinec, * nejsou údaje)

OBEC	1993		1994		1995		1996		1997		1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005	
	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12
Báňovice	*	1,89	*	*	*	*	*	*	3,77	3,77	1,89	1,89		3,8	3,8	1,9	7,5	4,0	12,0	8,0	4,0	9,1	4,2	4,0	2,0	4,0
Benešov nad Čer.	4,2	6,2	6,7	9,9	6,7	6,2	7,4	7,7	6,9	9,0	6,7	10,2	10,2	11,6	10,9	9,9	7,6	11,3	11,6	12,1	11,9	12,2	10,9	11,0	9,4	11,0
Budíškovice	2,3	4,2	3,7	2,8	0,9	0,9	0,9	5,6	3,9	4,2	3,6	5,5	9,1	10,7	9,7	13,3	9,1	12,4	9,2	10,7	9,1	12,4	8,8	12,9	7,9	15,9
Bujanov	6,4	18,4	10,6	13,1	9,2	8,1	8,8	10,2	11,0	11,7	12,0	14,1	20,1	18,4	13,8	13,1	11,3	15,0	14,3	15,3	15,0	16,9	14,9	16,6	15,2	18,9
Cep	*	4,6	*	*	*	*	*	*	0,0	1,2	1,2	5,8	2,3	4,6	2,3	6,9	4,6	12,9	7,1	4,7	7,1	15,5	6,6	10,7	4,8	10,7
Cizkrajov	*	6,9	*	*	*	*	*	*	5,8	8,1	7,7	11,9	9,6	15,7	8,1	11,9	8,0	12,9	8,8	16,7	8,3	12,8	9,0	14,7	11,3	12,8
Černá v Pošumaví	3,8	10,2	4,4	8,6	4,2	9,5	4,4	9,1	6,4	16,0	10,4	20,0	15,1	21,5	12,4	21,5	11,1	17,7	9,8	17,2	11,6	18,8	11,1	18,7	11,4	17,9
České Velenice	1,4	2,0	1,3	1,0	0,6	0,8	0,7	*	1,4	2,3	2,5	3,2	3,6	3,4	3,7	4,0	2,9	4,3	5,2	6,2	5,0	5,8	5,1	6,7	5,4	5,8
Český Rudolec	4,9	7,8	4,4	4,4	2,3	3,2	2,5	*	3,1	6,6	4,3	7,6	6,6	13,8	6,8	13,0	7,0	12,4	8,4	15,7	10,4	14,8	10,6	13,8	10,6	15,6
Čiměř	2,1	4,3	2,4	2,8	2,0	3,5	1,4	*	0,6	3,4	4,0	6,8	7,1	9,6	5,9	9,3	7,7	9,0	6,6	10,2	8,1	8,4	12,1	11,9	11,3	12,2
Člunek	0,0	4,5	6,0	3,3	1,4	0,0	0,0	*	0,9	1,8	1,4	2,7	5,4	4,9	3,1	6,3	2,2	4,0	5,0	7,5	5,8	9,0	8,4	9,9	9,4	8,5
Dačice	2,6	3,8	2,3	2,6	1,1	1,5	1,3	2,4	2,3	3,3	2,9	4,7	5,0	6,4	3,9	4,9	3,8	6,8	5,7	8,6	7,5	8,7	7,3	8,5	7,0	9,1
Dolní Dvořiště	7,3	14,3	9,0	8,5	7,6	8,1	6,3	8,6	5,8	11,4	8,0	12,8	11,9	14,4	10,3	11,4	11,8	15,3	13,1	16,5	13,3	15,5	12,9	13,6	11,0	13,1
Dolní Pěna	*	2,4	*	*	*	*	*	*	0,0	4,9	2,4	7,3	2,4	2,4	2,4	4,9	0,0	1,9	5,7	2,0	7,8	2,1	5,9	2,0	9,8	
Dolní Zďár	*	2,4	*	*	*	*	*	*	2,4	4,9	4,9	2,4	0,0	4,9	4,9	7,3	7,3	8,2	4,1	8,2	5,9	7,8	6,0	9,8	5,9	11,8
Dvory nad Lužnicí	2,1	3,5	1,3	0,4	0,0	0,4	0,4	1,3	0,0	1,4	0,7	5,5	6,2	2,8	2,8	2,1	0,7	3,4	4,1	3,4	5,3	5,3	5,4	4,0	5,9	5,9
Frymburk	2,1	3,8	2,7	4,1	2,0	4,2	1,5	4,2	4,9	6,6	5,1	9,6	9,4	13,4	11,0	14,5	11,1	14,4	10,2	17,1	11,4	15,0	10,1	14,4	9,2	13,9
Halámky	*	2,2	*	*	*	*	*	*	1,1	2,2	4,4	4,4	2,2	1,1	1,1	0,0	1,1	2,7	6,7	1,3	2,4	7,3	2,5	3,7	2,4	4,9
Hamr	*	1,2	*	*	*	*	*	*	0,6	2,5	1,9	2,4	2,5	3,7	3,1	2,5	2,5	2,8	2,2	6,1	4,0	5,6	5,2	8,1	6,6	8,1
Hatín	*	2,5	*	*	*	*	*	*	0,8	2,5	0,8	3,3	1,7	2,5	0,8	3,3	0,8	1,1	2,1	5,3	3,0	11,1	2,7	13,1	2,0	6,1
Heřmanec	*	4,4	*	*	*	*	*	*	4,4	4,4	2,2	8,7	8,7	8,7	2,2	4,4	4,3	5,1	10,3	17,9	8,1	18,9	8,5	21,6	10,8	21,6
Horní Dvořiště	6,1	4,5	2,7	4,9	6,4	5,3	5,3	8,7	4,9	13,3	13,6	14,0	14,4	13,6	12,9	12,1	13,3	14,8	14,1	17,3	18,8	17,7	16,4	19,3	13,2	12,1
Horní Pěna	1,3	0,0	0,0	0,3	0,7	1,3	0,7	1,0	0,4	3,4	4,2	5,1	3,4	7,6	5,5	8,1	6,8	7,5	3,7	4,1	5,3	4,9	5,4	7,2	6,1	8,7
Horní Planá	0,3	4,7	1,8	4,0	0,9	4,7	2,3	5,3	3,1	8,4	5,6	11,9	8,9	12,7	8,5	13,8	8,1	10,9	8,1	12,2	8,7	12,6	9,0	12,2	8,9	12,1
Horní Stropnice	*	6,4	4,7	5,6	2,7	3,5	2,1	4,8	6,1	6,3	6,9	7,3	6,9	8,1	6,8	7,4	6,4	8,4	7,9	8,6	6,4	8,7	8,0	7,8	7,0	8,7
Hořice na Šumavě	2,7	6,7	8,1	8,9	5,4	5,9	5,2	6,7	6,2	9,4	11,6	15,8	14,1	16,8	11,4	14,6	11,4	16,2	12,9	19,5	14,9	18,7	13,9	14,7	13,5	12,6
Hospřiz	*	1,1	*	*	*	*	*	*	1,7	3,4	3,4	5,6	4,5	7,9	6,7	5,1	6,7	4,9	4,9	9,3	7,9	10,0	7,2	6,8	6,3	5,8
Hrachoviště	*	2,4	*	*	*	*	*	*	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	2,4	4,8	4,8	7,1	9,7	9,7	12,9	6,5	9,7	7,4	6,5	9,7	19,4
Hranice	*	6,9	*	2,0	8,8	3,9	7,8	2,9	6,9	3,9	8,8	7,8	7,8	5,9	3,9	9,8	9,8	10,0	12,0	14,0	6,3	5,4	10,8	10,8	3,6	9,9
Chlum u Třeboně	1,5	2,3	1,3	0,9	0,7	0,8	0,5	1,2	0,8	3,2	2,8	3,8	3,7	4,5	2,9	3,5	3,3	4,7	4,0	6,5	4,5	6,8	4,9	14,6	10,4	10,3
Jílovice	*	2,8	3,6	*	3,4	1,0	1,6	2,6	2,8	4,7	3,1	4,4	7,0	7,8	6,5	7,8	4,9	7,2	6,4	8,5	6,3	8,6	10,6	9,1	6,6	9,3
Jindřichův Hradec	0,9	2,3	1,4	1,1	0,7	0,6	0,6	1,1	1,1	1,8	1,8	3,4	3,9	4,6	3,7	4,2	3,3	3,8	3,5	4,4	3,7	5,2	3,9	5,6	4,5	5,9
Kačlehy	*	0,0	*	*	*	*	*	*	0,0	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0	5,6	11,1	5,6	4,0	4,0	4,0	11,5	3,8	11,3	15,4	11,5	7,7
Kamenná	*	5,8	13,2	5,0	5,8	4,1	5,0	5,0	5,0	0,0	10,7	9,9	10,7	14,1	9,1	13,2	8,3	12,7	12,0	19,0	12,7	15,9	13,5	19,1	10,3	18,3
Kaplice	2,8	4,1	3,5	4,0	3,1	2,9	3,5	3,7	3,4	5,6	4,9	6,0	6,1	7,4	5,3	6,0	5,7	7,8	7,7	8,9	9,2	8,7	8,4	9,5	7,9	8,4
Kostelní Vydří	*	4,3	*	*	*	*	*	*	1,1	4,3	2,2	5,4	3,2	6,5	3,2	6,5	3,2	8,5	7,3	7,3	3,8	9,0	4,5	7,7	6,4	5,1
Kunžak	1,1	2,5	1,1	2,2	1,2	1,0	0,4	1,5	1,4	3,0	2,6	4,3	4,2	4,3	3,4	5,0	4,7	5,7	4,6	7,5	5,3	7,0	5,5	6,6	5,3	7,6
Lásenice	0,8	2,0	0,8	1,4	0,3	0,8	0,3	0,8	1,6	1,6	1,2	*	4,5	6,9	5,3	6,9	4,5	3,0	3,0	9,4	8,0	8,0	7,6	8,0	6,9	9,8

OBEC	1993,0		1994		1995		1996		1997		1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005	
	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12	6	12
Lipno nad Vltavou	0,4	3,9	1,9	0,8	4,6	5,8	2,3	5,4	4,2	10,4	8,5	15,4	8,5	10,8	6,9	11,6	8,9	10,5	9,2	14,2	10,9	9,6	8,1	9,2	7,0	12,7
Loučovice	1,8	3,0	3,7	3,6	2,0	2,6	2,2	4,0	3,4	8,0	7,6	11,3	10,2	13,4	10,0	12,2	11,2	12,6	13,1	13,5	12,6	13,7	11,7	13,4	11,0	12,6
Majdalena	1,9	3,4	0,0	2,2	1,1	1,1	0,4	0,0	0,7	0,7	1,1	2,6	2,6	3,4	4,5	4,8	3,0	4,7	3,9	4,7	3,3	7,7	4,2	7,3	7,7	7,7
Malonty	6,5	10,8	10,8	8,7	7,5	8,3	6,3	8,8	6,2	9,6	11,9	10,8	11,2	14,2	9,8	11,2	9,2	10,5	7,8	11,9	10,5	12,0	11,6	12,4	13,4	12,9
Malšín	1,6	14,1	12,5	7,8	9,4	9,4	4,7	10,9	1,6	9,4	14,1	18,8	9,4	21,9	15,6	12,5	9,4	22,8	21,1	28,1	17,5	22,8	19,0	32,1	21,4	14,3
Nová Bystřice	1,7	2,3	1,1	1,5	0,5	1,2	0,7	1,3	1,2	2,8	2,4	4,0	4,2	6,4	4,1	6,4	4,9	6,3	4,5	6,2	5,7	7,7	6,8	9,6	8,6	10,4
Nová Ves nad Luž.	1,9	1,3	3,2	1,9	1,3	0,6	0,6	1,9	1,9	3,2	1,3	4,5	3,2	3,8	3,8	5,1	3,2	5,5	4,8	4,8	6,5	10,5	5,4	9,8	3,3	3,3
Nové Hradky	*	5,5	3,2	3,2	2,7	2,7	2,2	3,2	3,9	3,8	5,2	6,8	6,6	6,0	4,9	5,6	4,5	5,5	4,6	7,2	4,3	4,7	5,0	5,3	3,9	5,4
Novosedly nad Než.	3,5	4,9	2,9	1,0	1,9	1,0	1,3	1,6	2,4	2,4	2,1	4,9	4,9	8,0	7,0	8,4	8,0	5,5	6,8	6,8	9,2	9,8	8,9	11,7	8,3	10,2
Omlenice	9,0	8,4	6,6	7,2	9,0	12,6	6,0	7,8	6,6	14,4	12,0	14,4	15,6	17,4	10,8	14,4	17,4	19,4	13,1	14,0	12,2	13,5	11,9	11,6	11,6	13,0
Peč	*	7,8	*	*	*	*	*	*	2,6	4,2	4,6	6,2	9,3	10,9	4,7	8,8	5,7	12,1	7,9	12,6	10,3	13,3	8,7	11,8	6,7	13,8
Petřínov	*	1,6	*	1,6	0,0	0,8	1,6	2,4	3,3	0,0	3,3	5,7	7,3	4,9	3,3	5,7	2,4	6,7	3,3	5,0	8,1	10,6	5,7	8,9	8,9	8,9
Písečné nad Dyjí	14,8	17,7	13,2	11,5	6,2	9,5	7,0	9,9	5,6	9,4	7,5	13,5	12,4	16,9	13,5	15,8	13,2	19,4	18,2	24,9	24,7	30,2	23,0	25,1	20,4	25,5
Pohorská Ves	28,5	35,8	29,2	32,8	24,1	22,6	22,6	27,0	19,0	23,4	20,4	29,9	26,3	38,0	34,3	40,1	33,6	43,0	38,3	45,6	38,9	44,3	39,0	51,4	39,7	46,6
Polště	*	0,0	*	*	*	*	*	*	2,6	2,6	0,0	5,3	2,6	5,3	0,0	2,6	0,0	7,1	2,4	14,3	4,9	12,2	3,3	14,6	2,4	9,8
Přední Výtoň	6,0	11,3	5,3	8,0	4,7	7,3	5,3	7,3	4,0	12,0	7,3	19,3	10,7	13,3	10,7	13,3	14,0	16,4	16,4	22,4	14,9	19,4	11,0	12,0	4,7	10,0
Rapšach	3,9	6,3	2,1	0,7	0,0	0,7	0,4	1,8	0,0	3,9	3,2	6,3	3,5	4,6	3,2	6,3	5,2	5,5	7,2	8,6	5,7	6,4	6,0	6,7	7,7	8,1
Roseč	1,2	1,0	1,5	1,8	0,9	0,9	0,0	0,3	3,0	1,0	3,0	4,0	4,0	5,0	5,9	2,0	2,0	3,3	2,2	5,5	0,0	3,7	2,2	4,7	4,7	9,3
Rožmberk nad Vlt.	2,5	4,4	3,8	5,0	4,4	3,1	3,1	6,3	1,9	10,6	4,4	12,5	10,6	20,6	10,6	10,0	6,3	13,6	6,2	14,2	11,1	14,2	8,9	18,1	6,6	19,3
Rožmítal na Šum.	1,8	16,4	7,0	12,3	6,4	8,2	5,3	7,6	2,3	8,2	7,6	10,5	15,8	17,5	12,3	11,7	11,7	12,7	13,8	16,9	15,9	16,4	13,1	15,0	11,9	14,4
Slavče	*	6,7	5,9	5,9	6,7	5,1	4,7	7,1	8,7	2,8	4,4	8,3	10,3	9,1	4,7	8,7	4,7	7,1	6,7	10,7	7,6	8,7	7,9	8,7	9,1	8,3
Slavonie	3,5	5,4	3,8	3,7	1,7	3,2	2,0	3,5	3,6	6,3	5,8	7,5	6,8	8,5	4,8	8,8	5,3	10,1	7,7	12,2	9,8	12,9	9,0	12,8	8,9	10,1
Soběnov	1,7	8,7	1,7	2,6	1,7	3,5	0,0	4,3	2,6	4,3	1,7	6,1	13,0	16,5	9,6	11,3	8,7	3,8	5,6	6,9	5,0	6,3	4,1	7,7	3,9	7,1
Staňkov	*	2,7	*	*	*	*	*	*	0,9	2,7	2,7	3,6	2,7	2,7	2,7	4,6	2,7	1,8	2,7	3,5	4,3	6,0	5,1	9,4	7,7	6,0
Staré Hobzí	6,9	13,1	4,8	6,1	1,1	2,7	1,6	1,9	2,1	7,6	4,8	7,6	8,3	14,8	7,6	14,8	9,3	14,6	10,1	16,5	12,4	13,1	12,9	16,7	13,8	20,2
Staré Město p. L.	2,6	7,5	5,3	5,9	2,6	3,3	2,0	3,6	3,4	8,1	6,4	11,2	4,8	14,9	7,8	15,6	10,9	18,4	11,6	19,1	10,4	17,0	10,5	17,0	13,5	21,8
Stráž nad Než.	1,1	3,5	1,4	1,4	0,7	0,8	0,3	0,6	0,5	1,3	1,5	4,6	4,3	3,0	3,8	2,2	1,6	4,5	2,7	4,5	4,9	7,9	5,1	6,9	5,4	5,2
Stříbřec	2,5	2,0	1,5	1,0	0,5	1,0	2,0	2,0	2,5	*	1,0	3,9	2,9	3,4	2,9	3,4	2,5	3,4	6,9	6,9	5,4	7,0	5,5	7,0	6,5	7,0
Střížovice	*	2,1	*	*	*	*	*	*	1,2	2,4	2,1	3,9	6,3	4,2	3,9	7,2	3,0	5,1	3,8	7,0	4,5	9,2	5,1	10,2	7,6	9,6
Suchdol nad Luž.	1,8	2,9	1,1	0,7	0,4	0,4	0,8	1,6	1,0	1,7	1,6	4,0	3,0	2,7	2,8	3,0	3,3	4,9	4,7	5,6	4,5	6,6	5,2	7,1	6,5	6,2
Světlík	6,2	6,2	5,4	4,6	6,9	6,2	8,5	6,2	9,2	10,0	11,5	13,8	16,9	20,8	23,8	14,6	16,2	30,8	22,5	30,0	21,7	22,5	21,0	34,7	20,2	28,2
Trhové Sviny	*	2,8	2,1	2,1	2,9	2,7	2,5	3,9	3,9	0,0	3,3	3,5	4,5	3,7	3,5	4,5	3,0	3,4	3,5	4,4	3,2	3,8	3,3	3,7	3,0	4,3
Třebětice	*	3,2	*	*	*	*	*	*	3,2	7,2	0,0	9,6	8,0	9,6	8,8	8,8	5,6	7,2	10,8	11,5	9,1	10,5	9,7	13,3	9,1	11,2
Třeboň	1,5	1,6	0,9	0,7	0,4	0,5	0,4	0,8	1,1	1,7	1,9	3,1	3,6	4,6	2,9	4,3	3,2	4,8	4,2	5,3	3,9	4,6	3,9	4,6	3,8	5,0
Volfířov	*	3,6	*	*	*	*	*	*	1,7	4,4	1,7	3,2	3,2	6,4	2,6	6,4	4,1	9,0	6,4	10,4	8,2	9,8	8,4	12,3	8,9	10,4
Vydrří	*	1,6	*	*	*	*	*	*	0,0	0,0	0,0	3,2	3,2	4,8	0,0	1,6	1,6	1,7	3,4	8,6	4,0	6,0	5,2	10,0	6,0	6,0
Vyšší Brod	2,3	3,4	2,7	4,6	2,2	3,4	2,7	3,4	3,7	8,5	8,6	13,5	11,0	11,8	9,5	10,2	7,7	11,4	8,5	11,7	9,1	10,6	8,7	10,9	8,4	10,1
Žár	*	3,1	*	1,9	0,6	2,5	1,3	1,9	3,1	5,7	5,7	6,3	6,3	8,8	5,0	10,1	4,4	7,8	8,6	12,5	9,5	7,0	4,4	7,0	4,4	7,0
Županovice	*	30,0	*	*	*	*	*	*	10,0	45,0	20,0	20,0	15,0	20,0	25,0	25,0	0,0	17,4	21,7	39,1	42,9	47,6	39,2	38,1	38,1	23,8

Zdroj: Úřad práce České Budějovice (1993-2003), MPSV (2004-2005)

Příl. č. 3. Zahraniční ekonomické subjekty dle OKEČ (dle počtu zaměstnanců)

OKEČ\ Počet zaměstnanců	0	1-5	6-9	10-19	20-24	25-49	50-99	100-199	200-249	250-499	500-999	celkem
ZEMĚDĚLSTVÍ, LESNICTVÍ	58	14	2	1	0	1	1	1	0	1	0	79
RYBOLOV A CHOV RYB	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
TĚŽBA NEROSTNÝCH SUROVIN	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL celkem	67	12	6	7	4	12	11	8	0	7	1	135
VÝROBA POTRAVIN A NÁPOJŮ	5	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	8
TEXTILNÍ A ODĚVNÍ	11	2	0	2	1	2	3	0	0	0	0	21
DŘEVAŘSKÝ, NÁBYTKÁŘSKÝ, PAP.	10	4	0	1	0	3	0	0	0	0	0	18
PLASTIKÁŘSKÝ, CHEMICKÝ	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
NEKOVOVÉ MINERÁLNÍ VÝROBKY	11	1	1	0	1	1	1	2	0	1	0	19
KOVODĚLNÝ	13	2	1	1	1	1	1	1	0	2	0	23
VÝROBA A OPRAVY STROJŮ, ELEKTRO	6	2	3	1	1	3	5	3	0	4	0	28
VÝROBA DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	4
JINAK NEROZLIŠENÝ	5	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	7
VÝROBA A ROZVOD ENERGIÍ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
STAVEBNICTVÍ	80	6	1	3	0	0	1	0	0	0	0	91
OBCHOD	541	71	5	4	0	0	0	0	0	0	0	621
UBYTOVÁNÍ A STRAVOVÁNÍ	33	18	5	2	0	1	0	0	0	0	0	59
DOPRAVA, SKLADOVÁNÍ A SPOJE	7	4	1	1	0	2	0	0	0	0	0	15
FINANČNÍ ZPROSTŘEDKOVÁNÍ	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3
PRONÁJEM NEMOVITOSTÍ, PODNIKATELSKÉ ČINNOSTI	158	26	3	1	0	0	0	0	0	0	0	188
VEŘEJNÁ SPRÁVA A OBRANA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VZDĚLÁVÁNÍ	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
OSTATNÍ VEŘEJNÉ, SOCIÁLNÍ A OSOBNÍ SLUŽBY	14	3	1	0	0	1	0	0	0	0	0	19
											celkem	1216

Zdroj: RES-ČSÚ, vlastní výpočty

Příl. č. 4. Podíl ZES na celkovém počtu ES v odvětví

Odvětví	Všechny ZES					Subjekty s 1 ≤ zaměstnanci				
	Příhraničí	Kraj	ČB	ČK	JH	Příhraničí	Kraj	ČB	ČK	JH
ZEMĚDĚLSTVÍ, LESNICTVÍ	6,5	3,7	1,0	2,9	7,8	8,3	2,1	2,2	3,3	8,9
RYBOLOV A CHOV RYB	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
TĚŽBA NEROSTNÝCH SUROVIN	0,1	0,1	0,1	0,3	0,0	0,4	0,4	0,5	0,5	0,0
ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL celkem	11,1	15,7	13,2	12,6	11,1	26,8	27,9	42,5	23,8	24,0
VÝROBA POTRAVIN A NÁPOJŮ	0,7	1,2	0,9	0,5	0,9	1,2	2,0	2,2	1,4	0,7
TEXTILNÍ A ODEVNÍ	1,7	1,7	1,4	1,4	1,9	3,9	3,2	4,3	2,8	3,4
DŘEVAŘSKÝ, NÁBYTKÁŘSKÝ, PAP.	1,5	3,0	2,1	2,3	1,7	3,1	4,5	6,5	3,7	4,1
PLASTIKÁŘSKÝ, CHEMICKÝ	0,6	1,0	0,7	0,9	0,5	0,4	2,2	3,2	1,4	0,7
NEKOVOVÉ MINERÁLNÍ VÝROBKY	1,6	0,7	0,7	0,6	0,5	3,1	1,8	2,7	1,4	0,7
KOVODĚLNÝ	1,9	4,7	4,5	3,0	3,3	3,9	5,2	6,5	3,7	8,2
VÝROBA A OPRAVY STROJŮ, ELEKTRO	2,3	2,0	1,6	2,6	1,6	8,7	5,7	11,3	7,0	4,1
VÝROBA DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ	0,3	0,3	0,1	0,6	0,3	1,6	1,1	1,1	1,4	1,4
JINAK NEROZLIŠENÝ	0,6	1,1	1,1	0,8	0,5	0,8	2,2	4,8	0,9	0,7
VÝROBA A ROZVOD ENERGIÍ	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6	2,2	0,0	0,0
STAVEBNICTVÍ	7,5	15,6	18,8	5,0	8,5	4,3	4,5	3,8	0,5	5,5
OBCHOD	51,1	38,1	35,8	47,7	50,5	31,5	35,8	25,3	17,8	37,0
UBYTOVÁNÍ A STRAVOVÁNÍ	4,9	3,2	2,8	8,5	2,7	10,2	5,9	3,2	12,6	4,8
DOPRAVA, SKLADOVÁNÍ A SPOJE	1,2	1,2	1,7	1,2	1,6	3,1	3,1	5,9	2,3	4,8
FINANČNÍ ZPROSTŘEDKOVÁNÍ	0,2	0,2	0,3	0,0	0,3	0,8	0,5	2,2	0,0	1,4
PRONÁJEM NEMOVITOSTÍ, PODNIKATELSKÉ ČINNOSTI	15,5	20,6	24,3	20,9	15,8	11,8	17,5	10,8	15,0	12,3
VEŘEJNÁ SPRÁVA A OBRANA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
VZDĚLÁVÁNÍ	0,2	0,4	0,7	0,5	0,5	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,4	0,3	0,0	0,0	0,0
OSTATNÍ VEŘEJNÉ, SOCIÁLNÍ A OSOBNÍ SLUŽBY	1,6	0,8	0,8	0,5	1,3	2,0	1,0	1,6	0,5	1,4

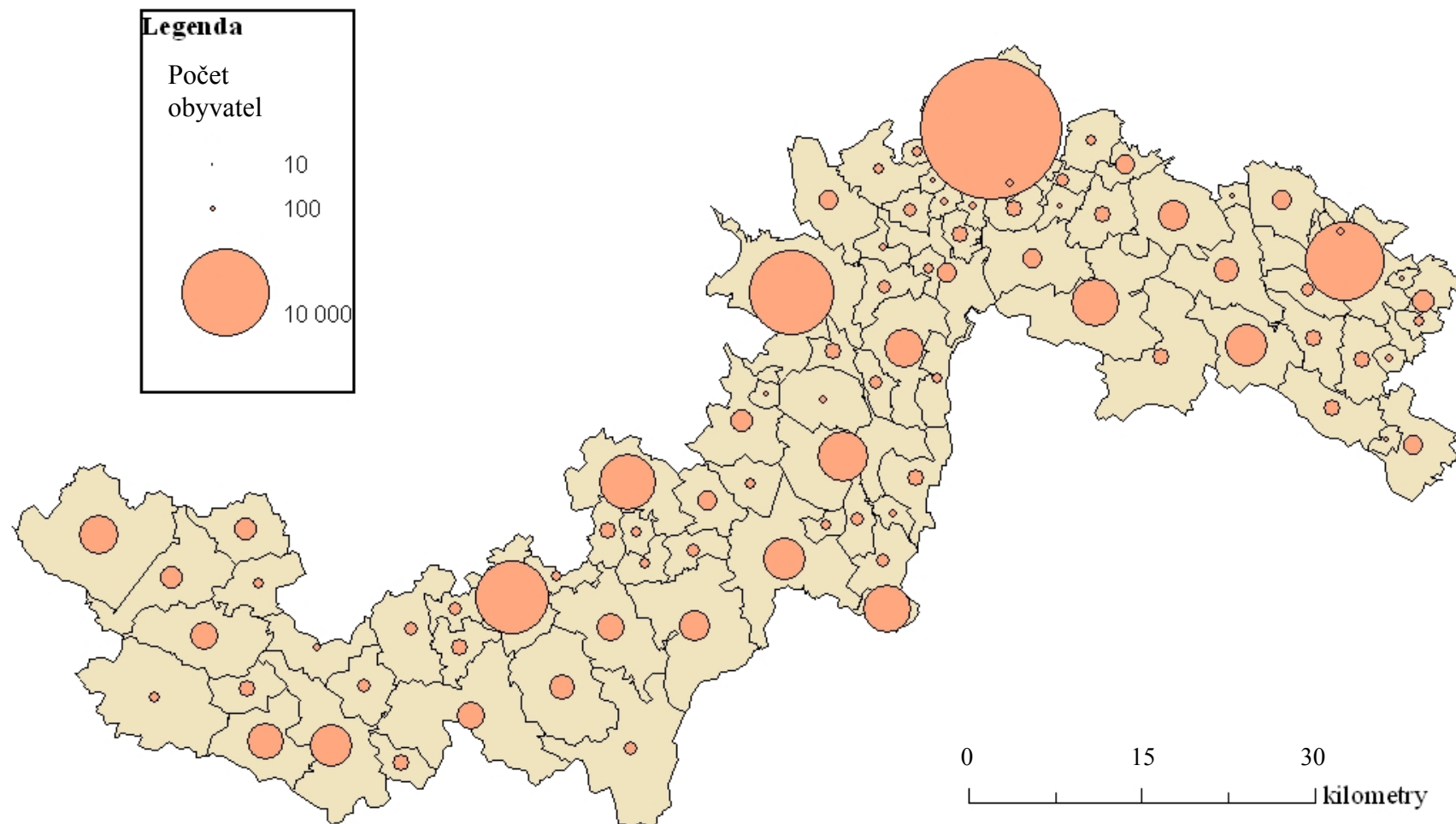
Zdroj: RES-ČSÚ, vlastní výpočty

Příl. č. 5. Počet ZES v příhraničním regionu dle OKEČ (dle počtu zaměstnanců)

Okeč\Kategorie počtu zaměstnanců	Mikropodnik			Malý podnik			Střední podnik			Velký podnik			celkem
	0	1-5	6-9	10-19	20-24	25-49	50-99	100-199	200-249	250-499	500-999		
ZEMĚDĚLSTVÍ, LESNICTVÍ	58	14	2	1	0	1	1	1	0	1	0	79	
RYBOLOV A CHOV RYB	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	
TĚŽBA NEROSTNÝCH SUROVIN	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	
ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL celkem	67	12	6	7	4	12	11	8	0	7	1	135	
VÝROBA POTRAVIN A NÁPOJŮ	5	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	8	
TEXTILNÍ A ODĚVNÍ	11	2	0	2	1	2	3	0	0	0	0	21	
DŘEVAŘSKÝ, NÁBYTKÁŘSKÝ, PAP.	10	4	0	1	0	3	0	0	0	0	0	18	
PLASTIKÁŘSKÝ, CHEMICKÝ	0	1	1	0	1	1	1	2	0	1	0	8	
NEKOVOVÉ MINERÁLNÍ VÝROBKY	11	1	1	0	1	1	1	2	0	1	0	19	
KOVODĚLNÝ	13	2	1	1	1	1	1	1	0	2	0	23	
VÝROBA A OPRAVY STROJŮ, ELEKTRO	6	2	3	1	1	3	5	3	0	4	0	28	
VÝROBA DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	4	
JINAK NEROZLIŠENÝ	5	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	7	
VÝROBA A ROZVOD ENERGIÍ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
STAVEBNICTVÍ	80	6	1	3	0	0	1	0	0	0	0	91	
OBCHOD	541	71	5	4	0	0	0	0	0	0	0	621	
UBYTOVÁNÍ A STRAVOVÁNÍ	33	18	5	2	0	1	0	0	0	0	0	59	
DOPRAVA, SKLADOVÁNÍ A SPOJE	7	4	1	1	0	2	0	0	0	0	0	15	
FINANČNÍ ZPROSTŘEDKOVÁNÍ	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	
PRONÁJEM NEMOVITOSTÍ, PODNIKATELSKÉ ČINNOSTI	158	26	3	1	0	0	0	0	0	0	0	188	
VEŘEJNÁ SPRÁVA A OBRANA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
VZDĚLÁVÁNÍ	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	
OSTATNÍ VEŘEJNÉ, SOCIÁLNÍ A OSOBNÍ SLUŽBY	14	3	1	0	0	1	0	0	0	0	0	19	
											celkem	1216	

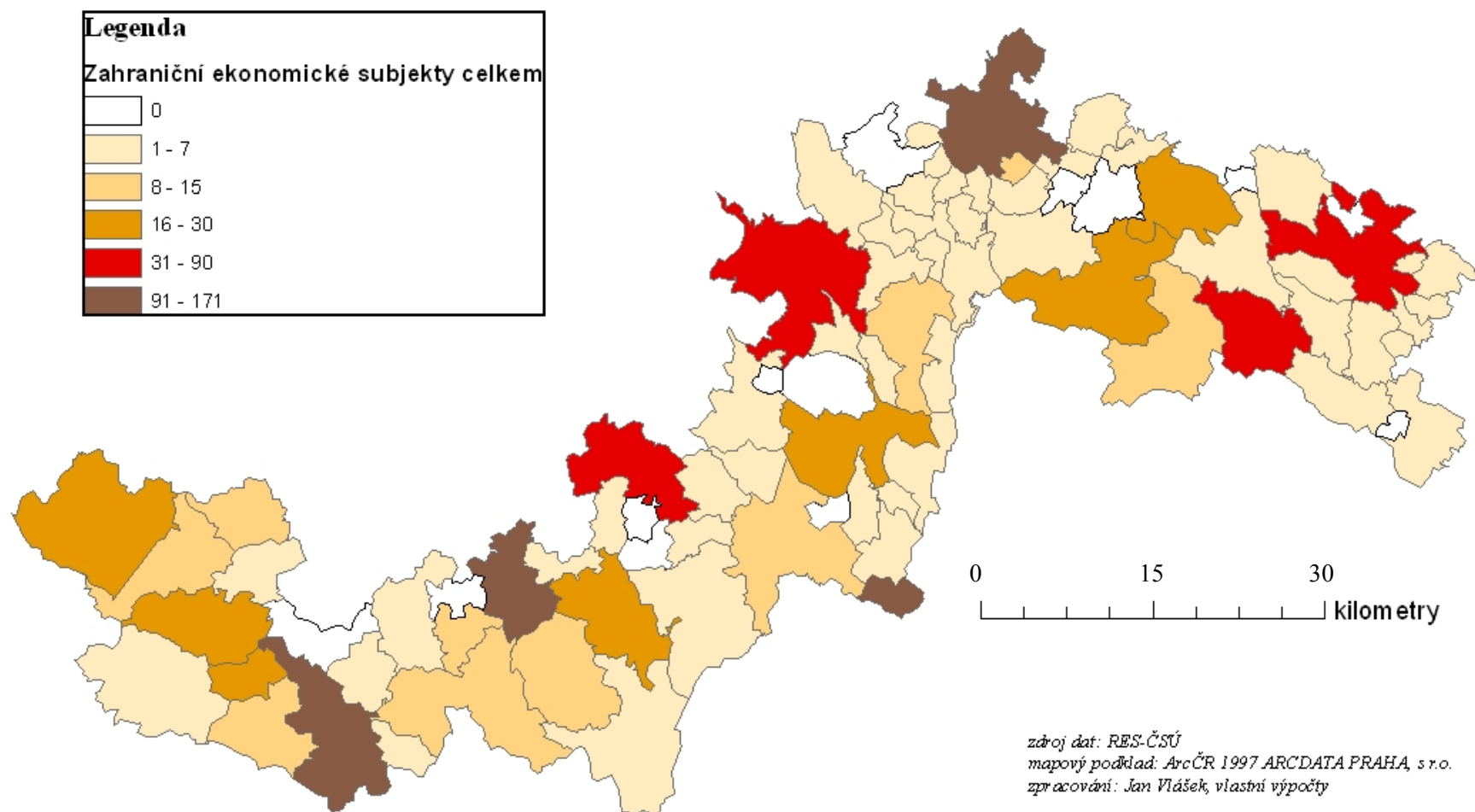
Zdroj: RES-ČSÚ, vlastní výpočty

Mapová příloha č. 1. Počet obyvatel v obcích v roce 2006.

zdroj: ČSÚ
mapový podklad: Arc ČR 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
zpracování: Jan Vlášek

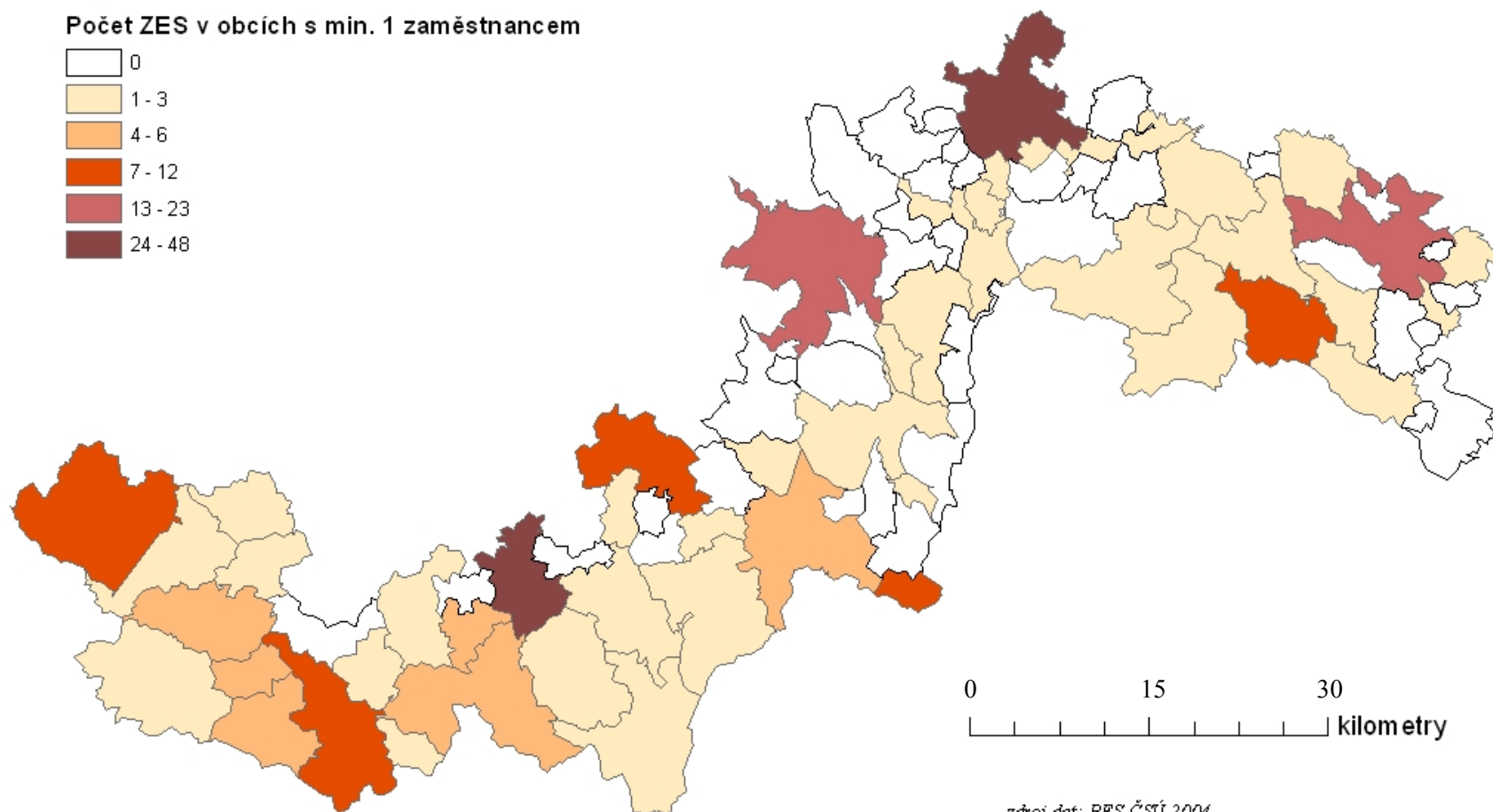
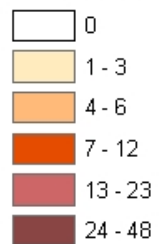
Mapová příloha č. 2. Zahraniční ekonomické subjekty ve vymezeném regionu celkem

Mapová příloha č. 3. Zahraniční ekonomické subjekty s min. 1 zaměstnancem

Legenda

Počet ZES v obcích s min. 1 zaměstnancem

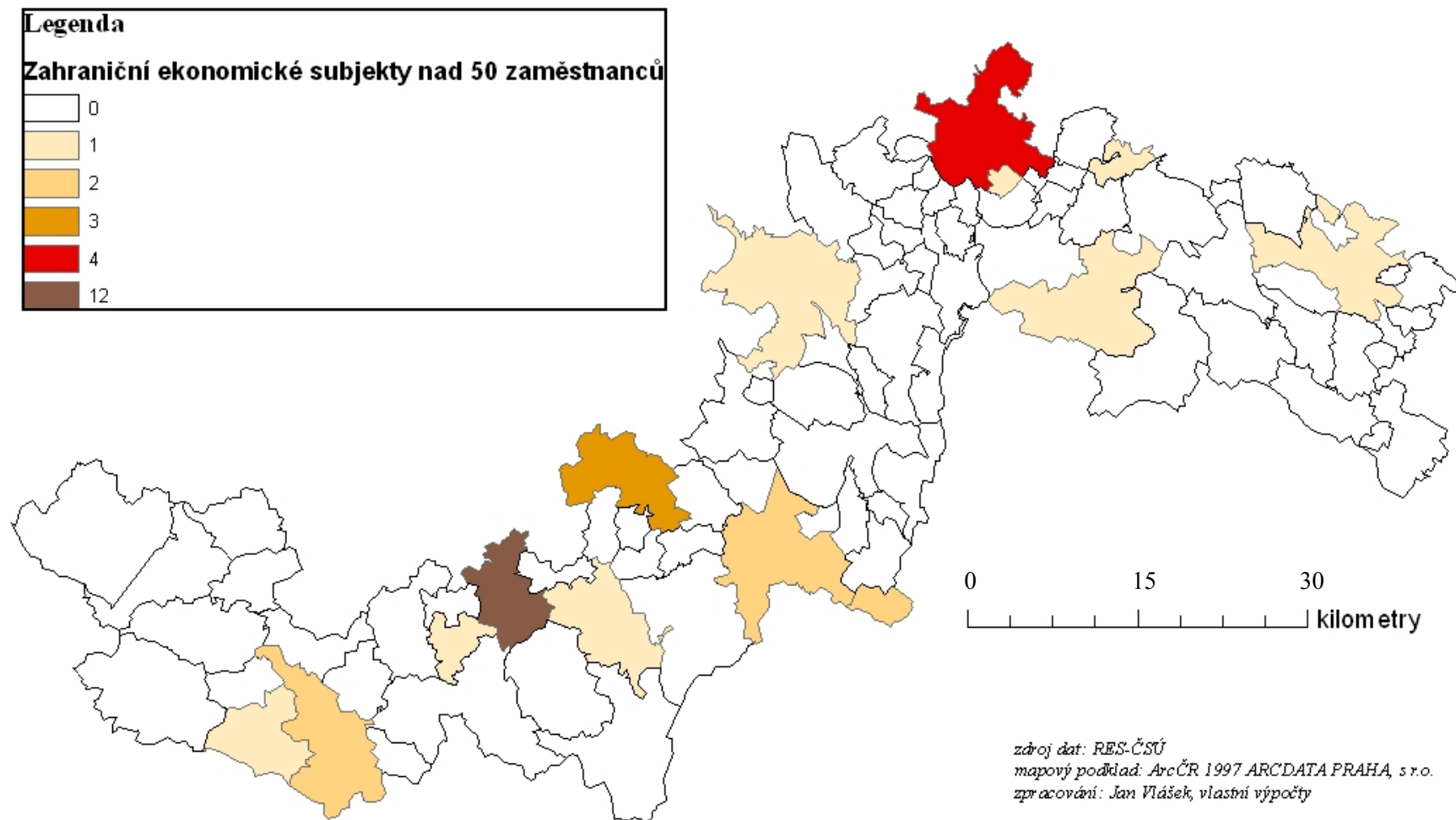
0 15 30
kilometry

zdroj dat: RES-ČSÚ 2004

mapový podklad: ArcČR 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.

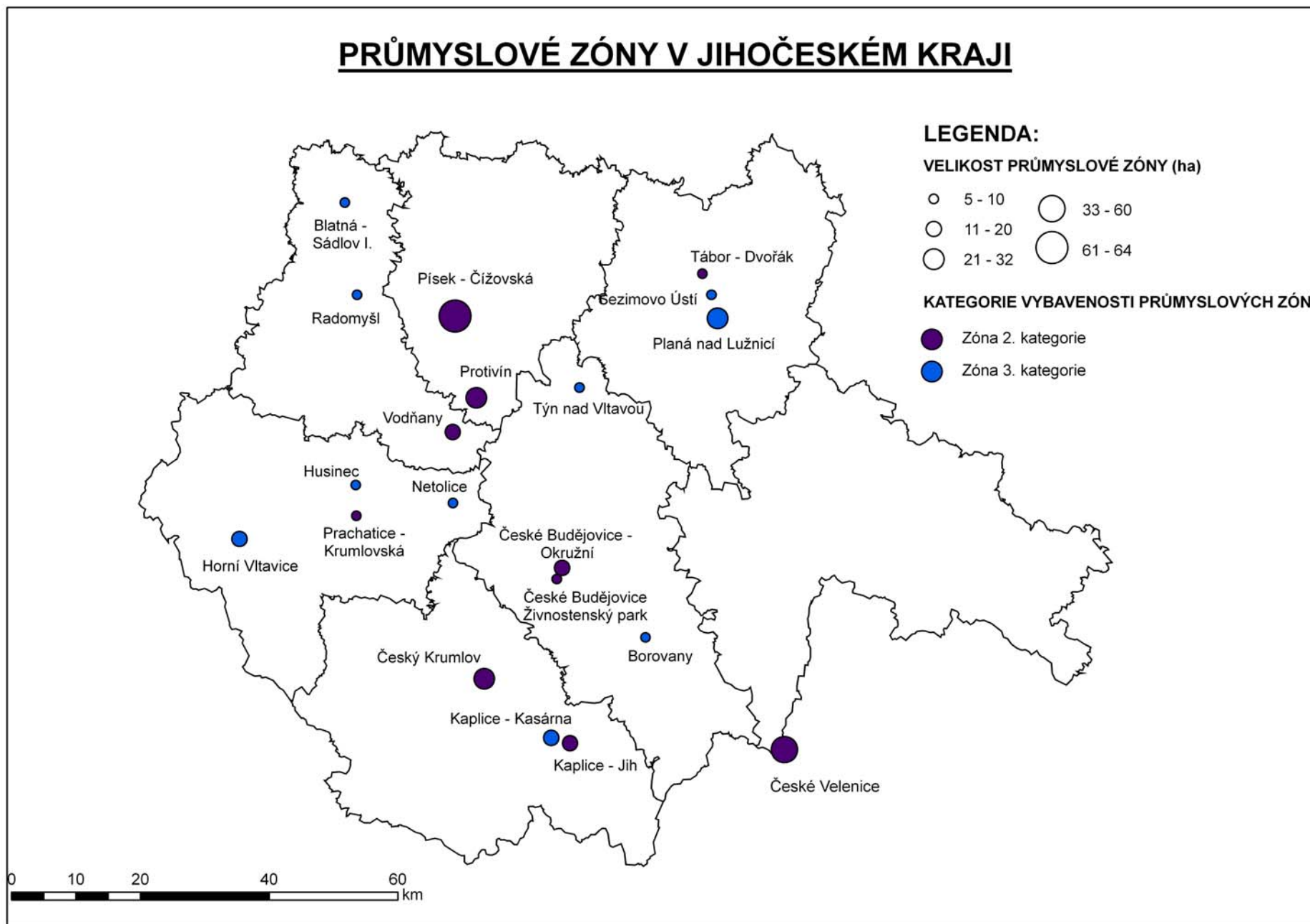
zpracování: Jan Vlášek, vlastní výpočty

Mapová příloha č.4. Zahraniční ekonomické subjekty s více než 50 zaměstnanci

Mapová příloha č. 5. Průmyslové zóny v Jihočeském kraji

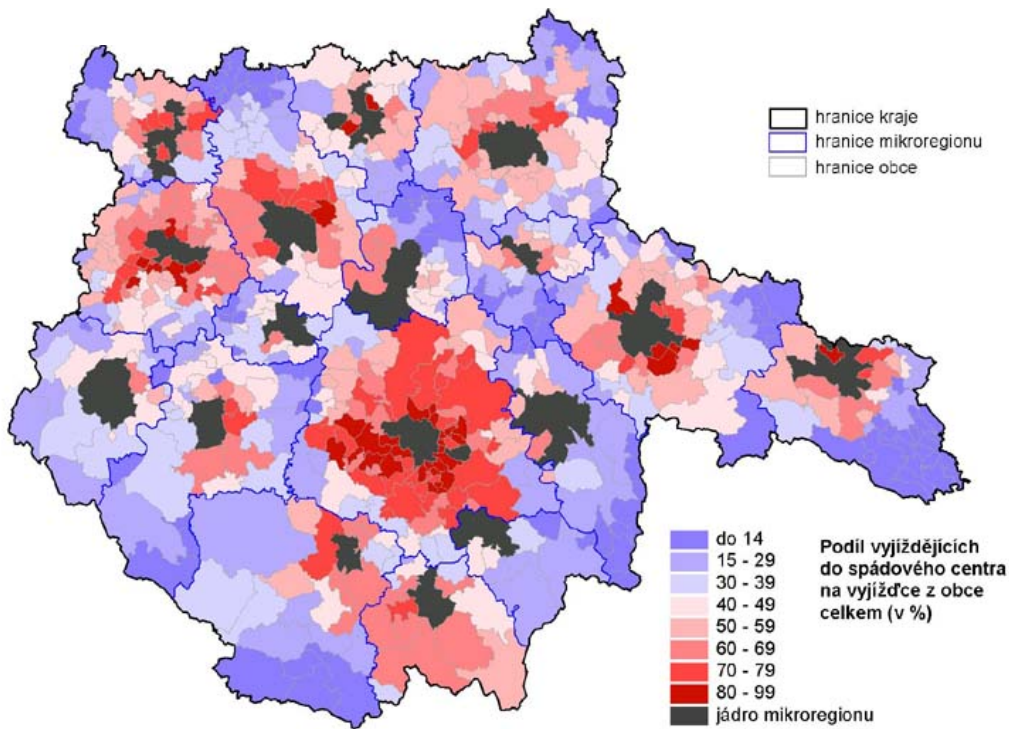
Mapová příloha č. 6. Porovnání pracovních regionů a území obcí s rozšířenou působností.

Pozn. Pracovní mikroregiony jsou vymezeny barvou a jsou pojmenovány

Zdroj: ČSÚ

Mapová příloha č. 7. Intenzita spjatosti obcí s jádrem pracovního mikroregionu

Zdroj: ČSÚ